

Globale og lokale missionsudfordringer

for danske kirker og missionselskaber i det 21. århundrede

I en verden, som i stigende grad er præget af postmodernitet og globalisering, hvor religionerne oplever en renæssance, og hvor kristendommens tyngdepunkt har forskubbet sig fra Europa og Nordamerika til Afrika, Latinamerika og Asien, stilles danske kirker og missionselskaber over for nye udfordringer, når det gælder mission både globalt og lokalt. Disse nye udfordringer giver anledning til at overveje både missionens teologi, organisering og praksis.

Silas K.K. Olofson

Masteropgave - Missionsteologi

Misjonshøgskolen i Stavanger

21. maj 2010

Vejleder: Thor Strandenæs

Kode: 30-mopg

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
1.1 Brugen af begrebet mission.....	4
1.2 Opgavens primære litteratur.....	6
1.3 Et øjebliksbillede af Europa og verden...	6
1.4 En globaliseret verden.....	7
1.4.1 Økonomisk globalisering.....	7
1.4.2 Kulturel og religiøs globalisering....	9
1.5 Sekularisering.....	9
1.5.1 Teologi og sekularisering.....	11
1.6 Postmodernisme.....	13
1.7 Europa og verden.....	16
1.8 Sammenfatning.....	17
2. Et øjebliksbillede af kristendommen ..	19
2.1 Kristendommens demografi i dag.....	20
2.2 Europa.....	20
2.3 Afrika.....	22
2.4 Asien.....	25
2.5 Nordamerika.....	26
2.6 Latinamerika.....	28
2.7 Sammenfatning.....	29
3. Udfordringen fra islam	30
3.1 Skriftens Folk.....	30
3.2 Jesus.....	31
3.3 Frelsesforståelse.....	32
3.4 Samfund og stat.....	33
3.5 Islam udenfor døren.....	35
3.6 Sammenfatning.....	38
3.7 Opsummering af udfordringer.....	39
4. Strategi i henhold til almen kontekst	40
4.1 Danmission.....	40
4.2 Luthersk Mission.....	41
4.3 Globaliseringens rolle i missionsstrategien.....	42
4.3.1 Danmission.....	42
4.3.2 Luthersk Mission.....	43
4.3.3 Analyse.....	45
4.4 Sekulariseringens rolle i missionsstrategien.....	47
4.5 Postmodernismens rolle i missionsstrategien.....	49
4.6 Sammenfatning.....	51
5. Strategi i henhold til religiøs kontekst	53
5.1 Danmission.....	53
5.2 Luthersk Mission.....	55
5.3 Analyse.....	55
5.3.1 Interreligiøs dialog.....	56
5.3.2 Interreligiøs dialog overfor proklamation.....	58
5.4 Islammission i Danmark.....	61
5.5 Sammenfatning.....	63
6. Geografisk satsning	64
6.1 Danmission.....	64
6.2 Luthersk Mission.....	65
6.3 Analyse.....	65
6.4 Sammenfatning.....	67
7. Elementer i den fremtidige missionsindsats	69
7.1 Vurdering af strategier i henhold til almen kontekst.....	69
7.2 Vurdering af strategier i henhold til religiøs kontekst.....	71
7.3 Teltmagermission.....	72
7.4 Rige støtter fattige kirker.....	73
7.5 Storbymission.....	75
7.6 Mission udenfor døren.....	76
7.7 Gateway people.....	78
7.8 Teologisk basis for mission.....	79
7.8.1 Inkarnationen.....	79
7.8.2 Korset.....	80
7.8.3 Opstandelsen.....	80
7.8.4 Himmelfarten.....	80
7.8.5 Pinsedag.....	81
7.8.6 Genkomsten.....	81
8. Litteraturliste	82

1. Indledning

Verden er præget af forandring. Økonomiske, politiske og religiøse strømninger fører konstant til forandringer, og disse forandringer er næppe gået hurtigere op gennem verdens historie end de gør det i dag. Så sent som i 1980'erne var verdenspolitikken præget af modsætningsforholdet mellem kommunismen og kapitalismen. Mange af verdens lande fandt deres identitet i et tilhørsforhold til enten den kommunistiske østblok eller det kapitalistiske Vesten. Men fra at være en uomgængelig verdenspolitisk realitet faldt østblokken på kort tid fra hinanden og tilbage er kun enkelte skygger af denne tidligere gigant – dermed er ikke sagt, at Ruslands politiske rolle er forsvundet, men blot at den er radikalt ændret efter kommunismens fald.

I denne opgave vil jeg se på, hvilke nye udfordringer danske kirker og missions-selskaber står overfor i en verden præget af globalisering, postmodernisme og andre strømninger. Opgavens struktur tager udgangspunkt i opgavens problemfelt, og jeg vil gennemgå dets forskellige elementer. Opgaven begynder således med en overvejende deskriptiv del, hvor jeg analyserer disse elementer i opgavens problemfelt. Jeg vil se på, hvorledes verden i stigende grad er præget af postmodernitet og globalisering, - hvordan postmodernismen giver anledning til en renæssance for religionerne, der dog både støttes og modarbejdes af sekulariseringsprocessen, der foregår i udpræget grad i Europa, og hvorledes kristendommen har forskubbet sit tyngdepunkt fra Europa og Nordamerika til Asien, Afrika og Latinamerika. Efter at have givet dette øjebliksbillede af verden vil jeg analysere missionselskaberne Luther Missions og Danmissions strategidokumenter for at se, hvordan disse svarer på de udfordringer, som verden rummer. Denne analyse vil udgøre en væsentlig del af opgaven og vil desuden rumme egne vurderinger og overvejelser angående fremtidens missionale udfordringer. Opgavens sidste del vil have et mere præskriptivt præg, hvor jeg vil så se på, hvordan de ovenfornævnte elementer giver anledning til at overveje missionens teologi, organisering og praksis. I opgaveformuleringen er Australien ikke nævnt. Derfor er dette kontinent heller ikke behandlet i opgaven, selvom de australske kirker står overfor lignende udfordringer og problemstillinger som kendes fra Europa og USA.

Kristne kirker og missionselskaber må konstant være i kontakt med omgivelserne for at de kan reagere på de udfordringer verden rummer. Når Bibelens budskab skal proklameres i vidnesbyrd, forkyndelse og etisk vejledning, må den præsenteres i et sprog, der er forståeligt i de forskellige kulturer og kontekster, som mennesker lever i. Kommunikationen må have en form, der understøtter forståelsen. Kirken må derfor i samspil med de kulturer den plantes i finde nye

udtryksformer og gå ind i de problemstillinger, som mennesker står overfor i dag. På samme måde som kristne tidligere har forsøgt at forholde sig kontekstuel og relevant til mennesker i forskellige kulturer, må de også nu leve i spændingen mellem det statiske og det kontinuerlige. Dette ses f.eks. i Jesu ord om, at Himmel og Jord skal forgå, men hans ord aldrig skal forgå (Matt 24,35). Samtidig understreger Paulus, at han er blevet jøde for jøder og som én uden lov for dem uden lov, ja, alt for alle, for at kunne nå ud med evangeliet (1 Kor 9,20-23). Kristendommen har Bibelen som fundament, men for at kunne kommunikere dens budskab til andre, må kristne forsøge at sætte sig ind i andres kulturer og livssituationer, for at kunne bringe dem det kristne budskab, så det forstås ret og opleves relevant og kan blive til hjælp og frelse for disse mennesker.¹ På samme måde som Gud blev menneske i kød og blod i Kristus Jesus (Joh 1,14) må kristne inkarneres i kulturen ved at blive en del af den – solidarisk så vel som kritisk – i lighed med ham (Fil 2,5-11).

Det er af stor betydning, at kristne har forståelse for samfundets og verdens udvikling for at kunne realisere missionsopgaven på en kontekstuel måde ind i samtiden. Kristne er kaldet til at være lys og salt i verden (Matt 5,13-16). Og kristne må kende og forholde sig til denne verden, hvis de skal bringe kristendommens budskab til mennesker i samtidens verden og leve som lys og salt her. Kristendommen skal dog ikke blot svare på de spørgsmål, som mennesker oplever relevante her og nu, men menneskers spørgsmål og problemer kan bygge bro og skabe åbenhed for forkyndelsen af evangeliet. Kristendommen ser alle mennesker som mål for Guds frelsende handling. Det ses blandt andet ud fra, at Jesus i missionsbefalingen kaldte sine disciple til at gå ud til alle folkeslag, for at gøre dem til sine disciple (Matt 28,19; Mark 16,15; Apg 1,6-8). Kirkens mission er universel, uden geografiske eller nationale grænser, og de som tager imod budskabet involveres i et fællesskab af kristne, hvor hverken etnicitet, køn eller social status længere kan skille dem af – noget Paulus eksplicit giver udtryk for i Gal 3,28.

1.1. Brugen af begrebet mission

Der findes mange forskellige definitioner på kristen mission. I denne opgave vil jeg tage udgangspunkt i David Bosch missionsforståelse. Han var professor i missiologi og forfatter til bogen *Transforming Mission* fra år 2000. Det er problematisk at komme med en kort og præcis definition på, hvad kristen mission er, og Bosch kommer derfor med en række elementer, der alle viser dele af, hvad kirkens mission er.² Mission er *Missio Dei* - Guds mission. Gud er Gud for alle

¹ Jævnfør Luthers lære om Sola Scriptura - Plass 1986 p 1479

² Bosch 1991 p 8-11

mennesker (Job 34,19). Han står i relation til alle mennesker og hele skaberværket. Han elsker verden og er involveret i den (Joh 3,16). Bosch anfører, at mission på den ene side kan kaldes Guds *ja* til verden. Mission viser Guds forhold til verden, først og fremmest vist i Jesu fødsel, liv, død og opstandelse. Jesus Kristus er Guds selv-åbenbaring for mennesker, og den platform, hvorpå missionen hviler (Joh 10,30). Guds kærlighed og opmærksomhed er rettet mod verden. Guds ja til verden giver sig derfor udslag i kirkens engagement i forhold til uretfærdighed, undertrykkelse, fattigdom, diskrimination og vold (Jak 1,27). På den anden side er mission Guds *nej* til verden. Gud vil andet og mere end fremgang på det horisontale plan. Mission er ikke blot en dennesidig social eller politisk bevægelse, men har også et transcendent mål. Kirken lever i spændingen mellem at være kaldet ud af verden, idet det definitive mål er transcendent, samtidig med, at den er sendt til verden, for at være Guds vidne. Den er kaldet til at vise Guds kærlighed til mennesker ved at bekæmpe uretfærdighed og undertrykkelse på det vandrette plan, samtidig med at det egentlige mål ligger på den nye jord, hvor retfærdighed bor (2 Pet 3,13). Andrew Walls argumenterer for, at alle kristne således har en dobbelt nationalitet.³

For at løse den missionale opgave er det nødvendigt med et kendskab til de tendenser, der præger verden i form af eksempelvis globaliseringen. Det er også vigtigt, at kende den mere specifikke udvikling i Europa og Danmark, hvor sekulariseringen spiller en stor rolle, for at kirker og missionsbevægelser kan forholde sig til og reagere på de udfordringer, der er på hjemmefronten. Yderligere er det vigtigt med et kendskab til kristendommens udbredelse, dens styrker og svagheder, ude i verden, så der kan sættes ind dér, hvor behovet er størst.

Kendskab til de ovennævnte ting er afgørende og jeg vil derfor i det følgende give et øjebliksbillede af verden og mere specifikt af Europa. Dette vil – om end bare i form af en grov skitse – give en oversigt over den ideologiske og samfundsmæssige kontekst, som kristen mission i dag arbejder indenfor. Siden vil jeg se på kristendommens udbredelse i dag. Dernæst vil jeg se på en af de store udfordringer til kristendommen, både i Europa og på verdensplan, nemlig islam. Jeg vil siden analysere to missionselskabers strategidokumenter og undersøge, hvordan disse forholder sig til samtidens store udfordringer til kristen mission. På baggrund af ovennævnte vil jeg overveje missionens teologi, organisering og praksis hos danske kirker og missionselskaber.

³ Walls 1999 p 22

1.2. Opgavens primære litteratur

Den primære litteratur til denne opgave er, når det gælder kristendommens udvikling, Philip Jenkins bog *The next Christendom*. Når det gælder kirken i Danmark har Karsten Nissen, biskop i Viborg, skrevet bogen *En gammel folkekirke i en ny tid*, der behandler folkekirken i dagens Danmark. Til behandling af kristen mission generelt vil jeg mest anvende David Bosch bog *Transforming Mission* samt Berentsen, Engelsviken og Jørgensens bog *Missiologi i dag*. Når det gælder samfundsudviklingen bruger jeg en række bøger, der behandler globalisering og sekularisering nøje.⁴ Desuden er strategidokumenterne fra Luthersk Mission og Danmission væsentlige kilder bag denne opgave.⁵

1.3. Et øjebliksbillede af Europa og verden

For at kunne besvare hvilke udfordringer danske kirker og missionselskaber stilles overfor i verden i dag, vil jeg begynde med at give et øjebliksbillede af verden. Idet opgaven har sit fokus på danske kirker og missionselskaber, lægges vægten i dette afsnit på Europa, men med klare henvisninger til den øvrige verden.

Som nævnt i indledningen er verden i konstant forandring. Men denne forandringsproces er siden industrialiseringen af den vestlige verden i 1900 tallet gået markant stærkere end i tidligere tider. Industriens efterspørgsel på arbejdskraft modsvares af folkets ønske om lønarbejde og bedre levevilkår. Denne udvikling betyder, at byerne vokser sig større, og en større og større del af verdens befolkning bor nu i storbyer. Udviklingen er dog ikke kun foregået på industriel og befolkningsmæssig basis. I takt med øget velstand, demokratisering og liberalisering er der i Vesten sket en betydelig sekularisering. Under den Westfalske fred i 1648 fik de skandinaviske lande afklaret deres status som homogene lutherske nationalstater, og anabaptisters børn blev eksempelvis tvangsdøbt.⁶ Men med den danske grundlovs vedtagelse i 1849 blev staten fremstillet som principielt sekulær.⁷ I dag hører folkekirken fremdeles under den danske stat, men sekulariseringsprocessen er nået langt og for en stor del af befolkningen spiller kirken kun en

⁴ Særligt gælder det bøgerne *Globalisering* (1999) af Zygmunt Bauman og *Fra modernitet til pluralisme* (2008) redigeret af Jens Holger Schjørring og Torkild Bak.

⁵ Det drejer sig om Danmissions Strategidokument: *På vej sammen – følgeskab i vidnesbyrd og tjeneste*, Danmissions bestyrelse (2003) og Luthersk Missions Strategidokument: *Strategi for Luthersk Missionsforenings Internationale Arbejde* (2006).

⁶ Vigilus 2005 p 80

⁷ Vigilus 2005 p 97

mindre rolle. For at give et bredere øjebliksbillede vil jeg derfor se nærmere på tre vigtige hovedbegreber i samtiden, nemlig begreberne globalisering, sekularisering og postmodernitet. Jeg vil i det følgende behandle dem i den nævnte rækkefølge og for hvert af begreberne understrege nogle af de vigtigste tendenser, som de indebærer og repræsenterer.

1.4. En globaliseret verden

Globalisering er en betegnelse for den stadig stigende kulturelle og økonomiske udveksling mellem de forskellige verdensdele. Globaliseringens ide kommer tæt på at være et selvportræt af tiden vi lever i.⁸ Ifølge Viggo Mortensen er globaliseringens konsekvens, at alt er til stede samtidigt alle steder. Verden bliver ét sted.⁹ Ifølge Robert J. Schreier har globaliseringen varet længe og man har i processens løb gjort tre epokegørende landevindinger.¹⁰ Den første var forbedring af sejlskibet i slutningen af det 15. århundrede, hvilket førte til at europæerne opdagede nye kontinenter og dette medførte grundlæggelsen af de europæiske imperier. Den anden var industrialiseringens gennembrud i perioden fra 1850 til 1914, hvor muligheder for transport og kommunikation blev væsentligt forbedret med jernbaner, dampskibe og telegrafer. Den sidste periode er nu, hvor computer og internet (og givetvis også radio, TV og verdenspresse) giver nye muligheder for kommunikation og relativt billige flybilletter øger menneskers mobilitet væsentligt.

1.4.1. Økonomisk globalisering

Ifølge Viggo Mortensen er antagelsen bag globaliseringen på det økonomiske plan, at hvis markedets usynlige hånd får lov til at råde nogenlunde frit, så vil det højeste gode opnås, idet hver enkelt søger sin egen økonomiske vinding.¹¹ Mennesket anses for en forbruger med et umætteligt behov som øger efterspørgselen på varer. Ifølge Zygmunt Bauman beskæftigede den ældre form for det moderne samfund sig primært med sine medlemmer som *producenter og soldater*.¹² Samfundet formede sine medlemmer til at spille disse roller, idet de var grundlæggende for opretholdelsen af samfundet. I det postmoderne samfund spiller arbejdskraft til masseproduktion og indkaldelse til hæren en betydelig mindre rolle. Ifølge Bauman engagerer samfundet nu derimod sine medlemmer til at spille rollen som *forbrugere*. Borgeren har status i samfundet efter hans eller hendes forbrug

⁸ Clark & Beyer 2009 p 235

⁹ Mortensen 2002 p 84

¹⁰ Ibid. p 6

¹¹ Ibid. p 64

¹² Bauman 1999 p 81

og er hele tiden på udkik efter nye forbrugsgoder. Der er et begær efter forbrugsgoder, der ikke vil tilfredsstilles.¹³ Der er med andre ord en slags determinisme i den tiltagende globalisering, som antages at være drevet af – på den ene side – begær, efterspørgsel og forbrug, og – på den anden side – produktion, tilbud og forbrugsartikler. Forbrugeren er et menneske i konstant bevægelse og dømt til at fortsætte sådan. Dette forbrug holder samfundshjulene i gang og samfundet er afhængigt af forbruget, for at kunne opretholdes. Derfor kunne statsminister Lars Løkke Rasmussen i sin tale ved Folketingets afslutningsdebat den 27. maj 2009 opfordre borgerne til at øge deres private forbrug og fremme dette forbrug ved at give mulighed for at få udbetalt en særlig pensionsordning på et tidligere tidspunkt end planlagt.¹⁴ Forøgelse af forbruget skulle skabe den vækst, der ansås for nødvendig for at komme igennem den aktuelle finanskrisen.

Viggo Mortensen beskriver liberalisering, deregulering og privatisering som den globaliserede økonomis treenighed.¹⁵ Idealet i den globaliserede økonomi er således ubegrænset økonomisk vækst, produktivitet, effektivitet, adgang til kapital og frihed fra restriktioner. Ansvar for økonomisk succes ligger hos det enkelte menneske – enhver er sin egen lykkes smed. Og dermed opstod Mercedes-Benz Syndromet, som beskriver den voksende afstand mellem rige og fattige i den tredje verden: Flere dyre biler til de få og større fattigdom hos de mange. Nationale magthavere anses for stadig mere stækkede i modsætning til internationale netværk inden for erhvervslivet og finansverdenen, der fremstår som kernen i en ny magtelite.¹⁶

Statistisk materiale viser, at principperne bag den økonomiske globalisering ikke har ført til lige fordeling af indkomst og rigdom frem til i dag. De rigeste 20 % af verdens befolkning står for mere end 80 % af verdens indkomst.¹⁷ Der er altså en yderst skæv fordeling af verdens goder selv om den globaliserede økonomi har holdt sit indtog. I deres søgen efter profit spiller hensyn til mennesker, natur og miljø en lille rolle for firmaer og producenter. Arbejdet flytter hen hvor det gøres billigst, selv om det betyder dårlige arbejdsforhold for arbejderne og råstoffer udvindes på bekostning af natur og miljø. 15 % af verdens befolkning producerer tilsammen hele 93 % af verdensmarkedets kapitaliseringsværdi. Igen ses en skævvridning af indkomst og produktionsværdi. Denne værdidistribution kan sammenlignes med Europas og Nordamerikas koloni- og imperieeventyr, idet de lokale mister kontrollen med naturressourcer, selvstændighed og

¹³ Ibid. p 82

¹⁴ Rasmussen 2009

¹⁵ Mortensen 2002 p 84

¹⁶ Andersen, Brande & Korsnes 2005 p 88

¹⁷ Mortensen 2002 p 64

værdighed og kolonimagterne beriger sig selv.¹⁸ Konsekvensen af den økonomiske globalisering er med andre ord en form for nykolonialisme, hvor verdens rige nationer udnytter de fattige, ligesom kolonimagterne gjorde det fra det 16. til det 20. århundrede.

1.4.2. Kulturel og religiøs globalisering

En anden stor faktor i globaliseringen er migration og immigration. Fra 1950erne og frem modtog Vesten mange mennesker fra andre kontinenter, idet der var akut mangel på arbejdskraft. Disse fremmedarbejdere kom og kommer fra andre kulturer og havde eller har ofte en anden religion end i mennesker i Vesten.¹⁹ Disse nyankomne folkegrupper har generelt haft en højere fertilitetskvotient end de oprindelige indbyggere, og deres antal er dermed vokset, mens antallet af oprindelige indbyggere i mange af Vestens lande er gået tilbage eller er stagneret.²⁰ Dette betyder, at Europa nu er multietnisk. Et slående eksempel på dette er, at halvdelen af Londons befolkning er af anden etnisk oprindelse end engelsk og ud fra den nuværende demografiske udvikling kan etniske englændere være en minoritet på landsplan ved udgangen af det 21. århundrede.²¹

På mindre end et halvt århundrede er religioner som islam og buddhisme gået fra at være eksotiske og fjerne for mange mennesker i Vesten til at findes lige uden for døren. I det traditionelt kristne Frankrig var der i 2001 således ca. 5 millioner muslimer svarende til 8,3 % af befolkningen og i Tyskland var der 3,5 millioner, svarende til 4,3 % af befolkningen. Kombineres disse tal med den øgede fertilitetskvotient blandt muslimer, så er det rimeligt at antage, at islam indenfor få år vil være en betydelig magtfaktor i flere traditionelt kristne lande.²²

1.5. Sekularisering

Sekularisering er en betegnelse for den proces, der indebærer, at forskellige felter indenfor samfund og kultur unddrages kirkelig eller religiøs kontrol og religion ikke bruges som begrundelse for liv og lære.²³ Lausannebevægelsen giver følgende definition på sekulariseringen: ”Sekulariserede mennesker lever uten bevissthet om og uten noe forhold Gud og hans kirke. Den moderne kultur har erstattet Gud som grunnlag for adferd, avgjørelser og moralske verdier. Gud og hans folk oppleves

¹⁸ Ibid. p 11

¹⁹ Jenkins 2007 p 94 - 96

²⁰ Ibid. p 81 - 82

²¹ Ibid. p 111

²² Ibid. p 113

²³ Haanes 2004 p 434

som uten betydning for det virkelige liv.”²⁴ I Europa er sekulariseringsprocessen stormet frem de seneste århundreder. Dette har ført til et skel mellom politik og religion, hvor politik tilskrives den offentlige sfære, mens religion anses for at tilhøre den private sfære. Flertallet af de danske folketingspolitikere anser religion for en privatsag og tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen blev kendt for citatet: ”Der er for meget religion i det offentlige rum.”²⁵ Udbredelsen af sådanne synspunkter har medført, at religionen spiller en mindre rolle i det samfundsmæssige og politiske liv end tidligere.

I medierne er der en tendens til, at kristendomskritiske stemmer ofte får megen taletid og liberale holdninger favoriseres frem for de mere konservative. I kølvandet på angrebet på World Trade Center 11. september 2001 kunne man således i en leder i avisen Jyllands Postens læse, at man i et oplyst samfund kommer i vanskeligheder, hvis man tror på en Gud, der ”materialiserede sig som en treenighed, hvis menneskelige udgave ikke alene kunne gå på vandet, men også helbrede syge og genopvække døde ved håndspålæggelse for til sidst at opvække sig selv fra de døde og stige til himmels uden brug af tekniske hjælpemidler.”²⁶ Lederen udtrykker, at al fundamentalisme er farlig og bør bekæmpes. Dette viser ifølge Karsten Nissen, biskop i Viborg, at den danske kultur er blevet så fremmed overfor religion, at man alt for hurtigt sætter mærkatet ’fundamentalisme’ på ethvert standpunkt, der tager religionen alvorligt som udtryk for, at Gud er en virkelighed.²⁷ Anvendes begrebet fundamentalisme på denne måde, så er det ikke blot ekstreme religiøse bevægelser der rammes, men også den klassiske kristendomsforståelse, der er grundlaget under Den danske Folkekirke.

En sekularisering, der medfører at samfundet selv overtager ansvaret for diverse opgaver, er ikke nødvendigvis et opgør med kirken eller religionen. Eksempelvis har etablering og drift af hospitalsvirksomhed spillet en stor rolle i missionsarbejdet i Afrika. Men i takt med at de afrikanske lande udvikler sig, er det naturligt, at samfundet overtager denne opgave. Denne form for sekularisering er både gavnlig og sund for samfundet, idet det overtager ansvaret for sine borgere. Ifølge Karsten Nissen er denne udvikling i Europa gået fra sekularisering til sekularisme, der indebærer et tankesæt, der driver kirke og kristendom ud i en marginalposition. Sekularisme indebærer, at alle former for religiøs tro forkastes.²⁸ Det agnostiske samfund kan derfor fremhæves

²⁴ Ibid. p 434

²⁵ Nissen 2008 p 13

²⁶ Gengivet hos Nissen 2008 p 10

²⁷ Nissen 2008 p 11

²⁸ Haanes 2004 p 434

som ideal. Herved mister den vestlige kultur sin forbindelse med kristendommen, som den ifølge teologen Svend Bjerg ”prøver at ryste af sig som en våd hund.”²⁹ Ifølge Vidar L. Haanes er der måske ikke så mange bevidste sekularister i dag, der direkte har en religionskritisk attitude. Ikke desto mindre er der mange ubevidste sekularister, der lever som om Gud ikke findes.³⁰

Selv om sekularismens ideal om den sekulære stat langt på vej er realiseret, møder sekularismen modstand fra postmodernismen som netop har givet religionerne en form for renæssance, og samfundsdebatten viser da også, at religionen ikke så let elimineres, men tager nye former i takt med samfundsudviklingen. For eksempel viser netstedet www.religion.dk, at religionsspørgsmål angår den jævne dansker i stor grad, og at der er en åndelig længsel i det danske folk som f. eks. Folkekirken hidtil ikke har forstået at komme i møde. Selv om dette er en form for privatisering af religionen, så viser det enorme omfang af samtaler på www.religion.dk, at det er opstået en ny samfundsarena som er semi-privat / semi-offentlig, eftersom dette forum jo er åbent og tilgængeligt for alle. Samfundsdebatten fortsætter således i dette medie-rum, udenfor aviserne og andre media, men det er fuldt ud relevant som samfundsarena. Striden i Danmark om Muhammed-karikaturene har yderligere vist, at religionen slet ikke nøjes med at indtage det private rum. Ligeså viser det omfattende studium af religion i det 21. århundrede i Danmark, initieret og ledet af Hans Raun Iversen, at religionen har betydning for og påvirker samfundslivet på en række arenaer, lige fra medicin og sundhedsvæsen til økonomi og pædagogik.³¹ Til trods for sekulariseringens indtog er religionen således ikke flyttet ud af det offentlige rum.

1.5.1. Teologi og sekularisering

Sekularisering indebærer som nævnt, at religion ikke bruges som norm for, hvordan de forskellige aspekter af livet på privat og samfundsmæssigt plan skal udformes. Bibelens standarder har tidligere været en afgørende norm i vestlige lande, men teologiske strømninger har på forskellige vis stået for et opgør med Bibelen som normativ i traditionel forstand, hvilket har været medvirkende til sekulariseringen af samfundet. I slutningen af 1800 tallet argumenterede Friedrich Schleiermacher for, at religionen skulle opfattes som *das schlechthinige Abhängigkeitsgefühl*.³² Kristendommen skal udfolde den religiøse selvbevidsthed og er i bund og grund *Sinn und Geschmack für's*

²⁹ Nissen 2008 p 23

³⁰ Haanes 2004 p 434

³¹ Se Højsgaard og Iversen 2005

³² Valen-Sendstad 1996 p 35

Unendliche.³³ Herved bliver kristendommen subjektiveret, idet den har sin grund i det enkelte menneske og ikke i Bibelen.

I 1900 tallet argumenterede Rudolf Bultmann for, at det bibelske budskab var overleveret i mytologiens form med underberetninger, jomfrufødsel, opstandelse, himmelfart osv. Idet det moderne menneske ikke kan overtage det førvidenskabelige menneskes mytologiske forståelse af virkeligheden, må der ske en afmytologisering af de bibelske skrifter.³⁴ Søgningen efter den historiske Jesus, der findes mellem linjerne i det Ny Testamente, sker ved, at alt det overnaturlige i Bibelen bliver skåret fra. Kun ved at eliminere de elementer, som Bibelen har fået fra det første århundredes primitive og mytiske verdensbillede kan *kerygma*, selve budskabet, blive tilgængeligt for det moderne menneske, uden at det føler sig fremmedgjort overfor det. Konsekvensen af Bultmanns teologi er, at Bibelen ses som menneskers skildringer og opfattelser af Jesus og ikke som historisk sandhed. Mirakler og overnaturlige fænomener blev forstået som myter og overtro, og der blev givet forskellige bud på den bagvedliggende mening. Ifølge Gerhard Ebeling er det den nutidige eksistentielle religiøse erfarings møde med den eksistentielle religiøse erfaring fra de bibelske kildeskrifter, som fører til en åbenbaring.³⁵ Eksempelvis bliver paradiserberetningen og syndefaldsberetningen afmytologiseret og eksistentialiseret og kristologien forankres ikke i præeksistens eller jomfrufødsel. Dermed opgives den bibelske meddelelesesontologi og væsentlige dogmer i kristendommen omtolkes.³⁶ Konsekvensen af ovennævnte teologiske tendenser og deres dominans indenfor universitetsverdenen blev, at den umiddelbare tillid til Bibelen blev undermineret. Det menneskelige rationale var over Bibelen og var dommer over det. Via kirkernes præster blev disse synspunkter spredt blandt folket og Bibelens autoritet som norm for menneskelivet svækkedes.

I 1648 var Danmark en homogen luthersk nationalstat, hvor religion spillede en dominerende rolle. I år 2000 var ca. 80 % af alle danskere døbt ind i Den danske Folkekirke.³⁷ Nominelt er Den danske Folkekirke altså stadig stor, men for de fleste medlemmers vedkommende spiller kirken kun en mindre rolle i dagligdagen og trosindholdet er langt fra at være i overensstemmelse med kirkens bekendelsesskrifter. Kun 2 % af befolkningen går i kirken ugentligt

³³ Ibid. p 35

³⁴ Ibid. p 49

³⁵ Ibid. p 52

³⁶ Ibid. p 52

³⁷ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 10.6.2000

og 43 % går aldrig i kirke.³⁸ Når det kommer til indholdet i den kristne tro mener kun 10 % af befolkningen, at der findes en sand religion³⁹ og 46 % tror ikke på nogen form for liv efter døden.⁴⁰ Med andre ord ses det, at selv om folkekirken har hele 80 % af den danske befolkning som medlemmer, så er det kun for en lille del af medlemmerne, at kirken spiller en aktiv rolle i dagligdagen. Desuden er trosindholdet væsentligt anderledes end i klassisk kristendom. Det enkelte menneske sætter således sin egen religion sammen af de elementer, som vedkommende selv finder overbevisende. Det hænger sammen med de selektive og individualistiske tendenser, der præger postmodernistisk kultur, et særpræg jeg vil fokusere nærmere på i det følgende afsnit.

1.6. Postmodernisme

Postmodernisme bliver i bred betydning brugt som modeord af dem, der ønsker at repræsentere den sidste nye -isme.⁴¹ I en mere snæver forstand betegner den en kunstnerisk, litterær, arkitektonisk, filosofisk og kulturel retning opstået i forlængelse af modernismen. Postmodernismen er et opgør med modernismens idealer. I postmodernismen angribes den opfattelse, at der findes universelle sandheder, og der fokuseres på en fragmenteret anskuelse. Den bygger på en instrumentalistisk og/eller idealistisk epistemologi.⁴² Jeg vil i det følgende nærmere indholdsbestemme begreberne *idealisme* og *instrumentalistisk epistemologi*.

Idealismen fastslår, at den ydre sansbare verden ikke eksisterer eller hvis den eksisterer, så kan vi ikke vide noget om den. Mennesket kan kun forholde sig til den måde, hvorpå det *oplever* virkeligheden, og denne *oplevelse* af virkeligheden er sandheden. Det sansende subjekt konstituerer objektet. Menneskets viden er formet af dets kultur og historie. En objektiv sandhed findes altså ikke. Ronald Sukenick anfører: ”All versions of ’reality’ are of the nature of fiction. There’s your story and my story, there’s the journalist’s story and the historian’s story, there’s the philosopher’s story and the scientist’s story... Our common world is only a description... reality is imagined.”⁴³ Opgaven for videnskaben er ikke at finde sandheden, men at skabe den. Eller med

³⁸ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 8.1.2000

³⁹ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 20.4.2000

⁴⁰ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 3.4.1999

⁴¹ Hansen 2001 p 148

⁴² Hiebert 1999 p 51

⁴³ Ibid. p 47

filosoffen Jean-Francois Lyotards ord: ”It must be clear that it is our business not to supply reality but to invent allusions to the conceivable which cannot be presented.”⁴⁴

Instrumentalistisk epistemologi fastholder, at den ydre verden er virkelig, men vi kan ikke vide, om vores viden og vort kendskab til verden er sand. Instrumentalismen gør derfor ikke noget krav på sandhedsværdi og udfordrer positivismens antagelse af objektiv viden. Thomas Kuhn argumenterede for, at videnskabens fakta i sig selv er afhængige af de teorier, som de tolkes ud fra.⁴⁵ Derfor skal data tolkes i en større paradigmatisk ramme – og data kan kun forstås, hvis paradigmet, der ligger bag data, også er erkendt. Ifølge Kuhn er det imidlertid umuligt at træde ud af et paradigme og ind i et andet, hvorfor der ikke kan kommunikeres på tværs af paradigmer. Rivaliserende teorier er ikke blot forskellige måder at se virkeligheden på, men forskellige virkeligheder. Willard Quine anfører, at ”any theory can be held true, come what may.”⁴⁶ Konsekvensen bliver i sidste ende, at videnskabelige teorier hverken er sande, sandsynlige, progressive eller kan bekræftes. Der kan ikke gøres krav på sandheden, vi kan kun beskrive virkeligheden fænomenologisk, sådan som vi oplever den fra vores subjektive perspektiv. Ultimativt er enhver person i sin egen subjektive verden, hvilket resulterer i egoisme og narcissisme.⁴⁷ Når teorier ikke kan testes for sandhedsværdi, vurderes de efter funktionalitet. Hvis en teori hjælper og viser sig brugbar, så kan den anvendes. Videnskaben skal således ikke finde frem til sandheden, men hjælpe os til at håndtere verden. Den har altså primært en funktionel betydning og ikke en sandhedssøgende rolle. Frem for at spørge om *sandhedsværdi* spørges der om *nytteværdi*.

Som nævnt bygger postmodernismen på en instrumental og/eller idealistisk epistemologi. Dette medfører, at ledende postmodernister argumenterer for, at al viden er subjektiv og kontekstafhængig. Den giver prioritet til følelser, intuition, personlig erfaring og det mystiske. Målet er ikke at formulere et alternativt sæt af antagelser, men at påvise umuligheden i at formulere sådanne.⁴⁸ Idet al viden er bundet af konteksten er al viden relativ. Ernst Gellner anfører:

Relativism assumes a symmetrical world. Culture A has its own vision of itself and of culture B, and, likewise, B has its own vision of itself and of A. The same goes for the entire range of cultures. A must not sit in judgment of B nor vice versa, nor must B

⁴⁴ Ibid. p 47

⁴⁵ Ibid. p 39

⁴⁶ Ibid. p 44

⁴⁷ Ibid. p 44

⁴⁸ Ibid. p 52

see A in terms of itself. Each must learn to see the other in terms of the other's own notions (if at all), and this is presumably, the task and achievement of the hermeneutic anthropologist.⁴⁹

I tråd med en sådan postmodernistisk forståelse argumenterer filosofen Jean-Francois Lyotard for, at "de store fortællinger er døde".⁵⁰ Der er ikke længere nogen metafortællinger, der kan fortælle sandheden med stort S – den definitive sandhed. Moderniteten har været båret oppe af oplysningstidens fortælling om den store fornuft, de store fortællinger om Nationaliteten, Kristendommen, Humanismen, Menneskerettigheder, Arbejderbevægelsen med videre. I postmoderniteten har disse store sandheder og ideologier mistet deres troværdighed og gyldighed og mennesket er prisdrevet til en mangfoldighed af små og lokale sandheder.⁵¹ Ifølge John Stott indebærer postmodernismen "the fragmentation of all kinds of beliefs due to the breakdown of shared values and the distrust of any kind of authority."⁵² Dette postmoderne paradigme præger Europa, og religionerne og kristendommen betragtes også i dette perspektiv – som noget det enkelte individ kan holde for sandt, men som ikke kan gøres gyldigt for alle - noget Hans Raun Iversen uddyber i artiklen "Religionsdialog, sameksistens og mission".⁵³

Postmodernismens vægtlægning på følelser, det personlige og det mystiske har været medvirkende til, at religionerne har oplevet en renæssance i Vesten – ikke mindst i de former som går under fællesbetegnelsen *New Age*. Dette ses af, at der i år 2000 var 67 % der troede på én eller anden form for Gud eller livskraft, mens 15 % var ateister.⁵⁴ Disse tal viser, at religion har oplevet en renæssance, men at det ikke er klassisk kristendom mennesker vender sig imod, men derimod et tankegods og en gudsforståelse, som det enkelte menneske holder for sandt for sit eget vedkommende. Derved opstår der en kontinuitet mellem sekulariseringen og postmodernismen, der begge privatiserer religionen. Sekulariseringen placerer religionen i den private sfære og postmodernismen lægger op til det enkelte individs private sammenstykning og udformning af en religiøs livstolkning, der kun har gyldighed for det enkelte individ. På den anden side kan sekulariseringen, hvis den kammer over i agnosticisme eller ligefrem ateisme, dog modarbejde postmodernismen, idet den kæmper mod enhver form for religiøsitet i det hele taget.

⁴⁹ Ibid. p 56

⁵⁰ Hansen 2001 p 149

⁵¹ Ibid. p 149

⁵² Stott 2006 p 74

⁵³ Iversen 2006 p 85

⁵⁴ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 20.4.2000

1.7. Europa og verden

I lyset af den ovenstående korte præsentation af globalisering, sekularisering og postmodernisme, og forsøget på at give et øjebliksbillede af Europa og verden, er det vigtigt at bemærke, at visse elementer kan appliceres på hele verden, mens andre dele kun berører Europa og til dels Nordamerika.

Når der tales om globalisering, så har den betydning for alle verdens lande. Uanset om vi taler om de 20 % af verdens befolkning, der står for de 80 % af verdens indkomst, eller om vi taler om de 80 % af verdens befolkning, der må dele de sidste 20 %, så spiller globaliseringen en rolle, enten positivt eller negativt, over hele kloden. Ser vi derimod på sekulariseringsprocessen og postmodernismen, så er det mere specifikke europæiske tendenser. Religionssociologen Grace Davis kalder Europa et særtilfælde i verden.⁵⁵ Det særlige for Europa er, at sekulariseringen i udpræget grad har slået igennem, og at der derved er opstået et ideal omkring en sekulær stat. Det er ikke det, at stater er moderne, der i sig selv medfører, at de er sekulære, idet der findes mange moderne stater, der er religiøst normerede. At sekulariseringen er slået igennem i Europa ses bl.a. af, at der af EU's forfatningstraktats 70.000 ord ikke blev plads til ordet kristendom. Derimod indgik ord som *menneskerettigheder*, *demokrati* og *lige rettigheder* i traktatens værdigrundlag.⁵⁶ I forbindelse med udarbejdelsen af denne traktat var der dog betydelig uenighed om, hvorvidt kristendommen skulle inkluderes. Lande som Italien, Irland og Polen, hvor den katolske kirke stadig står stærkt, pressede på, for at kristendommen skulle med i værdigrundlaget. Danmark var generelt negativt stemt og Sveriges vicestatsminister Lena Hjelm-Wallen kaldte det ligefrem ”en vittighed” at nævne Europas kristne rødder. Ligeledes argumenterede en tidligere franske præsident for, at ”europæere bor i et sekulært, politisk system, hvor religion ikke spiller nogen vigtig rolle.”⁵⁷

Epistemologien bag postmodernismen spiller en langt større rolle i Vesten end i resten af verden. Dens relativering af sandheden og ophøjelsen af individet er udpræget europæisk. Det er dog interessant, at postmodernismens prioritering af intuition, følelser og det mystiske netop giver grobund for religioners renæssance. Derved modarbejder postmodernismen til dels sekulariseringen, idet tro og mystisk er i fuld overensstemmelse med postmodernismen, mens sekularisterne netop søger at mindske eller helt udelukke tro og religion fra samfundet. Det betyder

⁵⁵ Mortensen 2008 p 258

⁵⁶ Bjerager 2006 p 94

⁵⁷ Ibid. p 96

dog ikke, at postmodernismen entydigt redder kristendommen fra sekulariseringsprocessens klør, idet kristendommens insisteren på at have den definitive sandhed er i direkte modsætning til postmodernismens relativisering af alt. Derved er der både kontinuitet og diskontinuitet mellem Europa og resten af verden, når det kommer til globalisering, sekularisering og religionens plads i samfundet.

Ikke desto mindre skal det understreges, at religion spiller en langt større rolle i Europa – og på langt flere områder i samfundet end privatlivet – end det et sekulært verdensbillede forudsætter. Netop her har religionen gennem postmodernistisk kultur fået en renæssance som sekularismen ønsker at fornægte. Dette reflekterer den udvikling som blandt andet skete hos teologen Harvey Cox – i lighed med religions- og samfundsforskere. Den 'Guds død' som Friedrich Nietzsche postulerede, førte rigtignok til sekularisering. Logisk skulle denne så resultere i *The Secular City* (Harvey Cox, 1965);⁵⁸ men udviklingen gennem de seneste årtier har vist at, snarere end at forsvinde, så fortsætter religionen med at have indflydelse på livet i byen. Men den har gennemgået en transformation med nye udtryksformer, så som øget betydning af ritualer, øget folkereligiøsitet og fremvæksten af karismatiske så vel som mere fundamentalistiske religiøse udtryksformer – noget som Harvey Cox dokumenterer i bogen *Fire from Heaven*.⁵⁹

1.8. Sammenfatning

I dette kapitel har jeg søgt at give et øjebliksbillede af nogle tendenser, der præger verden og i særdeleshed Europa i dag. Den første strømning er globaliseringen, der både har et økonomisk og kulturelt aspekt. Økonomisk betyder globaliseringen, at de i forvejen rige lande til stadighed bliver rigere. Idealet er ubegrænset økonomisk vækst og det fører til udnyttelse af de fattige lande og sker på bekostning af miljø og mennesker. Kulturelt har globaliseringen den konsekvens, at mennesker oplever større mobilitet og det øger migration og immigration, hvorfor mennesker med forskellig religion og kultur kommer til at bo dør om dør i tidligere kulturelt og religiøst homogene lande.

Sekulariseringsprocessen i Vesten har ført med sig, at der skelnes mellem den offentlige og private sfære, hvor religion tilskrives den private sfære. Religion og politik ønskes adskilt, idet samfundet skal fungere på sekulære præmisser. Denne strømning kammer til tider over

⁵⁸ Cox 1965.

⁵⁹ Cox 1994.

i et ideal om et agnostisk samfund, der ikke rummer plads for religiøs udøvelse i det offentlige rum i det hele taget.

Postmodernismen, der også præger de vestlige samfund, rummer et opgør med sandhedsbegrebet. Der findes ingen definitiv sandhed, idet sandheden er relativ for den enkelte. Postmodernismen har dog ført til en genopståen af religiøse strømninger, men med den forståelse, at ingen religion kan gøre krav på endegyldig sandhed, idet ethvert menneske må finde sin egen sandhed. I tråd med dette forkastes kristendommens krav på endegyldig sandhed – og bliver blot et alternativ af mange.

2. Et øjebliksbillede af kristendommen

Efter at have set på globaliseringsprocessen, der involverer hele verden, sekulariseringsprocessen i de europæiske samfund og de postmoderne strømninger der præger dem, er det nødvendigt at se på kristendommens globale udvikling, for at kunne svare på, hvilke udfordringer danske kirker og missionselskaber står overfor.

Pinsedag kaldes for Kirkens fødselsdag. For knap 2000 år siden modtog Jesu apostle Helligånden pinsedag og begyndte at missionere blandt mennesker i Jerusalem. Denne bevægelse voksede hurtigt trods forfølgelser bl.a. fra det romerske rige. I år 312 skete der imidlertid en stor ændring. Kejser Konstantin den Store udsendte et edikt om, at kristendommen skulle være en tilladt religion i Romerriget og 250 års forfølgelser endte. Den konstantinske religionspolitik kulminerede i år 380, hvor hans sønner gjorde kristendommen til eneste tilladte religion i Romerriget.⁶⁰ Kristendommen spredte sig i alle retninger og nåede Skandinavien i de sidste århundreder før år 1000. Ikke desto mindre var det først omkring år 1400, at Europa og senere de europæiske kolonier i Nordamerika globalt set udgjorde kristendommens højborg.⁶¹ Hvis der skal tænkes på en typisk kristen i 1200 tallet, skal tankerne ifølge Jenkins gå mod en syrisk bonde eller en bybo i Mesopotamien.⁶² Således udgjorde Asien og Afrika kristendommens højborg inden Europa tog over. I historisk perspektiv er det derfor forkert at associere kristendommen med Europa og Vesten alene og give den hvide mand monopol på kristendommen.

Ikke desto mindre har Vesten spillet en afgørende rolle i kristendommens udbredelse i dag. I forbindelse med den globale ekspansion, som flere europæiske lande foretog fra omkring år 1500 og frem, blev kristendommen også udbredt. Katolske lande som Spanien og Portugal oprettede kolonier i bl.a. Latinamerika, og de bragte den katolske tro med sig. Dette medførte, at det store flertal i befolkningen blev katolikker, dog i en form, der var stærkt påvirket af de oprindelige trosforestillinger.⁶³

Op til slutningen af det 18. århundrede var mission i større målestok forbeholdt den katolske kirke. Dog udsendte den danske kong Frederik den 4. allerede i 1705 de tyske missionærer Bartholomäus Ziegenbalg (1682-1719) og Heinrich Plütschau (1676-1752) til kolonien Tranquebar

⁶⁰ Nissen 2008 p 24

⁶¹ Jenkins 2007 p 19

⁶² Ibid. p 29

⁶³ Se historisk fremstilling i Jenkins 2007 p 34 f

for at varetage kongens undersåtters religiøse liv. Frederik den 4. havde en tyskfødt dronning samt flere rådgivere, der var overbeviste pietister og prægede kongen i denne retning.⁶⁴ De udsendte missionærer havde rødder i Halle-pietismen, der havde et stærkt syn for behovet for menneskers personlige omvendelse. Fokus for missionsarbejdet var sjælens frelse og dette var drivkraften bag det første bæredygtige lutherske ydremissionsarbejde.⁶⁵

Fra slutningen af det 18. århundrede blomstrede det lutherske ydremissionsarbejde for alvor op. I kølvandet på store evangeliske vækkelser i det 18. århundrede, blev der oprettet missionselskaber, for at prædike evangeliet for alle folkeslag. William Careys slogan ”expect great things from God, and attempt great things for God” inspirerede utallige og Carey udlevede selv sit slogan som missionær i Indien. Dette blev startskuddet til det 19. århundrede, der med Jenkins ord kan kaldes ”the great missionary century.”⁶⁶

2.1. Kristendommens demografi i dag

Det ligger udenfor denne opgave at gennemgå hele missionens historie fra det 19. århundrede og frem til i dag. Men den missionsiver, der herskede i det 19. århundrede bar frugt. I år 1900 boede ca. 66 % af verdens kristne befolkning i Europa. I dag er det mindre end 25 % og i år 2025 vil tallet sandsynligvis være mindre end 20 %.⁶⁷ På verdensbasis var der 2,1 milliarder kristne i 2005 og dette tal forventes at vokse til 2,6 milliarder i 2025 og 3 milliarder i 2050.⁶⁸ For overskuelighedens skyld vil jeg nu fokusere på kristendommens udbredelse og udvikling på verdens fire største kontinenter, Asien, Afrika, Europa, Amerika.

2.2 Europa

531 millioner kaldte sig kristne i Europa i 2007 og tallet er faldende.⁶⁹ Befolkningstallet i mange europæiske lande er støt faldende og når dette kombineres med, at udviklingslande med mange kristne har en meget høj fertilitetskvotient, så vil det procentvise tal af europæiske kristne naturligvis falde i forhold til det samlede antal kristne. Men dette forklarer ikke i sig selv, at Europa

⁶⁴ Vigilus 2005 p 84

⁶⁵ Ibid. p 70

⁶⁶ Jenkins 2007 p 42

⁶⁷ Ibid. p 2

⁶⁸ I lande hvor tal for formelt medlemskab af en kirke er tilgængelige anvendes disse. I andre tilfælde er tal baseret på, at den regnes for en kristen, som kalder sig selv kristen, og tror at Jesus ikke blot er en profet eller ophøjet moralsk lærer, men i en unik forstand tror på ham som Guds søn og Messias. Se Jenkins 2007 p 102

⁶⁹ Talmaterialet her og i de følgende delkapitler er bygget på og hentet fra Jenkins (2007) med mindre andet er anført.

er gået fra at have 66 % af verdens kristne til forventeligt at have under 20 % i 2025. Sekulariseringen af samfundet og marginaliseringen af kristendommen medfører et frafald fra kristendommen. Hvis vi tager Storbritannien som eksempel, så tilhører kun 5 % af befolkningen andre religioner end kristendommen. Men derved er 95 % ikke kristne. I år 2000 blev der foretaget en undersøgelse, hvor 44 % af befolkningen svarede, at de ikke havde noget religiøst tilhørsforhold. Mere radikalt er det, at næsten halvdelen af de adspurgte mellem 18 og 24 år ikke en gang troede på, at Jesus eksisterede som en historisk person.⁷⁰ I Danmark var 82,1 % af befolkningen medlemmer af den Danske Folkekirke pr. 1. januar 2008. En undersøgelse i år 2000 viste, at 1 % af medlemmerne går i kirke ugentligt og 43 % går aldrig i kirke.⁷¹ Eksemplerne her viser, at selv om kirken har mange medlemmer, så spiller kirken ikke nogen væsentlig rolle i mange medlemmers hverdag. Yderligere kan mennesker være medlemmer, samtidig med, at de har holdninger, der er i konflikt med traditionel kristendom. I år 2000 svarede 10 % af medlemmerne i den Danske Folkekirke således, at de ikke tror, at Jesus har eksisteret som historisk person.⁷²

Kristendommen i Europa er trængt på mange fronter. Vi har tidligere været inde på sekulariseringens gennemslagskraft både indenfor den europæiske union, men også indenfor de enkelte lande. Dr. Phil Zuckerman har lavet undersøgelser af danskeres og svenskeres religiøsitet. Viggo Mortensen beskriver hans resultater således: ”Han sætter os under religionsforskerens granskende lup og finder INGENTING. Der er ikke nogle danskere (og svenskere) der tror på Gud, eller rettere sagt næsten ingen, og dem der gør det, gør det på en måde, så det ikke kan ses.”⁷³ Selv om kun 1 % af danskerne går i kirke og Zuckerman ikke kan finde nogen tro hos danskerne, så argumenterer Grace Davie for, at der er en tendens til at ”believe without belonging”.⁷⁴ Europæernes manglende kirkegang kan også ses som udtryk for et opgør med den institutionaliserede kristendom, der ikke opleves som relevant. Dette er dog ikke ensbetydende med, at troen ikke spiller en rolle i menneskers liv. Det religiøse tilhørsforhold bliver først og fremmest vist i det man gør. Medlemsbidrag til kirken bliver betalt og over halvdelen af kirkens medlemmer går i kirke til visse højtider.⁷⁵ Der er fortsat ligeledes rimelig stor opbakning til en del af kirkens ritualer, specielt dåb, vielser og begravelser. Bl.a. bliver 8 ud af 10 danskere døbt ind i

⁷⁰ Jenkins 2007 p 109

⁷¹ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 8.01.00

⁷² Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 15.06.00

⁷³ Mortensen 2008 p 260

⁷⁴ Jenkins 2007 p 110

⁷⁵ Mortensen 2008 p 262

folkekirken.⁷⁶ Ikke desto mindre kalder Jenkins dette for ”a generalized social memory”⁷⁷ og giver den ikke lange udsigter. Denne tilbageværende kristendom kan måske overleve en generation, men situationen kan se meget anderledes ud om 30 eller 40 år.

Som tidligere nævnt har Europa modtaget immigranter fra store dele af verden. Idet folketallet i Europa falder, i visse lande endog drastisk, er det forventeligt, at Europa må modtage endnu flere immigranter, for at kunne opretholde sine sociale standarder. Således er halvdelen af Londons befolkning i dag af anden etnisk oprindelse end engelsk, og hvide kan udgøre et mindretal på nationalt plan ved det 21. århundredes udgang.⁷⁸ Mange indvandrere har muslimsk baggrund, og jeg vil derfor behandle islam som én af kirkens store udfordringer mere udførligt senere i opgaven. Men mange indvandrere har også en kristen baggrund og har til dels givet nyt liv til skrumpende europæiske kirker, og til dels skabt deres egne kirkesamfund. I London boede der i 2007 ca. 380.000 afrikanske immigranter, som er med til at forme byen. I avisen *The Guardian*, der med Jenkins ord betragtes som ”the sacred scripture of liberal secularists”⁷⁹ kunne man således læse: ”London, the cynical capital of the unbelieving England, must be one of the least religious places in the world... Yet, as the city continues to be Africanized, so it is being evangelized.”⁸⁰ Halvdelen af Londons kirkegængere er immigranter og disse vil uden tvivl spille en væsentlig rolle i kristendommens udvikling i Europa i fremtiden.

2.3. Afrika

Det afrikanske kontinent dækker over 30.2 million km² og der bor over en milliard mennesker i dag. I 2007 regnede 389 millioner afrikanere sig for kristne.⁸¹ De kristne udgør majoriteten i landene syd for Sahara på nær østkysten, hvor islam er dominerende. Ligeledes udgør muslimerne majoriteten i de nordafrikanske lande. Kristendommen har ældgamle rødder i Afrika. I kongeriget Axum blev kristendommen erklæret statsreligion i 330 og den koptiske kirke i Egypten sporer sine rødder tilbage til evangelisten Markus. Nordafrika blev hurtigt et kraftcentrum for kristendommen, og kirkefædre som Origines, Clement af Alexandria og Augustin af Hippo kom alle fra Nordafrika. De nordafrikanske lande faldt dog senere under islamisk herredømme, og kristendommen blev kraftigt reduceret og uddøde helt i flere lande. Portugiserne introducerede i det 14. århundrede den katolske

⁷⁶ Statistik hentet fra *Kristeligt Dagblad* 8.01.00

⁷⁷ Jenkins 2007 p 110

⁷⁸ Ibid. p 111

⁷⁹ Ibid. p 114

⁸⁰ Benedictus, Leo (21.01.2005). *From the Day We're Born Till the Day We Die. The Guardian.*

⁸¹ Jenkins 2007 p 2

kristendom i deres kolonier langs Afrikas vestkyst og missionærer fortsatte ind på kontinentet, hvor Congos konge blev døbt i 1491.

Som tidligere nævnt skete der en stor opblomstring af det protestantiske missionsarbejde i det 18. og 19. århundrede, hvilket fik store konsekvenser for Afrika, som det også kan ses nedenfor. Tabellen, som er baseret på statistik og prognoser hos Jenkins (2007), viser en oversigt over kristendommens, islams og traditionel afrikansk religions tilhængere på det afrikanske kontinent samt udviklingen over tid.⁸² Der findes også andre religioner bl.a. hinduisme, men disse udgør kun en brøkdel af det samlede billede. Det forreste tal angiver antal mennesker i millioner efterfulgt af den procentvise andel af kontinentets befolkning.

	1900	1970	2000	2025 (forventet)
Kristne	9,9 / 9,2 %	144 / 40,3 %	360 / 46 %	634 / 48,8 %
Muslimere	34,5 / 32 %	143 / 40,1 %	317 / 40,5 %	519 / 40 %
Traditionel religion	62,7 / 58,2 %	67,4 / 18,9 %	96,8 / 12,3 %	126 / 9,7 %

Kristendommen i Afrika har oplevet en enorm vækst siden år 1900. Knap 40 % af kontinentets indbyggere har skiftet traditionel afrikansk religion ud med kristendommen. Men hvad kendetegner denne nye kristendom, der er opstået på så kort tid?

Omkring 10 % af de kristne tilhører uafhængige kirker, men langt de fleste kristne på det afrikanske kontinent tilhører traditionelle protestantiske eller katolske kirkesamfund. Når kristendommen slår rod i nye kulturer, opstår der en spænding mellem det gamle og traditionelle overfor den nye religion og den medfølgende ændring af kultur og samfund. Kristendommen præges af kulturen – i fremtrædelsesmåde og i de elementer, der fremhæves i kristendommen - og samtidig forandres kulturen indefra. Kristendommen kan ikke kommunikeres eller praktiseres udenfor en kultur, fordi vores kultur påvirker os konstant både bevidst og ubevidst, idet kulturen er selve det rum, vi lever og erkender i. De afrikanske kirker stod og står stadig i en kontekstualiseringsproces, hvor de arbejder på at kunne udtrykke sig i afrikanske termer. Denne proces er dog langt fra let, og der gives mange forskellige bud på, hvordan kirkerne skal være Kirke. De 10 % af de kristne, der tilhører uafhængige kirker, udgør en broget flok. Flere af disse kirker lader elementer fra traditionel afrikansk religion indgå på forskellig vis i deres teologi. Nogle

⁸² Ibid. p 195

af dem betragter afrikansk traditionel religion som en kilde ligeværdig med Bibelen til udformning af afrikansk teologi. Traditionel afrikansk religion ses som *praeparatio evangelica* – forberedelse på evangeliet.⁸³ Den traditionelle afrikanske religion er for afrikanerne, hvad det Gamle Testamente er for jøderne, nemlig forberedelse på Messias komme.

I traditionel afrikansk religion spiller forfædrene en stor rolle. Benézét Bujo argumenterer for, at hele kristendommen kan ses som forfader-teologi.⁸⁴ Han mener, at kristendommen kun vil være åndsbeslægtet med traditionel afrikansk religion, hvis der er en syntese mellem de fundamentale elementer i kristendommen og afrikansk traditionel religion. I traditionel afrikansk religion identificerer han forfader-konceptet som det vigtigste, hvorfor det bør forme teologien, og mere specifikt kristologien.⁸⁵ Bujo går ind og omfortolker Jesu oprindelige titler, og applicerer deres mening i en afrikansk kontekst, og når frem til, at Kristus bedst udtrykkes som proto-forfader. I Kristus er alle dyder og kvaliteter, der tillægges forfædrene. Han giver liv, helbreder og uddeler livskraft. Når Bujo bruger ordet proto-forfader, så er det også for at vise, at Jesus overgår forfader-forventningerne og dermed er unik.⁸⁶

I modsætning til Europa og Nordamerika stilles der ikke spørgsmål ved, om det overnaturlige findes. Det er en selvfølge for afrikaneren, at der findes en ånde verden. Det betyder, at kristendommen ikke som i Europa, først skal give mennesker et nyt verdensbillede, hvor det overnaturlige indgår. Dette gør også, at kristen forkyndelse på forhånd har et tilknytningspunkt til menneskers liv og opleves relevant.

Kristendommen i Afrika er generelt mere konservativ både i sin dogmatik og etik end kirkerne i Vesten.⁸⁷ Dette ses bl.a. i konflikten internt i den anglikanske kirke. Op gennem 1990'erne var der en diskussion om homoseksuelles plads i kirken. Dette kulminerede i 2003, da en homoseksuel biskop blev indviet. Allerede i 1998 havde der været en konference i Lambeth, hvor emnet havde været diskuteret. Ganske interessant er det, at kun 316 ud af 736 biskopper kom fra Nordamerika og Europa, mens 319 kom fra Asien og Afrika og de sidste 101 fra de øvrige kontinenter. Det var primært de vestlige biskopper, der kæmpede for vielse af homofile og brug af homofile i kirken. Derfor kunne de 224 afrikanske og 95 asiatiske biskopper nemt vedtage en

⁸³ Ibid. p 142

⁸⁴ Parrat 1995 p 122

⁸⁵ Ibid. p 128

⁸⁶ Ibid. p 128

⁸⁷ Jenkins 2007 p 8

udtalelse, der gav udtryk for, at homoseksuel praksis er inkompatibelt med Skriften.⁸⁸ I 2003 fik modstanden mod seksuel liberalisme et ansigt i form af den nigerianske kirkes overhoved, Peter Jasper Akinola. Han kaldte forslaget om vielse af homofili for ”an attack on the Church of God – a Satanic attack on God’s church” og videre “if England adopts a new faith, alien to what has been handed to us together, they can walk apart... No Church can ignore the teaching of the Bible with impunity, and no Church is beyond discipline.”⁸⁹ En sådan kritik af elementer i den liberale teologi skaber selvfølgelig et skisma mellem de liberale og de konservative. Men ikke desto mindre er der også eksempler på, at konservative vestlige kirker har støttet de konservative i Afrika og vise versa. Nogle kirker er gået så langt som til at placere sig selv under afrikansk kirkeligt tilsyn.⁹⁰ Bemærkelsesværdigt er det også, at det typisk er de mest liberalt orienterede kirker i Europa, der mister flest medlemmer. I takt med at de liberale vestlige kirker således mister indflydelse, så kommer den liberale teologi også til at spille en mindre rolle ifølge Jenkins.⁹¹

2.4. Asien

Ca. 60 % af verdens befolkning eller ca. 4 milliarder mennesker bor i Asien. Ca. 344 millioner eller knap 9 % af disse er kristne. Kristendommen har en lang historie i Asien og har sin oprindelse på dette kontinent. Et nestoriansk monument, fundet i 1625 i det nordlige Kina vidner om, at kristendommen blev anerkendt af kejser Taizong i 635. Kristendommen fik dog aldrig rigtig fodfæste i Kina og under Ming-dynastiet, der kom til magten i 1368, blev de kristne lagt for had og i det 16. århundrede var der ikke længere tegn på kristen aktivitet i det centrale Asien.⁹²

Foruden landene i Mellemøsten, hvor kristne har været til stede lige fra oldkirkens dage, så har bl.a. et land som Indien stadig et kristent mindretal, de såkaldte Thomas-kristne, der sporer deres rødder tilbage til apostlen Thomas. I dag er mindst 2,3 % af befolkningen kristne svarende til 25 millioner mennesker, men tallet kan meget vel være for lavt sat, idet regeringen har interesse i afvise fremmede trosretninger.

Ligesom i Afrika blev der drevet katolsk mission i Asien i middelalderen, men i det 19. århundrede oplevede bl.a. Kina et boom i ankomsten af protestantiske missionærer. Kina blev anset for én af verdens største missionsmarker ind til 1949, hvor kommunisterne kom til magten og

⁸⁸ Ibid. p 236

⁸⁹ Ibid. p 237

⁹⁰ Ibid. p 226

⁹¹ Ibid. p 240

⁹² Ibid. p 33

sendte missionærerne ud af landet. Selv om det skabte bekymring blandt missionærerne for de lokale kristne, at de måtte forlade landet, så oplevede kristendommen stor fremgang efter 1949. I dag vurderes der således at være mellem 50 og 100 millioner kristne i Kina.⁹³ Dette betyder, at der muligvis er flere kristne end buddhister i Kina i dag. Dickson Kazuo Yagi, en observatør af missionen i Asien, ser forskellen mellem Europa og Asien således: ”Europe is in the time of Jesus with anti-establishment protests against an aging religious institution tottering under the weight of its wealth, property and privileges. Asia is in the time of Paul, planting a convert church in virgin soil.”⁹⁴

Et andet land, hvor de kristnes antal er vokset markant er Sydkorea. I 1920 var der i hele Korea ca. 300.000 kristne. I dag er der ca. 12 millioner svarende til 25 % af befolkningen, hvilket gør kristendommen til landets største religion. The Full Gospel Central Church in Seol har mere en 500.000 medlemmer og er således kommet i Guinness Rekordbog som verdens største menighed.⁹⁵ Desuden er omkring 14.000 missionærer udsendt fra Sydkorea, hvilket gør landet til verdens næststørste udsender af missionærer, kun overgået af USA. Udover Sydkorea så er kristendommen den dominerende religion på Øst Timor og Filippinerne, der begge er romersk katolske. Sidst men ikke mindst er der landene Armenien, Georgien og Rusland, der alle ligger til dels i Asien med mange ortodokse kristne.

2.5. Nordamerika

På visse områder har Nordamerika og Europa meget til fælles, men der er også store forskelle, hvorfor det ikke er muligt umiddelbart at overføre tendenser fra Europa eller andre verdensdele til Nordamerika. Som tidligere nævnt, så spiller globaliseringen en enorm rolle i Nordamerika. Økonomisk er Nordamerika og særligt USA, en så betydelig magtfaktor, at USA's økonomiske op- og nedture kan mærkes på verdensplan.

Når det kommer til befolkningstal, så stiger Nordamerikas befolkning på trods af øget velstand. På dette område ligner Nordamerika ikke Europa, selv om en del af befolkningstilvæksten skyldes indvandring. I Europa har øget velstand, faldende fertilitetskvotient og øget sekularisering gået hånd i hånd. Nordamerika bryder dette mønster ved, at den øgede velstand ikke fører til betydeligt fald i fertiliteten, men også ved at sekulariseringen ikke ender i sekularisme, hvor kirken

⁹³ Ibid. p 81

⁹⁴ Ibid. p 80

⁹⁵ Ibid. p 82

og kristendommen drives ud i en marginal position, og religion alene tilskrives en rolle i den private sfære.⁹⁶

USA modtager ca. 1,5 million immigranter om året. De fleste har mexicansk oprindelse, men samlet set er det en broget flok. Det traditionelle skel mellem sorte og hvide er ved at blive ændret, idet asiater og latinoer, dvs. immigranter fra Mellem – og Sydamerika, udgør 15 % af befolkningen i dag. Dette tal forventes at vokse til 25 % i 2025. Det store flertal af latinoerne tilhører den katolske kirke, men ca. 20 % tilhører evangelikale protestantiske kirker. Dog ser det ud til, at anden og tredjegerations latinoer i øget grad skifter fra den katolske kirke til protestantiske menigheder.⁹⁷ Billedet er en smule anderledes for asiatiske immigranter, idet mange af disse ikke har kristen baggrund. Ikke desto mindre vinder særligt protestantisk kristendom frem blandt disse befolkningsgrupper. I 1950'erne var der således ca. 66 kinesiske menigheder i Nordamerika. Dette tal er i dag vokset til over tusind og 66 % af alle kinesiske amerikanere tilhører kristne kirker. Kristne koreanske indvandrere overgår koreanske buddhister med et sted mellem 1 til 10 og 1 til 20. Mange koreanske immigranter var kristne ved deres ankomst til Nordamerika og de gør et stort arbejde for at bygge kirker for andre koreanere. Ikke desto mindre er mange af disse kirker bevidste om, ikke at være for etnocentrerede, idet det let kan føre til, at de yngre generationer mistes. Derfor bliver disse kirker ofte mere mainstream, og har derfor også appel til mennesker af anden etnisk herkomst end koreansk.⁹⁸

I dag tilhører ca. 5 % af Nordamerikas indbyggere andre religioner end kristendommen. Da langt de fleste immigranter er kristne forventes denne procentsats ikke at forandre sig betydeligt over de næste mange år.⁹⁹ Troen på Gud står ligeledes stærkt. Således svarede 71 % af amerikanerne i en undersøgelse, at de ikke tvivler på Guds eksistens.¹⁰⁰ Der er således stor kontrast til Zuckermans undersøgelser i Danmark og Sverige, hvor han absolut ingen tro fandt.¹⁰¹ På trods af velstand ser vi altså, at der ikke er et ideal om, at mennesket eller samfundet skal være sekulært, således at det agnostiske samfund idealiseres, som der ellers kan være tendens til i Europa. Ifølge Jenkins vil USA fortsat være et af verdens største kristne lande i det 21.

⁹⁶ Nissen 2008 p 23

⁹⁷ Jenkins 2007 p 119

⁹⁸ Ibid. p 122

⁹⁹ Ibid. p 122

¹⁰⁰ Statistik fra *Pew Research Centre*: <http://www.kentaurnet.dk/a-12/> (lokaliseret 21.05.2010 på World Wide Web).

¹⁰¹ Mortensen 2008 p 260

århundrede i modsætning til mange gamle europæiske kristne lande, der vil blive overhalet af tredjeverdenslande.¹⁰²

2.6. Latinamerika

På grund af Christoffer Columbus fandt europæere i 1492 ud af, at Amerika fandtes. I løbet af de kommende år blev Sydamerika underlagt Spanien og Portugal og de europæiske indvandrere bragte den katolske tro med sig. Dette medførte, at det store flertal af befolkningen blev katolikker, dog i en form, der var stærkt påvirket af de oprindelige trosforestillinger. Ifølge Jenkins er den katolske kirkes ekspansion i Central- og Sydamerika – sammenlagt betegnet Latinamerika - en af de mest kontroversielle i kirkens historie, idet ekspansionen gik hånd i hånd med et yderst brutalt regime, der var mindst lige så interesseret i at tilrane sig skatte som i at frelse sjæle.¹⁰³ Da conquistador Pizarro bliver spurgt, hvorfor han ikke havde formået at omvende og oplære Perus oprindelige befolkning svarer han, at han ikke var kommet for at frelse sjæle, men for at tage deres guld.¹⁰⁴ Dette havde i sagens natur den konsekvens, at mange lokale så den kristne civilisations komme som en katastrofe. Ikke desto mindre var der 511 millioner kristne i Latinamerika i 2005.¹⁰⁵ I år 2000 var der 424 millioner døbte katolikker i Latinamerika, svarende til 42 % af verdens katolikker og dette gør Latinamerika til en katolsk højborg. Dog er protestantiske kirker og pentakostale menigheder også tilstede på kontinentet, og deres historie går tilbage til før anden verdenskrig. Netop de pentakostale menigheder har oplevet stor vækst. Protestanter og pentakostale udgjorde ca. 1 million af befolkningen i 1940, men har vokset med ca. 6 % pr. år og udgør nu 10 – 15 % af befolkningen svarende til 60 til 70 millioner mennesker.

Mange af de pentakostale kirker er selvstændige og tiltaler ofte den fattigste del af befolkningen. Desuden har disse kirker fået tilslutning fra dele af den oprindelige befolkning, så som Maya-indianere i Mexico.¹⁰⁶ De pentakostale kirkers vækst i traditionelt katolsk territorium har ført til katolsk modstand. Pave Johannes Paul II advarede de latinamerikanske biskopper mod ”the ravenous wolves” og den papale nuncio Girolamo Prigione har udtalt, at ”these sects are like flies that ought to be swept with a news paper.”¹⁰⁷ Der er desuden beskyldninger fra den katolske kirkes side om, at de nye pentakostale kirker er ren industri, der er importeret fra USA. Men på trods af

¹⁰² Jenkins 2007 p 124

¹⁰³ Ibid. p 34

¹⁰⁴ Ibid. p 34

¹⁰⁵ Ibid. p 2

¹⁰⁶ Ibid. p 71

¹⁰⁷ Ibid. p 179

anklager fortsætter kirkerne med at vokse, og der er en tydelig tendens til, at protestantiske kristne er mere engageret i kirken og udlever deres tro på en mere synlig måde. Ifølge Jenkins er der en ”religious revolution that is in progress across the hemisphere.”¹⁰⁸

2.7. Sammenfatning

I dette afsnit har jeg gennemgået kristendommens udvikling og spredning i globalt perspektiv. I år 1900 boede ca. 66 % af verdens kristne befolkning i Europa. I dag er det mindre end 25 % og i år 2025 vil tallet formentlig være mindre end 20 %.¹⁰⁹ Sekulariseringen har i Europa haft med sig, at trods et stort formelt medlemstal i mange kirker, så spiller kristendommen kun en ringe rolle for mennesker generelt. Nordamerika, der har oplevet samme øgede velstand som Europa, har derimod ikke set samme fald i tilslutningen til kristendommen, der stadig spiller en stor rolle i mange menneskers liv.

Afrika har set en stor vækst i antallet af kristne, således at næsten halvdelen af kontinentets befolkning tilhører kristendommen. I Latinamerika har den katolske kirke en lang historie, men også den protestantiske kirke oplever stor tilslutning på kontinentet. Asien er det kontinent med færrest kristne - der er ca. 9 % - men indenfor de seneste år har kristendommen oplevet vækst også på dette kontinent.

Alt i alt ser vi altså, at kristendommen har bredt sig voldsomt verden over og oplever fremgang i Asien, Afrika og Latinamerika, mens situationen særligt i Europa er væsentligt forringet. Dette gør, at Europa og landene indenfor det såkaldte 10-40 vindue, der består af landene mellem 10 og 40 nordlig breddegrad, nu udgør de mindst evangeliserede områder i verden. Senere i opgaven kommer jeg yderligere ind på 10-40 vinduet og dets udfordringer.

¹⁰⁸ Ibid. p 75

¹⁰⁹ Ibid. p 2

3. Udfordringen fra islam

Som det ses i kap. 2, så har kristendommen oplevet stor fremgang i Afrika, hvor traditionel animistisk religion har været fremherskende, samt til dels i Asien, hvor hinduisme og buddhisme er udbredt. I modsætning hertil, har kristendommen haft meget svært ved at vinde indpas i områder, hvor islam er dominerende. Ifølge Jan Opsal er islam den eneste religion, som kristendommen har tabt betydeligt terræn til gennem tiden.¹¹⁰ Blandt evangelikale bliver området der ligger mellem 10 og 40 grader nordlig breddegrad, kaldt for ”10-40 vinduet”. Dette område rummer over 80 % af verdens fattige og er samtidig det område i verden, hvor der er færrest kristne.¹¹¹ Området bliver også omtalt som ’the Resistant Belt’. Ikke desto mindre har kristendommen oplevet fremgang i mange lande indenfor dette bælte – specielt i Afrika og Asien. Dog har de muslimsk dominerede lande vist sig som yderst svære områder at få indpas i for kristen mission. Ifølge Opsal viser historien, at ”misjonen aldri virkelig har satset på å vinne muslimene for Kristus, og det er langt igjen til en satsning som svarer til udfordringen.”¹¹²

Jenkins estimerer, at der blandt verdens 25 folkerigeste stater i 2025 vil være otte med en stor majoritet af muslimer, mens syv vil have en stor kristen majoritet. Fem lande vil hverken have en islamisk eller kristen majoritet og tre lande vil være splittet mellem kristendommen og islam uden at nogle af dem udgør en stor majoritet.¹¹³ Idet islam derved er en af de helst store udfordringer til kristen mission i fremtiden vil jeg behandle forholdet mellem kristendommen og islam mere udførligt. Jeg vil se på forskelle og ligheder samt behandle muligheder for mission i muslimske lande.

3.1. Skriftens Folk

På grund af opgavens omfang er der kun plads til at give en oversigtsmæssig gennemgang af de enkelte temaer, der viser ligheder og forskelle mellem islam og kristendommen.¹¹⁴ Kristendommen og islam sporer deres rødder tilbage til Abraham. Gud indstiftede en pagt med Abraham og han blev forfader til mange folk og bosatte sig i Kanaaens land. Dernæst er der en lang række skikkelser i

¹¹⁰ Opsal 2004 p 410

¹¹¹ Jenkins 2007 p 84

¹¹² Opsal 2004 p 410

¹¹³ Jenkins 2007 p 193

¹¹⁴ For uddybende læsning af de forskellige temaer henvises til Jan Opsal, *Islam: lydighetens vei* (Oslo: Universitetsforlaget, 2 udg. 2005); videre findes relevante artikler i Jan Opsal og Arild Bakke (red.), *Mellom kors og halvmåne* (Oslo: Credo Forlag, 1994).

den jødisk-kristne tradition, der i islam anses for profeter, bl.a. Adam, Noa, Abraham, Ismael, Isak, Jakob, Job, Jonas, Aron, Salomon, David og Moses. Abraham, Moses, David og Jesus har ifølge islam desuden modtaget skriftlige åbenbaringer. Selv om der er forskellige opfattelser af disse profeter og deres handlinger, bl.a. om det var Isak eller Ismael, der skulle ofres, så viser det alligevel et slægtskab og en fælles basis og fortid for disse to religioner.¹¹⁵

Kristendommen blev vurderet ganske positivt i den periode Muhammed var i Mekka. Bl.a. siger sura 29,46: "Vores Gud og jeres Gud er én, og til Ham vil vi overgive os." Idet fronten for Muhammed var mod polyteisterne i Mekka var de kristne forbundsfæller og Koranen går langt i identifikationen mellem kristne, jøder og muslimer. Senere blev fronten pga. konflikter vendt mod både jøder og kristne, og tonen imod disse blev skærpet i Medina-tiden og afstanden blev derfor større mellem islam og kristendommen.¹¹⁶

Koranen indrømmer på den ene side et basalt trosslægtskab mellem muslimer og Skriftens folk, *ahl al-kitab*, når Koranen kan sige, at "vores Gud og jeres Gud er én". På den anden side kritiserer koranen de kristne og jøderne for at strides (sura 2,111), ikke at tro på Guds tegn (dvs. Muhammed) (sura 3,98) og lægge hindringer i vejen for muslimerne (sura 3,99). Ja, de værste blandt Skriftens folk ender i helvede (sura 98,6). Vi ser altså et ambivalent forhold til jøder og kristne, der både indeholder kritik og anerkendelse.

3.2. Jesus

Både islam og kristendommen vægtlægger Jesu virke. Islam bekræfter kristendommens lære om, at Jesus er født af en jomfru. Selve hans eksistens er forårsaget af Gud. Jesu overnaturlige undfangelse er et tegn for menneskene og en nåde fra Allah (Sura 19,21). Desuden spiller Jesus både en eskatologisk rolle i kristendommen og i islam. På den yderste dag skal han komme igen og kæmpe mod Antikrist.

Selv om Jesus indtager en speciel plads i islam, så er det ikke ensbetydende med, at han er Guds søn eller guddommelig. Det er fuldkomment utænkeligt, at Guds enhed skulle kunne brydes. Derfor anerkendes Jesus blot som en profet – om end en vigtig sådan – men hans guddommelighed benægtes. Den kristne treeninghedslære anerkendes heller ikke, eftersom islam i

¹¹⁵ Jan Opsal har redegjort for sådanne paralleller mellem kristendommen og islam i sin artikel, Opsal 2006 (Jan Opsal, "På begge sider i religionsmøtet: Bibelske personer i islams profettypologi" i: *Misjon og kultur: Festskrift til Jan-Martin Berentsen*, Thor Strandenæs (red.), Stavanger: Misjonshøgskolens forlag, 2006, 207-225).

¹¹⁶ Simonsen 2008 p 52 - 53

denne lære finder, at kristendommen fornægter Guds enhed. Sura 112 stadfæster: "Sig, Han er Allah, Én, Allah, den ene Omsorgskilde, Ikke har Han avlet nogen, ej heller er Han selv blevet avlet. Ingen er Hans lige." Guds enhed, *tawhid*, er absolut urokkelig i islam. Det er bærebjælken i islamisk tro og identitet og kan ikke anfægtes.

3.3. Frelsesforståelse

Frelsesbegrebet i islam og kristendommen er markant forskelligt, selv om begge opererer med et liv efter døden og muligheden for at komme i paradiset.¹¹⁷ Selv om der er undtagelser indenfor islam, så er den gængse frelsesforståelse, at frelsen fås ved at være lydige overfor islams retningslinjer og holde sig fra det forbudte. Ingen kan vide noget om, hvem der får Allahs barmhjertighed på dommedag. Dog er der undtagelser, idet martyrer, der er døde for islam helt sikkert frelses og mennesker, der har forladt islam helt sikkert fortabes. Ifølge Opsal og Bakke kan måden hvorpå frelse opnås i islams sammenfattes således: "At mennesket for sin del må gå helt og fullt inn i den rollen det ble skapt til: å være Allahs lydige tjener og slave, og tjene Allah som den mektige herren."¹¹⁸ Dette indebærer, at muslimer ikke kan have frelsesvished med blot håbe på frelse - med mindre de bliver martyrer for islams sag.

Selv om der også er flere forståelser af frelsesbegrebet i kristendommen, så er det dog fundamentalt anderledes end i islam. Bibelen betegner alle mennesker som syndere (Rom 3,23). Og syndens konsekvens er døden (Rom 6,23). Dog kan synden ikke uden videre tilgives, idet synd er brud på Guds hellige vilje. Gud ville ikke være retfærdig, hvis han så bort fra sin egen lov.¹¹⁹ Der er derfor brug for en sonergerning, hvor mennesker bliver forsonet med Gud. Dette sker ved Jesu stedfortrædende død på korset, hvor han blev gjort til synd i stedet for mennesker (2 Kor 5,21). Opsal og Bakke opsummerer forskellen således: "Selv om Bibelen i likhet med Koranen regner med en dom med dobbelt utgang, fremhever Bibelen at menneskets evige skjebne avgjøres av dets forhold til Jesus Kristus og hans verk. Det betyr at en kristen kan ha trygg visshet i dette livet basert på sitt forhold til Jesus: Dette har jeg skrevet til dere for at dere skal vite at dere har evigt liv, dere som tror på Guds sønns navn (1 Joh 5,13)."¹²⁰

¹¹⁷ Fibiger & Smith 1999 p 420 - 421

¹¹⁸ Opsal og Bakke 1994 p 142

¹¹⁹ Ibid. p 144

¹²⁰ Ibid. p 144

3.4. Samfund og stat

Det vil føre for vidt i denne opgave at gennemgå kristen og muslimsk stats – og samfundsforståelse i detaljer, da dette er et meget stort og kompliceret emne. Desuden er situationen i dag en anden end på Muhammeds eller Jesu tid, og der er sket en udvikling både indenfor islam og kristendommen. Jeg vil dog pege på nogle overordnede forskelle.

Kristendommen er i sin natur ikke politisk selv om den kristne tro får etiske og politiske konsekvenser. De første kristne boede for de flestes vedkommende i hedenske lande under hedensk herredømme. Til menigheden i Rom skriver Paulus, at de kristne skal underordne sig, idet øvrigheden er givet fra Gud (Rom 13,1). Dette er sagt i en kontekst med en hedensk øvrighed. Politisk magt er ikke de kristnes mål i sig selv, men derimod som individer at være forbilleder for andre. Kristendommens ethos forudsætter ikke nogen magtposition.¹²¹ Selv om der er undtagelser, så har kristendommen – og især Luthers teologi - generelt skelnet mellem et åndeligt og verdsligt regimente, kirken og staten, det sekulære og profane.¹²² Dette betyder ikke, at det verdslige regimente pr. definition er hedensk, men at Gud er virksom gennem begge regimenter, hvor det verdslige regimente varetager verdslige anliggender og det åndelige regimente varetager åndelige anliggender.¹²³ Kristendommen vil ikke isolere den samfundsmæssige del af livet som uvedkommende for Gud. Hele livet er vedkommende for Gud, men han manifesterede sit herredømme ved at blive et magtesløst menneske.¹²⁴ Gud er Gud for begge regimenter, men udøver sin magt forskelligt: bruger sværdet, dvs. straffer lovovertrædelser, i det verdslige regimente, men forkynder både lov og evangelium i det åndelige regimente, dvs. hans magt manifesterer sig her i forkyndelsen af det kristne budskab.¹²⁵

I islam findes denne skelnen mellem den åndelige og verdslige sfære ikke på samme måde. Her er det hele samfundet der ideelt set bør indrettes efter islam. Kun en islamisk stat kan skabe de ideelle rammer for det liv, islam sigter imod.¹²⁶ Det vil føre for vidt i denne opgave at komme ind på de fire lovskoler og de forskellige geografiske variationer for samfundsindretning, der findes indenfor islam. Generelt kan det siges, at idealet for muslimer er at leve i et samfund,

¹²¹ Arendt 2001 p 49

¹²² Se Confessio Augustana (CA) art. 16 "Om de borgerlige ting" og f. eks. Leif Granes kommentarer til denne; jf. også CA art. 28

¹²³ Se CA art 13-16 og 28.

¹²⁴ Arendt 2001 p 50

¹²⁵ Se CA art 5 ("Om det kirkelige embede").

¹²⁶ Arendt 2001 p 50

hvor *sharia* udledes. *Sharia*, der i overført betydning udlægges som Guds lov, er et ideal for det rette liv. I praksis er der på baggrund af *koranen* og *hadith*, der er beretninger knyttet til profeten Muhammed, formaliseret juridiske principper af jurister og retsskoler og der er sket en formel institutionalisering af disse, som bliver appliceret i de muslimske samfund i forskellig grad og på forskellig måde. Mange nutidige muslimer opfatter *sharia* som en samlebetegnelse for nogle konkrete etiske, rituelle og retslige forskrifter, og sidestiller *sharia* med *fiqh*, islamisk jurisprudens og dens forskellige former.¹²⁷

Helt kort kan det opsummeres, at kristendommen skelner mellem det åndelige og det verdslige regimenter. Kristendommen forudsætter og foreskriver ikke en særlig samfundsorden, stat eller struktur. Kristendommen er en katakomberreligion, mens islam hovedsageligt er opstået i magtens rum. Islam skelner ikke mellem et åndeligt og verdsligt regimenter, idet alle samfundsanliggender berører islam. I islamisk teologisk tænkning mener man, at islam bør være det bærende fundament for samfundet. Dette fører ofte til spændinger, primært i lande, hvor der er mange muslimer, men ikke et absolut flertal, idet muslimer politisk kæmper for indførelse af *sharia*, mens andre religioner og ideologier kæmper imod. Islam har ingen teologi for en mindretalssituation, og selv om muslimer finder lokale måder at tilpasse sig, så er det en svær situation.¹²⁸

Spændinger mellem et muslimsk flertal og et mindretal tilhørende andre religioner har på tragisk vis været synlige i bl.a. Sudan. Der bor omkring 25 millioner muslimer i Sudan foruden to millioner kristne og ni millioner animister. På trods af de øvrige religioner har den sudanske regering indført sharialovgivning i hele landet, gjort fredag til hviledag og indført arabisk som nationalsprog.¹²⁹ Dette har ført til én af Afrikas blodigste borgerkrige mellem sydlige ikke-muslimske grupper og regeringen. Krigen har kostet op mod to millioner mennesker livet og fire millioner er drevet på flugt.

En lignende konflikt foregår i Nigeria, hvor der er ca. lige mange kristne og muslimer. I 1966 blev titusinder kristne dræbt i det nordlige Nigeria og overlevende blev tvunget til at flygte. Herved blev den nordlige del af landet udpræget muslimsk. I 1967-1970 prøvede det kristne Østnigeria at løsrive sig, og det førte til en borgerkrig med millontab. I 2003 havde 12 af Nigerias 36 delstater indført en eller anden form for sharialovgivning, selv om der i delstaterne findes

¹²⁷ Butler & Hoffman 2008 p 250

¹²⁸ Arendt 2001 p 49

¹²⁹ Jenkins 2007 p 199

betydelige kristne mindretal. De kristnes religionsudøvelse bliver yderst begrænset, evangelisation forbydes og omvendelse fra islam til kristendommen medfører dødsstraf.¹³⁰ Jenkins kalder islam for en “one-way door. You can enter through it, but you cannot leave.”¹³¹

Selv om der også kan anføres andre delforklaringer på konflikter mellem kristne og muslimer, så som etniske tilhørsforhold og fattigdom, så findes lignende konflikter ikke i samme grad i lande, der er domineret af kristne, men som har en muslimsk minoritet. Samtidig finder vi rige lande som Saudi Arabien, hvor kristen udøvelse officielt er forbudt, dog uofficielt tolereret.¹³² Ifølge Jenkins vil vold med sikkerhed forekomme så længe muslimer insisterer på oprettelsen af islamiske stater uden hensynstagen til religiøse mindretal.¹³³

Niels Henrik Arendt har en interessant observation, idet han mener, at kirken historisk set altid har været på vej til at korrumpere sit eget budskab, når den allierer sig med magten, mens islam altid har været tættest på at realisere sit eget budskab, når nation og trossamfund er blevet identiske.¹³⁴

3.5. Islam udenfor døren

Siden 1950erne har Vesteuropa haft en stor efterspørgsel på arbejdskraft til en hurtigt voksende industri. På grund af den kolde krig var det ikke muligt at få østeuropæere til at udføre arbejdet, og man vendte sig derfor bl.a. til lande i Mellemøsten, Asien og Afrika. Idet disse tilflyttere har en øget fertilitetskvotient i forhold den Vesteuropas oprindelige befolkning, øges andelen af disse befolkningsgrupper gradvist. Da mange af disse er muslimer betyder det, at islam også er støt voksende – selv om muslimer også påvirkes af Europas sekulariseringstendenser således, at også mennesker med muslimsk baggrund bliver sekulære. Den samlede fertilitetskvotient i Europa er 1,4. Blot for at bevare et befolkningstal på status quo er det nødvendigt med en kvotient på 2,1. Dette betyder, at Europa er nød til at modtage immigranter for at kunne opretholde nuværende befolkningsniveau. Da de store generationer er ved at gå på pension, skal der nye hænder til at tage over, for at bevare velfærdssamfundet med dets sociale tjenester. Er der færre hænder til at overtage opgaverne samtidig med at flere ældre skal forsørges, kan det føre til væsentlige samfundsmæssige omvæltninger. Ifølge den franske regering er Europa nød til at modtage omkring 75 millioner

¹³⁰ Ibid. p 203

¹³¹ Ibid. p 194

¹³² Ibid. p 200

¹³³ Ibid. p 201

¹³⁴ Arendt 2001 p 49

immigranter frem til 2050 for at opretholde nuværende samfundsstrukturer.¹³⁵ At befolkningstilvæksten er kolossal i mange udviklingslande vil naturligt medføre, at mange fattige vil søge til Europa. At befolkningstilvæksten yderligere er størst i mange lande, hvor der er mangel på noget så grundlæggende som vand, vil også forøge presset fra immigranter. Omkring tre milliarder mennesker vil i 2050 leve i områder, der på forskellig vis har uregelmæssig tilgang til vand.¹³⁶

I 2007 var der, som tidligere anført, 53 millioner muslimer i Europa. 16 millioner af disse boede indenfor den Europæiske union. 8,3 % af Frankrigs befolkning og 6,3 % af Hollands og 4,3 % af Tysklands befolkning var muslimer i 2001.¹³⁷ Frankrigs muslimske befolkning ventes at udgøre op mod 25 % i 2050.¹³⁸ I den nyeste europæiske historie er Bosnien et udmærket eksempel på demografiens dynamik i forhold til religion. I 1948 udgjorde muslimerne under 30 % af indbyggerne i Jugoslavien. Da Jugoslavien opløstes i 1991 udgjorde muslimerne 44 % og blev den dominerende folkegruppe i den nye stat. I Kosovo udgjorde den muslimsk-albanske befolkning i begyndelsen af 1950'erne omkring 60 %. 40 år senere udgør de en overvældende majoritet på 90 %.¹³⁹ Begge disse områder blev skuepladser for konflikter mellem muslimer og kristne. Islams vækst i Frankrig har ifølge Richard John Neuhaus ført til, at der indenfor franske kirker bliver opereret med muligheden for ”soft islamization,” dvs. at landet bliver tydeligt præget af islam, dog uden at sharialovgivning bliver indført.¹⁴⁰

Når Europa får et betydeligt mindretal af muslimer kommer det til at påvirke samfundet på mange måder. Hvis eksempelvis Frankrig i 2050 har et muslimsk parti, der får 25 % af stemmerne, vil det blive et særdeles stort parti med politisk indflydelse. I ønsket om at holde sig på god fod med muslimer i fremtiden er det tænkeligt, at bl.a. mellemøstpolitikken bliver påvirket af islamiske holdninger og at man er mindre villig til at tale det kristne mindretals sag i muslimske lande. De europæiske lande, og nok særligt Danmark, fik også islams magt at føle i forbindelse med karikaturtegningerne af profeten Muhammed, der blev bragt i Jyllands Posten. Her kom det liberale Europas ideal om ytringsfrihed til at stå overfor de multikulturelle værdier og respekt for

¹³⁵ Jenkins 2007 p 112

¹³⁶ Ibid. p 112

¹³⁷ Ibid. p 113

¹³⁸ Ibid. p 211

¹³⁹ Michaletos 2007 p 1

¹⁴⁰ Mortensen 2008 p 259

minoriteter på en måde, som næppe nogen dansker havde forestillet sig.¹⁴¹ Selv om der ikke kan kommes med nogen entydig konklusion på episoden, så har det liberale Europa oplevet islams vitalitet og eksplosivitet. Noget, vi ikke længere finder i kristendommen i Europa, hvor eksempelvis musikeren Jokeren kunne kalde et album for ”Gigolo Jesus” uden protester, der på nogen måde kan sammenlignes med karikaturtegningerne af Muhammed.

Islams fremvækst i Europa indenfor nyere tid, ses af nogle muslimer som en mulighed for mission. Bl.a. udtaler Libyens kontroversielle leder, Muammar Gaddafi:

Vi har 50 millioner muslimer i Europa. De er tegn på, at Allah vil give Islam sejr over Europa – uden sværd, uden kanoner, uden erobring. De 50 millioner i Europa vil gøre Europa muslimsk i løbet af få årtier. Allah mobiliserer det muslimske Tyrkiet og føjer det til den Europæiske Union. Det er yderligere 50 millioner muslimer. Der vil så være 100 millioner muslimer i Europa. Albanien, som er et muslimsk land, er allerede i EU. Bosnien, som er et muslimsk land, er allerede i EU. 50 pct. af dets indbyggere er muslimer.¹⁴²

Selv om Gaddafi anfører, at islam vil sejre i Europa uden sværd, så har der også været begået terroristhandlinger på europæisk jord i islams navn. Mange muslimer har udvist langt større villighed til at kæmpe for islam end for et givent land.¹⁴³ Således var fire muslimer villige til at udløse selvmordsbomber i Londons undergrund og i en bus 7. juli 2007. Disse fire unge muslimer var vokset op i Storbritannien og havde rene straffeattester, hvorfor det kom som et chok, at de ville begå terrorisme. Mohammad Sidique Khan, en af selvmordsbombemændene, havde i en video inden angrebet forklaret baggrunden for angrebet:

Our religion is Islam, obedience to the one true God and following the footsteps of the final prophet messenger. Your democratically elected governments continuously perpetuate atrocities against my people all over the world. And your support of them makes you directly responsible... Until you stop the bombing, gassing, imprisonment and torture of my people we will not stop this fight. We are at war and I am a soldier.¹⁴⁴

Et lignende terroristangreb fandt sted i Madrid 11. marts 2004 og tilsammen kostede angrebene i London og Madrid 250 mennesker livet. Andre eksempler på brug af vold fra muslimsk side er set i forbindelse med mordet på Theo van Gogh i 2004. Han havde lavet filmen *Submission*, der var

¹⁴¹ Jenkins 2007 p 211

¹⁴² Michaletos 2007 p 1

¹⁴³ Ibid. p 14

¹⁴⁴ ”7 July 2005 London Bombings” p 1

stærkt islamkritisk. Desuden har der været attentatforsøg på den danske tegner Kurt Westergaard, der stod bag nogle af Jyllands Postens Muhammed-karikaturer.

Ifølge Mogens S. Mogensen søger enkelte politikere at udnytte menneskers frygt for muslimer i en politisk agenda. Han anfører, at der ”er nogle ekstremistiske muslimer, som skal bag lås og slå. Der skal dog huskes på, at masser af muslimer er lige så meget kulturmuslimer, som der er kulturkristne.”¹⁴⁵ Der er derfor grobund for interreligiøs dialog mellem kristne og muslimer i Europa, og en sådan dialog kan muligvis afhjælpe nogle af de udfordringer Europa står overfor i fremtiden. Islams fremvækst må derfor ikke føre til modløshed for de kristne. Det må derimod ses som en mulighed for dialog og mission. Ifølge Jenkins ”Christianity is never as weak as it appears, nor as strong as it appears.”¹⁴⁶ Det er således ikke længere nødvendigt for danske missionselskaber alene at sende folk ud til verdens yderste afkroge for at vidne for mennesker med en anden religion. Disse mennesker er kommet til os, og det forpligter os til nye former for mission.

3.6. Sammenfatning

I dette kapitel har jeg gennemgået teologiske og politiske forskelle og ligheder mellem islam og kristendommen. Der er så absolut nogle ligheder mellem dem, men særligt når det gælder Jesu guddommelighed og treenighedslæren er der store forskelle. Tænkningen om samfund og stat er ligeledes forskellig, idet islam implicit rummer ønsket om en islamisk stat, der bygger på sharialovgivningen, hvilket har ført til spændinger og særdeles blodige konflikter mellem muslimer og kristne.

Mange muslimer er immigreret til Europa i det 20. århundrede og den procentvise del af den europæiske befolkning, der har islam som religion, vil formentlig vokse i fremtiden. Derfor er der behov for tiltag, så som religionsdialog, der kan skabe fredelig sameksistens og forebygge konflikter både i Europa og globalt. Samtidig må disse mennesker høre det kristne budskab, og arbejde blandt muslimer, uanset hvor i verden det gøres, er en af fremtidens helt store missionale udfordringer.

Jeg har nu i kap. 1-3 givet et øjebliksbillede af verden. Jeg har konstateret, at hele verden er præget af globaliseringen, både økonomisk og kulturelt. Særligt i Europa spiller sekulariseringen og postmodernismen en stor rolle i samfundet. Videre har jeg behandlet det, at

¹⁴⁵ Jensen, Merete Riis (26.3.2010). *Er islam en trussel eller en mulighed? Avisen Tro og Mission.*

¹⁴⁶ Jenkins 2007 p 261

kristendommens tyngdepunkt er forskubbet fra Europa og Nordamerika til Asien, Afrika og Latinamerika. Desuden har jeg set på islams udfordring til kristendommen. Sammenlagt har jeg således behandlet opgavens problemfelts antagelser og ovennævnte elementer og fundet, at de udgør reelle udfordringer for danske missionselskaber og kirker.

3.7. Opsummering af udfordringer

Jeg vil nu kort opsummere de største udfordringer til danske kirker og missionselskaber, som jeg har fundet frem til i kap 1-3:

- *Globaliseringen* betyder øget ulighed i verden og skæv fordeling af verdens goder, hvor rige lande udnytter fattige i en form for nykolonialisme. Her må danske kirker og missionselskaber kæmpe de svages sag, idet kirken er kaldet til omsorg og ansvar for de svage (Jak 1,27).
- *Sekulariseringen* udfordrer kristne til ikke at gøre religion til en privat sag, men at udøve deres tro både offentligt og i det private, således at mennesker ser en synlig og levende kristendom.
- *Postmodernismens* udfordring kalder kristne kirker og missionselskaber til at være sandheden tro i kærlighed (Ef 4,15). Selv om religionerne oplever en renæssance i forbindelse med det postmodernistiske paradigme, så må kirker og missionselskaber holde fast i, at sandheden ikke er relativ, men at der netop én sand Gud, Jesus Kristus (Joh 14,6).
- *Kristendommens tyngdepunkt* er flyttet fra særligt Europa, men også fra Nordamerika til Afrika, Asien og Latinamerika. Europa og 10-40 vinduet udgør nu nogle af de områder i verden, hvor kristendommen spiller mindst rolle blandt mennesker. Dette faktum udfordrer danske kirker og missionselskaber til for det første at se med nye øjne på Danmark og Europa generelt som missionslande. Mission foregår ikke blot i traditionelle missionslande, men er i lige så høj grad påkrævet på hjemmefronten. For det andet må kirkerne og missionselskaberne lære at modtage fra de nye kirker. Der er en inspiration at hente fra andre kirker til missionsarbejdet i Danmark, hvis der er villighed dertil. Der er åndelige ressourcer gemt i de nye kirker, der kan anvendes og bære frugt i danske og vestlige kirker, hvis der er villighed til at lade sig inspirere. Desuden kan syd - nord mission praktiseres, hvor kristne fra syd arbejder med mission i Danmark og Europa.

4. Strategi i henhold til almen kontekst

For at se i hvilket omfang de nye udfordringer til danske kirker og missionselskaber, som jeg har gennemgået i kap. 1-3, bliver taget op vil jeg nu foretage en analyse af to danske missionselskabers strategidokumenter. De to missionselskaber, som jeg har valgt at undersøge, er Danmission (DM) og Luthersk Mission (LM).¹⁴⁷ I analysen af strategidokumenterne vil jeg først se dem i henhold til den almene kontekst. Derefter vil jeg så fokusere på dokumenterne i henhold til en religiøs kontekst og implicit i disse kapitler bliver den teologiske basis og tænkning i dokumenterne behandlet. Når jeg ser på dokumenterne i henhold til almen kontekst, vil jeg særligt fokusere på kategorierne *globalisering*, *sekularisering* og *postmodernisme*, som jeg har behandlet i kapitel 1, for at se på, hvordan dokumenterne forholder sig til og reflekterer disse. Efter en analyse af de enkelte delelementer vil jeg komme med egne vurderinger og kommentarer til de fremtidige missionsudfordringer.

Der er flere grunde til, at det er strategidokumenterne fra missionselskaberne LM og DM er gjort til genstand for analyse i denne opgave.

- Begge bevægelser har en over hundrede år gammel historie og har rig tradition for mission både i Danmark og i resten af verden.
- De har begge formuleret fremadrettede strategier for, hvordan der skal drives mission i nutid og fremtid og prøver begge at tage højde for de udfordringer, som møder kristendommen både lokalt og globalt.
- Begge missionselskaber bygger på folkekirkens bekendelser.

De to missionselskaber er dog også forskellige, idet DM har et bagland indenfor folkekirken og er tættere knyttet til denne end LM, der både har medlemmer indenfor og udenfor folkekirken. Men for at få et bedre overblik vil jeg give en kort præsentation af de to selskaber.

4.1. Danmission

I 1821 stiftede Bonne Falch Rønne, præst i Taarbæk nord for København, Det Danske Missionselskab (DMS), der støttede missionsarbejde i Grønland via indsamlinger i folkekirkensogne. I 1863 sendtes de første missionærer til tjeneste i Tamil Nadu i Sydindien. I årenes

¹⁴⁷ Strategidokumenterne er for referencens skyld vedlagt opgaven henholdsvis som Appendiks 1 og 2.

løb opstartedes arbejde i en række forskellige lande. *Dansk Kirkemission i Arabien* blev sammenlagt med DMS i 1946 og med *Dansk Santalmission* i år 2000 og fik derefter navnet Danmission (DM).¹⁴⁸

Folkekirken spiller en væsentlig rolle i DM's selvforståelse. Ifølge DM's strategidokument vedtaget på generalforsamling i 2003 står DM midt i folkekirken og er en integreret del af denne.¹⁴⁹ DM samarbejder gerne med alle grupperinger indenfor folkekirken, og arbejder i sine vedtægter ud fra folkekirkens evangelisk-lutherske bekendelse.¹⁵⁰ Det kræves dog kun fra samarbejdspartnere, at de er fælles om de oldkirkelige bekendelser til den treenige Gud og DM kan derfor også samarbejde med ikke-lutherske kirker, der kan stå inde for disse bekendelser, både lokalt og globalt. Folkekirken er DM's rod, og folkekirken udgør baglandet bag DM. Ikke desto mindre ser DM det som vigtigt at være organisatorisk uafhængig af både folkekirken og andre sponsorer så som Danida, der er med til at finansiere DM's udviklingsprojekter.¹⁵¹ DM kan ses som en funktionsmenighed i folkekirken, der samles i fællesskab om folkekirkens globale missionsarbejde.

4.2. Luthersk Mission

I 1868 stiftede Christian Møller Luthersk Missionsforening, der kan ses som en reaktion på tidens rationalistiske kristendom. Christian Møller havde i 1863 forladt folkekirken til fordel for en evangelisk luthersk frikirke. Ikke desto mindre gik han tilbage til folkekirken og stiftede LM på folkekirkens grundlag. Kort efter stiftelsen begyndte evangelister og prædikanter at rejse rundt i det meste af landet og medvirkede til at oprette nye kredse, som i mange tilfælde også byggede missionshuse. I 1891 sendte LM'ere i Sønderjylland den første missionær til Kina og siden da har LM opstartet arbejde og sendt missionærer ud til en lang række lande. I dag er LM Danmarks største missionselskab og der er ifølge deres hjemmeside for tiden 34 missionærer udsendt til Tanzania, Etiopien, Cambodja og Peru foruden en række volontører.¹⁵²

LM bygger ifølge sine vedtægter på Den danske Folkekirkes evangelisk-lutherske bekendelse, som regnes for en sand og forpligtende tolkning af de bibelske skrifter.¹⁵³ Ud over

¹⁴⁸ For yderligere læsning om DM henvises til Westman 1950, Bugge 2005 og Christiansen 2003.

¹⁴⁹ DM's strategidokument 2003 pkt. 3.1.

¹⁵⁰ § 3.2. Vedtægter kan findes på Danmissions hjemmeside: www.danmission.dk

¹⁵¹ Ibid. pkt. 3.1.

¹⁵² For yderligere læsning om LM henvises til Roswall 1985.

¹⁵³ LM's strategidokument pkt. 1.

denne ene reference nævnes folkekirken ikke i strategidokumentet. Dette viser, at LM ikke på samme måde er knyttet til folkekirken som DM er det. LM's arbejde har i mange år haft udgangspunkt i både traditionelle missionshuse, hvor mennesker benytter både folkekirke og missionshus, og selvstændige frimenigheder med egen sakramentsforvaltning. Folkekirkens menigheder er ikke et bagland for LM på samme måde som de er det for DM. At LM ikke er så tæt knyttet til folkekirken som DM er, betyder dog ikke, at LM har et svagere syn på det konfessionelle aspekt. I strategidokumentet slås det fast, at det tilstræbes, at alt arbejde sker i samarbejde med lokale lutherske kirker, hvor det er muligt.¹⁵⁴ Dette er som udgangspunkt en mere snæver tilgang end den, der ses hos DM, der som tidligere anført også gerne samarbejder med kirker, der ikke er lutherske, men stadig holder fast ved de oldkirkelige bekendelser. I praksis er LM dog gået ind i tværkirkeligt arbejde blandt andet i Cambodja, idet der ikke er en luthersk kirke at samarbejde med.

Jeg vil nu sammenligne LM's og DM's strategidokumenter for mission og derved se på, hvordan disse missionselskaber tager højde for kategorierne *globalisering*, *sekularisering* og *postmodernisme*, som jeg har behandlet i tidligere afsnit (1.4., 1.5., og 1.6.).

4.3. Globaliseringens rolle i missionsstrategien

4.3.1. Danmission

Først vil jeg se på DM's strategidokument, hvor det anføres i afsnit 2.2., at forholdet mellem gamle kirker i Vesten og nye kirker i Afrika og Asien ønskes karakteriseret som et partnerskab. Dette reflekterer en tankegang om den globale kirke og rummer et opgør med den missionstanke, der har været fremherskende i det 19. og 20. århundrede, hvor det var kirkerne i Vesten, der var givere, og kirkerne og folket i Asien og Afrika, der var modtagere. Denne tankegang, som var toneangivende tidligere, kan let skabe en underdanig attitude hos modtagerkirkerne, der står i konstant gæld til giverkirkerne, idet de ikke på samme måde kan give noget tilbage til giverkirkerne. DM tilslutter sig den tanzaniske biskop Josiah Kibiras udsagn: "Ingen kirke er så fattig, at den ikke har noget at dele med andre, og ingen kirke er så rig, at den ikke kan modtage noget fra andre."¹⁵⁵ Alle kirker har noget at bidrage med. Den traditionelle skelnen mellem modtagerkirker og giverkirker er ikke længere holdbar, idet strømmen skal gå begge veje. Der anføres tre årsager til, at der må ske et opgør med denne tankegang:

¹⁵⁴ Ibid. pkt. 5.1.

¹⁵⁵ DM's strategidokument 2003 pkt. 2.2.

- For det første rummede Vesten den store majoritet af verdens kristne i år 1900, men i dag bor 66 % af verdens kristne i Asien, Afrika og Sydamerika.
- For det andet er uddannelsesniveaueet i de traditionelle modtagerkirker vokset betydeligt, sådan at de ofte er på højde med de traditionelle giverkirker.
- For det tredje er kristendommen gået tilbage i mange gamle kristne lande, bl.a. Danmark. Dette kombineret med, at ca. 7 % af Danmarks befolkning har anden etnisk oprindelse end dansk og ofte tilhører andre religioner så som islam, bevirker, at Danmark igen er blevet et missionsland. Kristne fra traditionelle modtagerlande kommer ikke længere nordpå til traditionelle giverlande for blot for at gøre et informationsarbejde og fortælle om ydremission, men kan spille en reel rolle i spørgsmålet om, hvordan vi bedst kommer i kontakt med gamle som nye danskere, der ikke er kristne.¹⁵⁶ Her har altså de sidste årtiers missionstænkning om ”mission på fem kontinenter” fået fuldt gennemslag.

DM deler sit arbejde op i tre indsatsområder: *kirkeudvikling*, *religionsmøde* og *diakoni*.¹⁵⁷ Kirkeudvikling inkluderer evangelisering, menighedsopbygning og uddannelse. Religionsmøder fokuserer på mødet mellem kristendommen og de store religioner islam, buddhisme, hinduisme og traditionel afrikansk religion. Diakoni er delt i flere underkategorier. Disse er menighedsdiakoni, institutionsdiakoni og international diakoni, der er finansieret af offentlige midler og bl.a. inkluderer forebyggende og helbredende sundhedsarbejde, kvindeuddannelse, landbrugsudvikling, samfundsudvikling samt udvikling af fredelig sameksistens.

4.3.2. Luthersk Mission

LM's missionsstrategi spiller overordnet set på færre tangenter end DM's. LM har ikke på samme måde som DM eksempelvis tradition for at modtage statsstøtte til større udviklingsprojekter i udviklingslande, men satser i ydremissions øjemed mere ensidigt på missionærerne som ”den vigtigste strategiske ressource.”¹⁵⁸ LM opererer med fire forskellige slags samarbejdsformer i ydremissionsarbejdet.

¹⁵⁶ Ibid. pkt. 2.2.

¹⁵⁷ Ibid. pkt. 5.

¹⁵⁸ LM's strategidokument 2006 pkt.. 6.

- *Partnermodellen* indebærer, at LM's arbejde sker i samarbejde med den lokale kirke og dennes arbejde og reflekterer et globalt syn på kirken.¹⁵⁹ Missionærer placeres ud fra den lokale kirkes behov og i tæt dialog med den lokale kirke. Denne partnermodel rummer i lighed med DM's partnerskabstanke et opgør med tanken om giverkirken overfor modtagerkirken og reflekterer også partnerskabstanken i de sidste årtiers missionstænkning.¹⁶⁰ At modellen indebærer tæt dialog mellem partnerne viser, at begge parter har brug for inspiration, vejledning og kompetenceudvikling, idet partnerne hver især kan bidrage positivt til missionsarbejdet.
- *Parallelmodellen* indebærer, at LM's arbejde kører sideordnet med den lokale kirkes arbejde, men med det formål, at den lokale kirke skal få gavn af LM's arbejde.
- *Paraplymodellen* indebærer samarbejde med andre missionselskaber omkring en fælles organisation, der arbejder enten sammen med en lokal kirke eller selvstændigt i et givent område.
- *Syd-syd-modellen* er et udtryk for, at LM ønsker at være med i tværkulturel ydre mission sammen med kirker i syd. Idet kirker i syd kan have både ressourcer og nådegaver, der kan bruges i ydremissionsarbejde, ønsker LM at samarbejde omkring syd-syd mission og eventuelt økonomisk støtte de sendende kirker.

LM's strategidokument har seks opgavekategorier, der repræsenterer prioriterede arbejdsområder. Der er desuden angivet en målsætning om, hvor stor en procentdel af de samlede missionærressourcer, der skal fordeles på de forskellige opgavekategorier.

- *Menighedsplantning og evangelisation* skal udgøre 25 %. Dette er den højest prioriterede opgave i LM.
- *Diakoni og sundhedsarbejde* skal udgøre 20 %.
- *Undervisning og oplæring* skal ligeledes udgøre 20 % af ressourcerne via bibelundervisning på menighedsplan, bibelskoler, præsteuddannelser og lederoplæring.
- *Litteratur og mediarbejde* skal udgøre 10 % og dækker over udarbejdelse af litteratur, bibeloversættelser og evangelisation gennem radio, TV og internet.

¹⁵⁹ Ibid. pkt. 8.1.

¹⁶⁰ Bosch 1991 p 368 f

- *Udvikling og ressourcebygning* skal fudgøre 5 % af arbejdet, bl.a. via alfabetundervisning, kvindeorienterede projekter og økonomisk bæredygtige småprojekter.
- *Missionsarbejdets interne drift* skal udgøre 20 % og dækker bl.a. over undervisning af missionærbørn og administrative opgaver.

4.3.3. Analyse

Overordnet skal det bemærkes, at LM's og DM's missionsstrategier i deres struktur er noget forskellige. DM's strategidokument fokuserer på hele DM's arbejde uden at skelne imellem ydre og indre mission i væsentlig grad, og Danmark anses for et missionsland i lighed med de øvrige lande, som DM arbejder i, idet kristendommen er gået tilbage og mange indvandrere og flygtning med andre religioner er kommet til landet.¹⁶¹ DM forholder sig således konkret til globaliseringens realitet ved ikke at differentiere mellem arbejdet i og udenfor Danmark. I stedet anlægges hvad jeg vil kalde et holistisk syd på missionsarbejdet, hvor nord-syd og syd-nord mission går hånd i hånd, idet Danmark også er et missionsland. Og måske kan netop kristne i syd hjælpe kristne i nord med at nå gamle som nye danskere, som ikke er kristne?

Som jeg tidligere har vist i afsnit 2.1., så har de store verdensreligioner spredt sig ud over de forskellige kontinenter. I takt med at verden til stadighed bliver mere og globaliseret kommer religionerne tættere og tættere på hinanden, idet de bryder traditionelle kulturelle og geografiske grænser. Specielt vil islam og kristendommen både i Europa og Afrika komme til at stå skarpt overfor hinanden. Dette kalder på initiativer som f. eks. religionsdialog. Paulus formaner de kristne til at holde fred med alle mennesker, så vidt det står til dem (Rom 12,18). Det er de kristnes opgave aktivt at virke for fred med andre. Et værktøj til dette er religionsdialogen, der søger at skabe forståelse mellem mennesker af forskellig religiøs observans. Netop fordi der i flere lande ses et modsætningsforhold mellem kristne og muslimer spiller islam en særlig rolle i forhold til andre verdensreligioner i både LM's og DM's missionsstrategier.

DM deler sit arbejde op i tre indsatsområder, som er *kirkeudvikling*, *religionsmøde* og *diakoni*.¹⁶² Ses disse tre indsatsområder i globaliseringens lys, så er det klart, at især fokus på international diakoni og dermed også på samfundsudvikling og landbrugsudvikling er elementer,

¹⁶¹ DM's strategidokument 2003 pkt. 2.2.

¹⁶² Ibid. pkt. 5.

der i det mindste lokalt kan reducere globaliseringens økonomiske skævvridning. Selv om den ulige globale økonomiske fordeling ikke lader sig forandre uden videre, så kan lokale initiativer skabe betydeligt bedre livsvilkår for mennesker lokalt.

LM's strategidokument udtrykker i forhold til DM's strategidokument hvad der kan kaldes et mere konstantinsk perspektiv overfor et postkonstantinsk perspektiv.¹⁶³ Ydre mission og indre mission sammentænkes ikke i samme omfang som hos DM, der derfor kan siges at have et mere holistisk missionssyn – missionen skal tjene hele mennesket og skal ske på alle kontinenter. I LM opretholdes en tydelig skelnen mellem arbejdet i Danmark og udlandet. I forhold til DM er der ikke formuleret noget om, hvad LM kan modtage fra dets partnere, men kun hvad LM kan give. Dette er dog kun tendenser, og i LM's dokument "Vision og målsætninger" nævnes tværkulturelt arbejde i Danmark som et prioriteringsområde og der gives en række bud på, hvordan dette tværkulturelle arbejde blandt nydanskere kan gribes an.¹⁶⁴ Overordnet kan vi derfor sige, at der i DM er en større helhedstænkning i missionsstrategien, idet Danmark benævnes som et missionsland på lige linje med de øvrige lande, som DM arbejder i. LM har derimod en tendens til at skelne mellem ydre mission og mission i Danmark, selv om det sidstnævnte bestemt ikke negligeres i LM.

LM har som tidligere nævnt ikke samme tradition for store statsfinansierede udviklingsprojekter som DM. Dog er det LM's målsætning at bruge 5 % af missionærressourcerne på udvikling og ressourcebygning. Dette ønskes appliceret gennem bl.a. læseundervisning, kvindeorienterede projekter og økonomisk bæredygtige småprojekter. Hjælp til mennesker i nød er berettiget, også selv om ydre vilkår vanskeliggør et mundtligt vidnesbyrd.¹⁶⁵ Overfor globaliseringens nykolonialisme, hvor verdens rige nationer udnytter de fattige, som kolonimagterne udnyttede kolonierne i kolonitiden, så er sådanne projekter forsvindende små. Men hvis fokus går fra at være globalt til lokalt, så kan sådanne projekter have umådelig betydning for det enkelte menneske og de enkelte lokale områder. Enken, der lærer at sy og får en symaskine, så hun ikke længere skal tigge for at forsøge sig selv, har fået en helt ny tilværelse. Sådan må der fokuseres på det enkelte menneske, der bliver hjulpet, når man står magtesløs overfor globaliseringens økonomisk skæve fordeling af goderne. Målsætningen hos LM om, hvor stor en procentdel af de samlede missionærressourcer, der skal fordeles på de forskellige opgavekategorier,

¹⁶³ Et konstantinsk perspektiv på mission går på, at det primært er de kristne i vesten der bringer evangeliet til andre, mens et postkonstantinsk perspektiv indebærer, at mission er noget der sker på alle kontinenter, hvor alle bidrager.

¹⁶⁴ http://www.dlm.dk/files/Dok_4-Vision_og_maalsætninger-hoering.pdf (lokaliseret 16. april på World Wide Web).

¹⁶⁵ LM's strategidokument pkt. 3.

udtrykker således samme tilgang til mission, nemlig at hele mennesket skal få gavn af missionsarbejdet, som hos DM, idet kun 25 % af ressourcerne går til direkte evangelisation, mens de øvrige 75 % går til blandt andet undervisning, sundhedsarbejde og udviklingsarbejde. Begge missionselskaber praktiserer således synspunktet, at evangelisering og socialt arbejde er "like the two blades of a pair og scissors or the two wings of a bird" som Lausannebevægelsens Grand Rapids rapport fra 1982 udtrykker det.¹⁶⁶ Dog udtrykker hverken DM's eller LM's strategidokumenter nogen direkte socio-politisk kurs på noget dybere plan, hvor missionærerne bliver direkte politiske talsmænd for folket i dets kamp for bedre levevilkår og sociale reformer, hvilket også er i tråd med Grand Rapids rapporten, der henviser det politiske engagement til overgangsfeltet mellem kirkens og samfundets ansvar på den ene side og det enkelte individs ansvar som samfundsborger på den anden side.¹⁶⁷

4.4. Sekulariseringens rolle i missionsstrategien

Hverken LM eller DM gør særlig meget ud af sekulariseringen eller dens påvirkning af samfundet i deres strategidokumenter. LM's strategidokument anfører, at den evangeliske kristne tro står svagt i dele af Europa og at det er et overordnet mål at nå sekulariserede folkegrupper.¹⁶⁸ DM nævner også sekulære danskere som et mål for aktiv mission.¹⁶⁹ Det anføres, at udfordringen til mission blandt sekulære danskere primært må ligge i folkekirkens menigheder. Idet sekulariseringen fylder så lidt i LM's og DM's strategidokumenter, vil dette afsnit bære præg af egne overvejelser omkring den missionale udfordring, som sekulariseringen udgør.

Samtidig med at globaliseringen skaber religiøs mangfoldighed, så er Vesten som beskrevet i afsnit 1.3. og 1.4. også præget af sekularisering og postmodernisme. Sekulariseringens fortalere har udtrykt ønske om adskillelse mellem stat og kirke, det verdslige og det religiøse. Denne holdning kan kamme over i sekularisme, der idealiserer det agnostiske samfund. Dette betyder, at det bliver sværere for religionsudøvere, frit at udfolde deres religion. Det sekulariserede samfund bliver let intolerant overfor dem, der ikke er indforstået med dette samfunds strømninger og ideer.

¹⁶⁶ Stott 2006 p 87

¹⁶⁷ Møgedal & Skjelmerud 2004 p 333

¹⁶⁸ LM's strategidokument 2006 pkt. 4. & 4.1.

¹⁶⁹ DM's strategidokument 2003 pkt. 4.2.6.2.

Missionsselskabers arbejdsstruktur kan enten med - eller modarbejde sekulariseringen. Anlægges en struktur i arbejdet, der skelner skarpt mellem eksempelvis sundhedsarbejde og udviklingsarbejde på den ene side og evangeliserende arbejde på den anden side, så understøtter arbejdet sekulariseringens skelnen mellem det verdslige og religiøse. Hvis arbejdet skaber en kløft mellem forkyndelse og udviklingsarbejde, hvor de to bliver reserveret til forskellige sfærer, så vil det være naturligt, at der med tiden også i samfundet vil komme en kløft mellem disse og også en mulig strid om, hvad der skal prioriteres. På den anden side kan missionsarbejdet tilrettelægges sådan, at der tilstræbes en balance mellem forkyndelse og diakoni, mellem menighedsbyggende arbejde og udviklingsarbejde. Hvis missionsarbejdet tilstræbes udført således, at både menneskers åndelige og verdslige behov søges varetaget bedst muligt, så kan missionsarbejdet i sig selv medvirke til at modarbejde sekulariseringen af samfundet.

Et andet aspekt er den teologiske reaktion på sekulariseringen. I Afrika og Asien, hvor sekulariseringsprocessen ikke har vundet indpas i samme grad som i Europa, er den åndelige virkelighed for de fleste en selvfølge. I Vesten er mange derimod skeptiske overfor eksistensen af en åndelig virkelighed og om der eksempelvis er liv efter døden. Dette indebærer, at det kristne verdensbillede opleves fremmet for mange.¹⁷⁰ Det kristne budskab har derfor færre umiddelbare tilknytningspunkter til det sekulære eller agnostiske verdensbillede, som mange mennesker i Vesten har i forhold til et åndeligt verdensbillede i Afrika eller Asien. På trods af postmodernismens vægtlægning på det mystiske og religionernes renæssance i Vesten, er det kristne budskab stadig fremmet for mennesker, der ikke oplever kristendommen og dens absolutisme som relevant. Leslie Newbigin anfører også, at den vestlige kultur synes at være en af de mest modstandsdygtige overfor evangeliet.¹⁷¹ Ikke desto mindre er det den kristnes opgave at holde fast i det kristne budskab og bringe det til mennesker uanset hvordan det modtages.

Vidar L. Haanes argumenterer for, at det ikke er bibelsk at skelne mellem en offentlig og privat sfære.¹⁷² Det er derimod afgørende at kristne overskrider privatiseringens trygge rammer og også vidner i det offentlige rum. Den tolerante pluralisme må udfordres af Kristi krav om at være Sandheden og den eneste vej til frelse. ”Kirken skal udfordre makter og myndigheder, myter og verdensbilleder, selv om dette skulle innebære konflikt og avvisning” ifølge Haanes.¹⁷³ Haanes

¹⁷⁰ Jenkins 2007 p 143

¹⁷¹ Haanes 2004 p 441

¹⁷² Ibid. p 440

¹⁷³ Ibid. p 440

kommer videre med tre strategier for, hvordan mission drives i det sekulariserede samfund.¹⁷⁴ Det første er en sentripal strategi, der indebærer at menighederne må være åbne og inkluderende, således at også kirkefremmede kan føle sig velkomne. Den anden strategi er centrifugal, hvor kristne går ud til mennesker, dér hvor de er og inviterer dem til at komme. Den tredje strategi er, at den enkelte kristne må være et vidne, dér hvor vedkommende er sat. Der er naturlige mødesteder, så som arbejdspladser, idrætsmiljøer og klubber, som kristne må bruge som udgangspunkter for mission. Alle disse strategier må bruges i det sekulære samfund for at mennesker kan komme til at høre det kristne budskab.

4.5. Postmodernismens rolle i missionsstrategien

Der er to forskellige tilgange til en analyse af postmodernismens rolle i DM's og LM's strategidokumenter. På den ene side kan man se på, hvorvidt der i dokumenterne er specifikke referencer til postmodernismen og dens idealistiske eller instrumentale epistemologi som omtalt i afsnit 1.4. På den anden side kan man se på, om strategidokumenterne selv på forskellig vis bærer præg af at være blevet til i en kultur, der er præget af postmodernismen og dens epistemologi. Idet postmodernismen ikke behandles specifikt i hverken LM's eller DM's strategidokumenter, vil jeg i stedet se på, om postmodernismen præger dokumenterne på forskellig vis. Det, jeg vil lede efter, er graden af relativisme i dokumenterne, og mere specifikt i teologien og forholdet til andre kirker.

Postmodernismen rummer en relativisering af den absolutte sandhed, idet den enkelte kun kan udtale sig om sin egen opfattelse af sandheden. Denne relativisme relativiserer ifølge Paul Hiebert alle andre opfattelser, men gør sin egen absolut og definitivt.¹⁷⁵ De kristnes insisteren på at kende en sandhed, der ikke kun gælder for dem, der selv finder den for sand, men derimod gælder alle mennesker, kan derfor føre til marginalisering og latterliggørelse i bl.a. medier og samfundsdebatten generelt som det ses i føromtalte leder i Jyllands Posten.¹⁷⁶ Kristne skal ikke gå postmodernismen i møde ved at gøre kristendommen til en sandhed blandt mange, men må insistere på, at Bibelen er sand, er Guds ord til mennesker og at den er troværdig. Postmodernismens relativisering og subjektivering af alt – på nær dens egen antagelse af, at alt er relativt – går imod Jesu tale om sig selv som sandheden (Joh 14,6) og forståelsen af Bibelen som inspireret af Gud (2 Tim 3,16). Ikke desto mindre har postmodernismen et reelt anliggende i reaktionen mod positivismen,

¹⁷⁴ Ibid. p 442

¹⁷⁵ Hiebert 1999 p 65

¹⁷⁶ Nissen 2008 p 10

der henfører al viden til sanseerfaring, og derfor har svært ved at rumme det metafysiske og det, der ikke kan måles og vejes. Kristendommen bekræfter, at den ydre verden er virkelig og at der findes objektiv sandhed. Der er altså en grundlæggende realisme i kristendommen. Postmodernismen har dog gjort det klart, at alle mennesker er subjektive i deres opfattelse af verden. Hiebert argumenterer for, at vejen frem er en kritisk realisme, der placerer sig midt imellem positivismen og postmodernismen, idet den bekræfter eksistensen af objektiv sandhed, men anerkender menneskers subjektivitet i erkendelsen af denne.¹⁷⁷ Charles Pierce formulerer det på denne måde:

There are Real things, whose characters are entirely independent on our opinions about them; those Reals affect our senses according to regular laws, and, though our sensations are different as are our relations to the objects, by taking advantage of the laws of perceptions, we can ascertain by reasoning how those things really and truly are; and any man, if he has sufficient experience and he reasons enough about it, will be led to the one True conclusion.¹⁷⁸

DM's strategidokument anfører, at kirker skal tilslutte sig de oldkirkelige bekendelser for at de vil samarbejde med dem.¹⁷⁹ Selv om det umiddelbart kan synes at være en ekskluderende formulering betyder det i praksis, at DM kan samarbejde med langt de fleste kirker i verden, bl.a. den katolske kirke, den ortodokse kirke, den lutherske kirke og de fleste andre protestantiske kirker. Snarere end at repræsentere en restriktiv luthersk position er formuleringen i DM's dokument *økumenisk* åben. Der er altså intet krav om absolut dogmatisk enighed i forhold til de kirker, der samarbejdes med. Dette reflekterer en økumenisk åbenhed, som er kommet efter mange års bestræbelser på at vise synlig kirkelig enhed indenfor den økumeniske bevægelse, som folkekirken også er en del af. Denne økumeniske orientering – frem for en rendyrket luthersk konfessionel orientering – kan også ses som et udtryk for en postmoderne strømning, idet der samarbejdes med mange forskellige kirkesamfund, der repræsenterer forskellige tolkninger og forståelser af elementer i den kristne dogmatik. I LM's strategidokument nævnes det derimod, at det tilstræbes, at arbejdet sker i samarbejde med en lokal luthersk kirke og den primære målsætning er at skabe menigheder, der arbejder i overensstemmelse med den lutherske bekendelse.¹⁸⁰ Dette er en markering af, at der i LM lægges en mere restriktiv teologisk linje end i DM, når det kommer til samarbejde med andre og at der arbejdes for at fremme en luthersk kristendom.

¹⁷⁷ Hiebert 1999 p 69

¹⁷⁸ Ibid. p 70-71

¹⁷⁹ DM's strategidokument pkt. 3.1.

¹⁸⁰ LM's strategidokument pkt. 5.1. & 9.

I synet på Bibelen kan der også ses en forskel mellem de to missionselskaber. DM anfører, at der alene er frelse ved Jesus Kristus, således som Bibelen bevidner det.¹⁸¹ Missionen må have ”kristustræk”, idet den søger at gå Kristi vej, sådan som vi kender den fra Bibelen. Ud over disse referencer til Bibelen, er der ikke udtrykt noget direkte bibelsyn eller nogen skriftteologi i DM’s strategidokument. Fokus ligger på personen Jesus Kristus frem for på Bibelen. LM’s strategidokument begynder i kontrast hertil med et bekendelsesgrundlag, hvor det slås fast, at LM bygger på de bibelske skrifter som værende Guds inspirerede, fuldt troværdige og urokkelige ord og eneste kilde og norm for kristen tro, liv og lære. Bibelen har derfor forkørselsret frem for menneskers tanker og traditioner i arbejdet.¹⁸² Dog anføres det, at der indenfor LM’s åndelige profil er plads til forskellige vurderinger.¹⁸³ Der er altså også hvad angår bibelsyn en forskel mellem LM og DM. DM understreger, at Bibelen vidner om Kristus. Denne formulering giver plads til en lang række forskellige tolkninger af Bibelen. Der siges ikke noget om Bibelens historicitet, om at den er ufejlbarlig eller ej, om den er inspireret af Gud eller ej og om den er eneste norm for liv og lære. Herved er der i DM plads til en lang række forskellige syn på Bibelen, hvorved der også bliver plads til en række forskellige opfattelser af de forskellige elementer i kristendommen. Dog slås det fast, at der alene er frelse ved Jesus Kristus. Der er altså på trods af åbenhed i skriftforståelsen en absolutisme angående frelsen. LM formulerer sig mere markant og entydigt i forhold til bibelsynet, idet det understreges, at Bibelen er inspireret af Gud, fuldt troværdig og urokkelig. Den ses som eneste norm for kristen tro, liv og lære og har myndighed over menneskers tanker og traditioner. Dog er der plads til forskellige vurderinger indenfor LM’s åndelige profil, hvilket viser, at selv om Bibelen opfattes som Guds ord, så kan der godt være divergerende fortolkninger. Bibelen er i udgangspunktet ufejlbarlig, men menneskers fortolkning og udlægning af den er det ikke. Bibelen ses som absolut norm, men der er plads til en vis åbenhed og subjektivering af forståelsen, hvorfor LM ikke står for en fortolkningsmæssig absolutisme.

4.6. Sammenfatning

I dette afsnit har jeg først givet en kort præsentation af missionselskaberne Luthersk Mission og Danmission, idet jeg analyserede disse missionselskabers strategidokumenter for at se, hvordan de forholder sig til de udfordringer, som danske kirker og missionselskaber møder i missionsarbejdet både i Danmark og ude i verden.

¹⁸¹ DM’s strategidokument pkt. 2.1.

¹⁸² LM’s strategidokument pkt. 1.

¹⁸³ Ibid. pkt. 1.

I kapitlet har jeg set på strategierne i henhold til almen kontekst og specifikt fokuseret på kategorierne globalisering, sekularisering og postmodernisme. Globaliseringen spiller en væsentlig rolle i både DM's og LM's missionsstrategi. Blandt andet fremhæver begge, at samarbejdskirker omtales som partnere for at gøre sig løs af tankegangen om, at kirken i nord er giver og kirken i syd er modtager, hvilket reflekterer en global tankegang omkring det at være kirke. Desuden har samfundsudviklende initiativer med menneskers øgede velfærd en plads hos begge missionsselskaber, selv om DM's velfærdsprogrammer via økonomisk støtte fra det statsfinansierede Danida fylder markant mere end de tilsvarende i LM.

Hverken LM eller DM nævner nogen direkte strategi for arbejdet i sekulære samfund, men begge selskaber prioriterer dette og ser Danmark og Europa som en missionsmark. Som med sekulariseringen nævnes ingen direkte strategi for arbejdet i det postmoderne samfund. Derfor har jeg i stedet valgt at se på, i hvilken grad strategidokumenterne er præget af postmodernismen. Her ses en forskel i, hvilke kirker LM og DM foretrækker at samarbejde med. Hvor DM gerne vil samarbejde med kirker, der tilslutter sig de oldkirkelige bekendelser – og det er i praksis alle de større kirkesamfund – så søger LM specifikt at samarbejde med lutherske kirker, hvor det er muligt. Også i bibelsyn er der en forskel, idet LM bygger på Bibelen som værende Guds inspirerede ord og norm for kristen tro, liv og lære. Dog er der plads til forskellige vurderinger inden for LM's åndelige profil. DM nævner derimod kun, at Bibelen bevidner frelsen ved Jesus Kristus og at missionen må have "kristustræk" – dvs. træk, der reflekterer, at Bibelens beretninger om Jesus og dens kristologiske formuleringer forpligter missionens arbejde. Der er dermed ikke udtrykt noget direkte bibelsyn og derfor er der plads til en lang række forskellige subjektive vurderinger. Dog slås det fast, at frelsen alene er at finde i Jesus Kristus.

5. Strategi i henhold til religiøs kontekst

Som det fremgår af kap. 2, så er det primært Europa, der i væsentlig grad er sekulariseret. Dette er tilfældet i en sådan grad, at det agnostiske samfund idealiseres mere og mere. På verdensplan foregår megen mission i religiøse kontekster bl.a. blandt hinduer, buddhister og muslimer i Asien, Afrika og Europa samt blandt tilhængere af diverse traditionelle folkereligioner verden over. Der er stor forskel på, hvilke kontekstuelle hensyn der skal tages i missionsarbejdet, alt efter hvilke befolkningsgrupper, der arbejdes med, hvorfor jeg nu vil analysere DM's og LM's strategidokumenter, for at se, hvordan de forholder sig til mission i den religiøse kontekst.

Som jeg var inde på i afsnit 3, så ligger ét af kristendommens store unåde områder indenfor 10-40 vinduet. Specielt de muslimske lande indenfor dette område har vist sig at være meget svære at missionere i og der er meget få kristne i disse lande. I mange lande i Subsahara lever islam og kristendommen side om side og det skaber til tider brydninger af vekslende styrke. Dette i kombination med, at islam i løbet af det 20. århundrede har vundet indpas i Europa og udgør en reel missionsudfordring i Vesten, betyder, at jeg vil fokusere på islam som religiøs kontekst i min analyse af strategidokumenterne. Missionsarbejde i Asien, Afrika og Europa indebærer et møde med islam, hvorfor der missionsstrategisk må tages stilling til, hvordan det kristne budskab kommunikerer til muslimer.

5.1. Danmission

Islammission i Mellemøsten og Danmark er et fokusområde for DM.¹⁸⁴ Indsatsen i de forskellige lande ses under ét, idet der er en nøje sammenhæng mellem arbejdet blandt muslimer i Danmark og Mellemøsten. DM's erfaring viser, at det giver en meget brugbar kompetence for mission blandt muslimer i Danmark, når medarbejderne har erfaring fra arbejdet i kristne mindretalskirker i Mellemøsten med i bagagen og dermed har haft en dagligdag blandt den muslimske majoritet i Mellemøsten. Disse erfaringer kan bruges direkte i arbejdet blandt muslimer i Danmark.

Allerede i 1898 påbegyndtes arbejde fra dansk side i et muslimsk land, idet en missionær blev udsendt til grænseområdet mellem nuværende Pakistan og Afghanistan. Dette arbejde blev først kendt som *Teltmissionen* og senere som *Dansk Pathanmission*. Dette missionselskab blev sammenlagt med Dansk Missions Selskab i 1974 og er således nu en del af

¹⁸⁴ DM's strategidokument 2003 pkt. 4.2.6.

DM. Siden har der også været gjort et stort arbejde i mange mellemøstlige lande bl.a. gennem boghandlerkæden Family Book Shop, der stadig fungerer i dag.¹⁸⁵ Der er truffet beslutning om at opprioritere islamarbejdet både i Danmark og i Mellemøsten. Bl.a. er der udsendt religionsmødemissionærer/dialogkonsulenter til Egypten. DM ønsker at støtte programmer, der ”øger venskabet mellem kristne og muslimer og sigter mod gensidig forståelse og fredelig sameksistens” samt ”arbejde for at sprede evangeliet om Jesus Kristus blandt muslimer og prioritere studiet af islam og deltagelse i kristen-muslimsk dialog på et teologisk fagligt niveau.”¹⁸⁶

Udover arbejdet i Mellemøsten har DM også udsendt dialogkonsulenter til Zanzibar. Zanzibar er en lille ø ved Tanzanias østkyst, der tidligere var en koloni under Oman. 98 % af befolkningen er muslimer, mens under 2 % er kristne. Samfundet er præget af religiøse spændinger, som skaber diskrimination og mistro imellem de to grupper i hverdagen. Der arbejdes fra DM's side for dialog og fred mellem kristne og muslimer. Gennem et syprojekt for kvinder og gennem komitéer for religiøse ledere søges der skabt fordomsfrie relationer mellem mennesker med forskellig religiøs baggrund.¹⁸⁷

Zanzibar er også præget af politiske spændinger, idet partiet Civic United Front (CUF) står stærkt med sit ønske om, sammen med nabøen Pemba, at løsrive sig fra Tanzania og sammen danne en selvstændig muslimsk stat. Netop nu er befolkningen i gang med at ansøge om at blive registreret til det kommende valg. Da embedsmændene i valgkomiteerne er fra regeringspartiet CCM kan det komme til sammenstød. Derfor har det norske konsulat udstationeret en medarbejder, som skal overvåge at registreringsprocessen forløber retfærdigt.

Siden 1984 har DM's islamarbejde i Danmark især været praktiseret gennem *Mødestedet* på Vesterbro i København og fra 1999 også gennem *Folkekirken's Tværkulturelle Samarbejde* i Odense. Desuden ansatte DM i 2001 en missionssekretær for islam – en funktion der forsat varetages.¹⁸⁸ Gennem udgivelser af inspirationsmateriale, der til dels bygger på DM's historiske erfaringer, vil DM's inspirere til at komme muslimer i Danmark i møde. Desuden er der et ønske om, at kalde kristne fra muslimske lande til aktivt at arbejde blandt muslimer i Danmark i en form for syd - nord mission.

¹⁸⁵ Ibid. pkt. 4.2.6.1.

¹⁸⁶ Ibid. pkt. 4.2.6.1.

¹⁸⁷ Se Danmissions hjemmeside: <http://www.danmission.dk> (lokaliseret 16. 04.2010 på World Wide Web).

¹⁸⁸ DM's strategidokument 2003 pkt. 4.2.6.2.

Yderligere arbejder DM for, at religiøse minoriteter må få samme rettigheder at virke under, som DM ønsker, at den kristne kirke over alt i verden selv ønsker at arbejde under. Til sidst støtter DM forskellige projekter, der har som formål at kirken flytter ud og møder de unge, ikke mindst muslimske unge, dér hvor de er.¹⁸⁹

5.2. Luthersk Mission

I modsætning til DM har LM ikke samme lange tradition for mission i muslimske lande. I forbindelse med mission i Afrika har man selvfølgelig stået overfor udfordringer fra Islam, men Islam har ikke tidligere været et område, der har været stort fokus på. Således er LM's arbejde blandt muslimer stadig i en opstartsfasen. Ikke desto mindre angives 10-40 vinduet i LM's strategidokument som et prioriteringsområde, idet det er et område, hvor kristendommen står svagt og verdens øvrige store religioner er dominerende.¹⁹⁰ Desuden understreges det, at LM ønsker at opprioritere sit fokus på muslimske folkegrupper, bl.a. ved at støtte og stå bag teltmagermissionærer, der tager til lande, der er lukkede for traditionel eller organiseret mission.¹⁹¹ Blandt andet er Tyrkiet i fokus som potentielt land for teltmagermissionærer.¹⁹² Men selv om LM er Danmarks største missionsselskab er der endnu ingen udsendte, der arbejder direkte med islammission. Dog er der i Danmark ansat to konsulenter med tværkulturelle opgaver og gennem *Norea Radio* støttes evangeliserende radio og tv-udsendelser til bl.a. muslimske lande i Mellemøsten.

5.3. Analyse

Som nævnt udgør islammission måske den største udfordring til kristne kirker og missionsselskaber på verdensplan. Der er mellem 1,3 og 1,8 milliarder muslimer i verden, og det er således verdens næststørste religion og omkring hvert fjerde menneske på jorden er muslim. Dette i kombination med, at mange muslimske indvandrere er kommet til Danmark og det øvrige Vesten forpligter danske kirker og missionsselskaber til islammission. I flere muslimske lande er direkte kristen forkyndelse ulovlig. Derimod kan det være muligt at drive mission på andre måder. En af disse metoder er interreligiøs dialog. Som nævnt prioriterer DM denne religionsdialog højt i arbejdet i muslimske lande, hvorimod LM slet ikke nævner begrebet i sit strategidokument. Hvad er

¹⁸⁹ Ibid. pkt. 4.2.6.2.

¹⁹⁰ LM's strategidokument 2006 pkt. 4.

¹⁹¹ Ibid. pkt. 6.3.

¹⁹² Se LM's hjemmeside: <http://www.dlm.dk>

interreligiøs dialog og hvordan bruges den i missionsarbejdet? Dette vil jeg nu komme med en uddybende besvarelse af og se på, hvordan dette fænomen er blevet vurderet og brugt i missionsarbejdet.

5.3.1. Interreligiøs dialog

Interreligiøs dialog og brugen af denne er i høj grad betinget af forståelsen af andre religioner, deres sandhedsværdi og forhold til kristendommen. I den katolske kirkes udtalelser om interreligiøs dialog anføres, at der er sandhed i alle religioner. Der er et "folkeslagenes lys," *lumen gentium*, der er nedlagt, ikke blot i menneskers hjerter, men også i deres riter og traditioner.¹⁹³ I lighed med Det 2. Vatikankoncil's dogmatiske konstitution *De Ecclesia* – eller *Lumen Gentium* – argumenterede Pave Johannes Paul II for, at hele menneskeheden er én familie, idet alle er skabt af Gud. Alle er kaldet til en fælles skæbne, nemlig livet i Gud. Dog er der kun én frelsesplan, der har sit centrum i Jesus Kristus, der i sin inkarnation på en helt speciel måde har forenet sig med alle mennesker. Desuden er Helligånden ifølge paven aktivt tilstedeværende hos medlemmer af andre religioner, hvorfor der er en "mystisk enhed på trods af religiøse forskelle".¹⁹⁴

Dette "folkeslagenes lys" kan ses som forberedelse på evangeliets forkyndelse (*praeparatio evangelii*) og derfor bør Kirken gå i dialog og samarbejde med andre religioner og traditioner i erkendelse af disses åndelige og moralske goder samt deres sociale og kulturelle værdi.¹⁹⁵ Ydermere fastslås, at enhver autentisk bøn er kaldet frem af Helligånden, som på mystisk vis er til stede i hjertet hos alle, både kristne og andre. Dette fører til, at kristne i al fredsommelighed må udfordre mennesker fra andre religioner hvad angår deres tro, men samtidig også selv må lade sig udfordre, idet de kristnes egen forståelse af kristendommen kan have brug for renselse. Ikke desto mindre er interreligiøs dialog en del af Kirkens frelsende mission, og det er en frelsesdialog, der føres, hvor alle parter inviteres til dybere religiøst engagement og til at svare på Guds personlige kald til den enkelte. Altså virker kristendommen mystisk, kosmisk og anonymt i andre trosretninger i forskellig grad.¹⁹⁶

I økumenisk sammenhæng er denne forståelse yderligere udviklet. Den katolske teolog Karl Rahner, der forstod kristendommen som opfyldelsen af andre religioner, foreslog, at

¹⁹³ Se "Lumen Gentium" pkt 2,16 (jf. <http://www.katolsk.no/info/paul6/lg/> (lokaliseret 04.05.2010 på World Wide Web).

¹⁹⁴ Johannes Paul II 1990 p 184

¹⁹⁵ Ibid. p 181-182

¹⁹⁶ Bosch 1991 p 486

inderlige ikke-kristne betragtes som anonyme kristne og John Macquarrie argumenterer for, at alle konkurrerende religioner, i stedet for at søge at omvende hinanden, må samles i en fælles mission til menneskehedens uelskelige masser. Kristus forstås som værende til stede i alle religioner. Nogle går så langt som til at sige, at Kristus i den interreligiøse dialog taler gennem brødre, der irttesætter de kristnes afgrænsede og forvanskede forståelse af sandheden.¹⁹⁷ Den ikke-kristne kaldes broder og missionen vendes på hovedet, idet det bliver den ikke-kristne, der via dialogen proklamerer evangeliet til den kristne.

Disse syn på andre religioner, hvor Kristus allerede på mystisk vis er til stede medfører, at synet på nødvendigheden af kristen mission svækkes. Kristendommen skal ikke afsløre den ultimative sandhed af universel betydning, for denne sandhed er allerede til stede. Der kan højst være tale om, at den kristne påviser, at Kristus allerede er der. Der er ikke længere en frelse, som Kirken skal proklamere, men blot en afsløring af, at denne frelse allerede besiddes af de dedikerede religiøse mennesker fra andre religioner. Dialogen har her erstattet proklamationen.

Ses kristendommen derimod som den eneste sande religion, så står proklamationen stærkere. Så skal den ultimative sandhed afsløres. Så skal budskabet forkyndes. Men dette syn udelukker ikke dialog. Som mennesker har vi alle et fælles udgangspunkt uanset religiøst tilhørsforhold. Der er almenmenneskelige anliggender, som alle kæmper med. Alle erfarer synd og modgang. Der er fælles problemer og en fælles verden at relatere til. Hvis missionsarbejdet kun bliver en fjern proklamation, der ikke involverer et møde mellem mennesker, er det utroværdigt. I dialog med mennesker fra andre trosretninger er der mennesker af kød og blod bag ordene. Man kan lytte til hinanden i ydmyghed og finde tilknytningspunkter, så budskabet kan appliceres. Mennesker er ikke blot missionsobjekter, men kvinder og mænd med egne problemer, sorger og glæder. De er ikke stereotyper, der bliver omvendt ved at der evangeliseres for dem efter en fikseret formel. Når dialog forstås som en samtale, hvor hver part er seriøs i sin tilgang til både emnet og den anden person, og ønsker at lytte og lære så vel som at tale og instruere, så er dialogen en "uundværlig del af evangelisationen" ifølge John Stott og derved et uvurderligt redskab i missionsarbejdet.¹⁹⁸

Bosch argumenterer for, at der i forståelsen af andre religioner må være en kreativ spænding, der rækker udover de sterile alternativer, der består i komfortabel absolutisme og

¹⁹⁷ Stott 1986 p 66

¹⁹⁸ Stott 1986 p 73

fuldstændig pluralisme.¹⁹⁹ Paulus siger i Rom 1,19, at Gud har åbenbaret sig for hedningerne. Udover den specifikke åbenbaring af sig selv i Bibelen har Gud givet en naturlig åbenbaring. Hans kraft og guddommelighed har kunnet ses fra verdens skabelse. Guds åbenbaring har en sådan karakter, at hedningerne ingen undskyldning har overfor Gud (Rom 1,20). De kendte Gud, men ærede ham ikke som Gud. Mennesker ved noget om Guds moralske lov, idet den er skrevet i deres hjerter. Guds åbenbaring er *generel*, idet den er til alle mennesker og den er *naturlig*, fordi den ligger i selve menneskenaturen.²⁰⁰ Ikke desto mindre er denne Guds åbenbaring af sig selv kun nok til at dømme mennesker,²⁰¹ men ikke til at frelse dem ifølge Stott.²⁰²

Både interreligiøs dialog og mission manifesterer sig i mødet mellem hjerter frem for intellekter.²⁰³ Ved villigt at acceptere andre trosretninger, er vejen for dialog banet. Fuldstændig fordomsfri religionsdialog er ikke mulig, men dette forhindrer ikke, at der kan fremsættes et vidnesbyrd om ens dybeste overbevisninger og lyttes til andres ditto. Et konfessionelt standpunkt er derfor ikke i modstrid med religionsdialog. Ydermere foregår interreligiøs dialog og også mission i det hele taget i tillid til, at Gud virker på sin egen måde, når og hvor han behager.²⁰⁴ Ifølge N.P. Moritzen hører det med til essensen af kristen tro, at den har brug for svage vidner og magtesløse repræsentanter.²⁰⁵

5.3.2. Interreligiøs dialog overfor proklamation

Siden 1960'erne har interreligiøs dialog været anset for et væsentligt element i missionsarbejdet. Der har dog været mange forskellige syn på interreligiøs dialog og mange forståelser af dialogens rette plads i forhold til mission. Først vil jeg skitsere to yderpunkter i synet på brugen af dialog i missionen for derved at kunne perspektivere LM's og DM's syn på denne form for mission.

Fra evangelikale kristnes side har fokus ligget på proklamationen af evangeliet i missionsarbejdet. Det er Ordets forkyndelse, der har haft prioriteten. Dr. Martyn Lloyd-Jones argumenterer i sin bog *Preaching and Preachers* for, at prædikenen er det højeste og største og

¹⁹⁹ Bosch 1991 p 483

²⁰⁰ Stott 1986 p 68

²⁰¹ Rom 1,21; 2,1; 3,19

²⁰² Stott 1986 p 68

²⁰³ Bosch 1991 p 484

²⁰⁴ CA art 5

²⁰⁵ Bosch 1991 p 485

mest glørværdige kald nogen kan få.²⁰⁶ Da proklamationen gives denne høje prioritet kommer dialogen let i baggrunden. Ifølge Lloyd-Jones kan Gud ikke være subjekt for diskussion, debat eller inspektion, som var han blot et filosofisk standpunkt.²⁰⁷ På samme måde er evangeliet ikke egnet til diskussion i den forstand, at der gennem dialog og diskussion kan findes frem til en konsensus via kompromisser. Betydningen og fortolkningen af Guds åbenbaring i Bibelen må gerne diskuteres, men mennesker kan ikke gøre sig selv til dommere over den. Det er Guds evangelium, ikke menneskers, og dets sandhed skal modtages i tro. Det skal anføres, at dialog og diskussion ikke kan sidestilles direkte, men ikke desto mindre er pointen klar i henseende til dialog overfor proklamation.

På den anden side kan professor J.G. Davies anføres. Han argumenterer for, at monolog viser en total mangel på ydmyghed.²⁰⁸ Denne metode antager, at vi allerede ved alt, og at vi blot har brug for at proklamere sandheden. I stedet bør vores sandhed kunne rettes eller uddybes i mødet med dem, vi er i dialog med. Monolog mangler åbenhed, hvorimod dialog involverer fuld åbenhed. Når en kristen er i dialog med en buddhist, skal der være reel mulighed for, at både buddhisten kommer til tro på Jesus, men også at den kristne accepterer Buddhas autoritet. Fuldstændig åbenhed i dialog betyder, at vores tro er på spil.²⁰⁹

Jeg har kort skitseret to holdninger i forhold til dialog, der spænder fra skepsis overfor dialog, repræsenteret ved Lloyd-Jones, til afvisning af monolog og påpegning af dialog som eneste farbare vej i missionsarbejdet, repræsenteret ved professor Davies. Jeg vil siden se på, i hvilken retning LM's og DM's missionsstrategier trækker imellem disse to yderpositioner.

I LM's strategidokumenter nævnes religionsdialog slet ikke. Derimod er formålet med LM's ydre mission først og fremmest at tage del i forkyndelsen af evangeliet til alle jorden folk.²¹⁰ Proklamationen af evangeliet har klar første prioritering, idet Gud vil at alle skal frelses (1 Tim 2,3-7) og at frelsen alene kommer ved tro på evangeliet.²¹¹ LM's strategi giver prioritering til forkyndelsen frem for dialog. Dette betyder dog ikke, at man pr. automatik havner i en total mangel

²⁰⁶Citeret hos Stott 1986 p 58

²⁰⁷Ibid. p 59

²⁰⁸Ibid. p 59

²⁰⁹Ibid. p 60

²¹⁰LM's strategidokument 2006 pkt. 3.

²¹¹Ibid. pkt. 2.

på ydmyghed, som Davies udtrykker det.²¹² At give prioritering til proklamationen betyder ikke en respektløs omgang med mennesker, der tilhører andre religioner og selv om LM ikke bruger religionsdialog i sin missionsstrategi, så kan den enkelte missionær godt være med til at skabe fredelig sameksistens og virke for religionsdialog i områder, hvor mennesker af forskellig religiøs observans mødes.

DM har en lang tradition og erfaring med mission blandt muslimer, der går mere end hundrede år tilbage. I det nutidige arbejde i muslimske lande spiller religionsdialogen en væsentlig rolle. Nyere tids blodige konflikter på bl.a. Balkan, Sudan og i Nigeria viser, at der let kan opstå konflikter mellem muslimer og kristne. Derfor er der behov for fredsskabende tiltag så som religionsdialog, der manifesterer sig i mødet mellem hjerter frem for intellekter.²¹³ Gennem religionsdialog kan fordomme mellem muslimer og kristne nedbrydes og de kan lære at se hinanden som medmennesker frem for at have fordomme overfor hinanden ud fra det faktum, at de tilhører forskellige religioner. Øget dialog fører til øget venskab som igen kan have en forebyggende virkning på konflikter. Derfor er religionsdialog i sig selv værdifuld, idet den understøtter Bibelens tale om, at kristne, så vidt det står til dem, skal søge at holde fred med alle mennesker (Rom 12,18). Religionsdialog er således en måde, hvorpå kristne aktivt kan virke for fred mellem mennesker.

Arbejdet med religionsdialog kan føre til, at fredelig sameksistens mellem mennesker af forskellig religiøs observans bliver hele målet for det kristne missionsarbejde. Selv om fredelig sameksistens har selvstændig værdi, så kan den ikke erstatte kristendommens transcendentale mål: At mennesker må høre det kristne budskab og få del i frelsen i Kristus Jesus. Hvis religionsdialog blot skal skabe fred og fordragelighed, men ellers i praksis opererer med, at enhver bliver salig i sin tro, så er der tale om en relativisering af den kristne tros påberåbelse af at forkynde Sandheden (jf. Joh 1,14,17; 18,37). Dermed arbejdes der på en anden opgave end den, Kirken fik betroet i missionsbefalingen. Kirken må i al kærlighed stå ved Jesu tale om, at han er vejen, sandheden og livet, og at ingen kommer til Faderen uden ved ham (Joh 14,6). Religionsdialog kan på den anden side åbne vejen for proklamationen og derved være et vigtigt redskab i missionen, der jo netop finder sted i kommunikationen mellem mennesker. Eller sagt på en anden måde: Ligesom Johannes Døberen banede vejen for Kristus, således kan religionsdialog have en lignende funktion ved at bane vejen for det kristne evangelium.

²¹² Stott 1986 p 59

²¹³ Bosch 1991 p 484

Religionsdialog og proklamationen af Jesus Kristus som den eneste vej til Gud må gå hånd i hånd og supplere hinanden i missionsarbejdet. I luthersk forståelse virker Gud gennem evangeliet på sin egen måde, når og hvor han selv vil det, og der kan således ikke opstilles skemaer for hans virke (CA art 5). Dette stiller den kristne i en ydmyg rolle overfor andre religioner. Missionsarbejdet er *Missio Dei* – Guds mission.

DM's dialogarbejde på Zanzibar kan ses på linje med arbejdet i Mellemøsten, idet mere end 98 % af øens befolkning er muslimer. Zanzibar blev i 1964 sammenlagt med Tanganyika og dannede sammen staten Tanzania. I Tanzania er der ca. lige så mange kristne som muslimer og siden 1961, hvor Julius Nyerere blev præsident i et selvstændigt Tanganyika har præsidentposten skiftet mellem kristne og muslimer.²¹⁴ Zanzibar har en form for indre selvstyre, men er på grund af unionen med Tanzania et relativt åbent land for mission. Dette er måske et unikt fænomen i missionssammenhæng, at et land med ca. 98 % muslimer ligger relativt åbent for kristen mission. Dette er, som tidligere nævnt, blevet udnyttet af DM, der har missionærer udsendt til Zanzibar, der arbejder for fredelig sameksistens blandt andet igennem en syskole for kristne og muslimske kvinder. LM har arbejdet i Tanzania igennem snart 100 år, men har endnu ikke opstartet missionsarbejde på Zanzibar.

5.4. Islammission i Danmark

Når det kommer til islammission i Danmark ses det i DM's strategi, at dette arbejde bliver prioriteret. Der er ansat en missionssekretær for islam og der er også ønske om at kalde missionærer fra muslimske lande til Danmark, for at de kan arbejde blandt danske muslimer. Dette er et skridt, der tager højde for, at kristne fra muslimske lande kan have lettere ved at nå muslimer fra disse lande i Danmark. Dette er en form for syd - nord mission, hvor kristne fra syd rejser til nord for at missionere. Dette er i og for sig en logisk konsekvens af, at kristendommen gennem de seneste århundreder har forskubbet sig fra Europa og til dels Nordamerika til Afrika, Asien og Latinamerika. I og med at kristendommen nominelt er stærkere repræsenteret på disse kontinenter vil det være naturligt, at kirker på disse kontinenter ønsker at sende missionærer til vestlige lande, hvor kristendommen er i tilbagegang. Ifølge Jenkins var der i 2007 således omkring 1500 missionærer fra 50 forskellige nationer alene i Storbritannien.²¹⁵ En missionær fra Uganda ved navn

²¹⁴ CIA's hjemmeside: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tz.html> (lokaliseret 19.05 2010 på World Wide Web).

²¹⁵ Jenkins 2007 p 245

Stephen Tirwomwe udtrykker sin oplevelse af Storbritannien således: ”It was so depressing when I first arrived to find churches empty, and being sold, when in Uganda there is not enough room in our churches for the people. There is a great need for revival in Britain – it has become so secular and people are so inward looking and individualistic. The country needs reconverting.”²¹⁶ Videre udtrykker Glauco Soares de Lima, en leder i den anglikanske kirke i Brasilien, at ”London is today’s field of mission. It’s so secular we have to send people for their salvation.”²¹⁷ I kristendommens nye højborg, Latinamerika og Afrika, er der altså et klart syn for, at det sekulariserede Vesten nu er en missionsmark, hvor der er behov for mission. DM’s ønske om at få kristne fra muslimske lande til Danmark for at virke blandt muslimer kan måske med tiden udvides til, at evangelister sydfra bliver kaldet til opgaver også blandt etniske danskere.

Indvandringen i Europa har ført med sig, at der er opstået indvandrerkirker (se afsnit 2.2.). Disse indvandrerkirker kan spille en væsentlig rolle i forbindelse med mission i Europa. Således har London’s Kingsway International Christian Centre under ledelse af Matthew Ashimolowo omkring 12.000 deltagere fra 46 nationer til sine gudstjenester.²¹⁸ Idet menigheden primært består af mennesker med afrikansk baggrund udtrykker Ashimolowo dog bekymring for den kulturelle forskel mellem den almindelige englænder og kirken. Derfor har han startet en *Breaking Barrier Crusade*, der fokuserer på, at nå hvide og få dem til at falde til i kirken. Ifølge Ashimolowo ”the trouble is we are seen as a Black thing and not a God thing.”²¹⁹ Ikke desto mindre prøver kirken at være tværkulturel og nå mennesker med forskellig baggrund. Jeg citerede tidligere The Guardian’s ord (afsnit 2.2.): ”London, the cynical capital of the unbelieving England, must be one of the least religious places in the world... Yet, as the city continues to be Africanized, so it is being evangelized.”²²⁰ Dette udsagn kan således udvides i den forstand, at afrikansk dominerede kirker og menigheder i Vesten ikke blot forkynder det kristne budskab for indvandrere, men også vinder lydhørhed blandt vestlige landes oprindelige befolkninger.

LM har ifølge deres hjemmeside 11 ansatte, der arbejder med mission i Danmark.²²¹ Heriblandt arbejder to ansatte som tværkulturelle konsulenter og i LM’s visioner og målsætninger

²¹⁶ Ibid. p 245

²¹⁷ Ibid. p 245

²¹⁸ Jenkins 2010 p 1

²¹⁹ Jenkins 2007 p 247-248

²²⁰ Benedictus, Leo (21.01.2005). *From the Day We’re Born Till the Day We Die. The Guardian.*

²²¹ LM’s hjemmeside: <http://www.dlm.dk/Mission-i-Danmark/> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

for arbejdet i Danmark spiller det tværkulturelle arbejde en betydelig rolle. Dog ikke i sådan grad, at der er formuleret ønske om, at kalde mennesker fra andre lande til syd-nord mission.

5.5. Sammenfatning

I dette kapitel har jeg behandlet mission i en religiøs kontekst og som religiøs kontekst har jeg fokuseret specifikt på islam. Både DM og LM prioriterer islarbejdet højt i deres missionsstrategi, men der er en væsentlig forskel, idet islammission er et nyt fokusområde for LM, hvorimod DM har over hundrede års erfaring med dette. Rent strategisk er religionsdialog DM's primære redskab i islammissionen, idet flertallet af udsendinge til muslimsk dominerede lande er dialogkonsulenter, men det direkte evangeliseringsarbejde er også nævnt i DM's strategi. I Danmark har DM ansat en missionssekretær for islam og er på flere områder involveret i tværkulturel mission. Desuden er der et ønske om at kalde kristne fra muslimske lande til syd - nord mission i Danmark, primært til arbejde blandt muslimer fra den kristnes eget land.

LM ønsker også at prioritere islammission, men dette arbejde er stadig i en opstartsfasen, og der er endnu ingen udsendte missionærer til muslimske lande. Dog støtter LM evangelisering gennem radio og TV. I Danmark er der to ansatte, der arbejder som tværkulturelle konsulenter og tværkulturel mission spiller en væsentlig rolle i LM's visioner og målsætninger for arbejdet i Danmark.

6. Geografisk satsning

De geografiske prioriteringer et missionselskab foretager, viser noget om dets strategi for ydre mission. I det følgende vil jeg se på DM's og LM's strategidokumenter og se på, hvorledes de geografiske satsninger svarer til de udfordringer, som missionselskaberne står overfor.²²²

6.1. Danmission

DM deler i sit strategidokument den geografiske satsning op i fire dele:²²³

1. *Gamle samarbejdskirker*, nemlig Arcotkirken i Sydindien, Santalkirken i Nordøstindien, Kirken i Kina med Hongkong samt Peshawar Stift i Pakistans Kirke og - i beskedent omfang - de lutherske kirker i Japan og Taiwan.

Det nævnes generelt for disse gamle samarbejdskirker, at DM er i en udfasningsproces. Dog ønsker DM at båndende til disse kirker vedligeholdes på ledelsesplan.

2. *Fokusområder*, nemlig Cambodja/Mekong, Bangladesh, Tanzania, Madagaskar samt islamarbejde i Mellemøsten og Danmark.

I de to første områder er der tale om et arbejde sammen med små og meget unge kirker og menigheder, som politisk, socialt og religiøst lever under vanskelige vilkår. I Tanzania og på Madagaskar er kirken hverken udpræget lille eller ung, men DM mener at kunne være med til at gøre en forskel her og også lære meget af kirkerne. Islammission sættes i fokus, fordi det er en åbenbar udfordring, idet der er 175.000 muslimer i Danmark. Satses på at arbejde blandt muslimer i Mellemøsten gør det naturligt, at der også satses på et sådant arbejde i Danmark.

3. *Områder med tidsbegrænset støtte* til kirkeopbygning, religionsdialog og særlige projekter, nemlig Nepal og Mongoliet.

I områder, hvor der ikke findes store, etablerede kirker, og hvor traditionelt missionsarbejde ikke er muligt, prioriterer DM at gå ind i en tidsbegrænset periode og eksempelvis støtte kirkeopbygning, religionsdialog og særlige projekter.

4. *Samarbejdskirker i syd-syd mission*, for tiden Den Lutherske Kirke i Filippinerne og Den Evangelisk Lutherske Kirke i Malaysia.

²²² Jf. afsnit 3.7.

²²³ DM's strategidokument 2003 pkt. 4.

Dette arbejde indebærer samarbejde om missionsarbejdet i syd, hvor både DM og samarbejdskirker stiller ressourcer til rådighed for missionsarbejde. Dette arbejde er modsat de øvrige satsninger mindre ressourcekrævende.

6.2. Luthersk Mission

LM har missionærer udsendt til Cambodja, Peru, Etiopien og Tanzania.²²⁴ Arbejdet i Tanzania og Etiopien går mange år tilbage, mens arbejdet i Peru begyndte i 1988 og Cambodja i 2003.²²⁵ Alle landene er åbne for traditionelle missionærer og lokale kirker, der samarbejdes med. Strategien for LM's missionsarbejde er, at det må være kendetegnet ved at være på vej med evangeliet til nye folkegrupper.²²⁶ Således kan fremtidigt arbejde foregå i Centralasien, Mellemøsten og Nordafrika samt Europa.²²⁷ Desuden ønsker LM at benytte teltmagermissionærer og blive engageret i syd-syd mission.

6.3. Analyse

Der er markant strategisk forskel på DM's og LM's geografiske satsninger. DM arbejder i flere forskellige lande med mange forskellige typer arbejde. DM har således 28 fuldtidsmissionærer udsendt til seks forskellige lande foruden yderlige engagement i en række lande, der har andre end udsendinge af missionærer. Desuden nævner DM specifikt, at gamle samarbejdskirker er i en udfasningsproces. Dette betyder at der er plads til nye fokusområder. I dag er stort set alle DM's fuldtidsmissionærer udsendt til de lande, der bliver betegnet som fokusområder.

LM har ifølge deres hjemmeside 35 missionærer udsendt til fire lande, hvoraf knap 70 % er udsendt til Tanzania og Etiopien, der er de lande, som LM har arbejdet længst i.²²⁸ Der er dog fokus på nye lande og områder og der sker løbende en udfasning og omstrukturering af arbejdet i Tanzania. Således har man i 2005 trukket sig ud af Ulanga, men opprioriteret mission blandt nomadestammer.²²⁹ Der sker således primært geografiske satsninger indenfor de enkelte traditionelle missionslandes grænser, men der er også visioner om at opstarte arbejde i nye lande.

²²⁴ Jf. afsnit 4.2.

²²⁵ Luthersk Missions hjemmeside: <http://www.dlm.dk> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

²²⁶ LM's strategidokument 2006 pkt. 3.

²²⁷ Ibid. pkt. 4.

²²⁸ Luthersk Missions hjemmeside: <http://www.dlm.dk> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

²²⁹ Luthersk Missions hjemmeside: <http://www.dlm.dk/tanzania/> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

Ligesom det er en uoverkommelig opgave at bekæmpe global fattigdom for et enkelt missionselskab, så er det også umuligt at bringe det kristne budskab til alle mennesker. Ikke desto mindre kan små lokale tiltag være med til at hæve levestandarden betydeligt. Ligeledes kan missionselskaber gøre en stor forskel på lokalt plan. Det er derfor af betydning, at der ikke satses på for mange forskellige missionsområder eller strategier, idet det kan medføre, at meget arbejde ikke bliver gjort nær så godt, som hvis færre områder blev prioriteret højere. I samtiden, hvor der er en konstant efterspørgsel på nytænkning og visioner, er det nødvendigt for missionselskaber ikke blot at søge nye og spændende missionsområder og lave strategier, men samtidig se værdien i det arbejde, der har stået på i årtier eller endog mere end et århundrede. Er motivationen for at søge nye indsatsområder et reelt udtryk for overskud af ressourcer eller primært på grund af ønsker fra missionselskabernes bagland? Sker det på bekostning af allerede etablerede indsatsområder, der stadig har brug for støtte? Disse spørgsmål må overvejes, når nye indsatsområder prioriteres. Det er i sagens natur ressourcekrævende at opstarte nyt arbejde, mens der i lande, hvor missionselskaber har været til stede i mange år, er opbygget know how og lokalt kendskab og relationer, der er med til at gøre missionsarbejdet effektivt – know how og nogle relationer det tager op til flere år at opbygge i nye indsatsområder.

DM er meget konsekvente i deres strategi og følger geografisk set op på den. Således er stort set samtlige fuldtidsmissionærer udsendt til de nævnte fokusområder i strategidokumentet. I kap. 3 argumenterede jeg for, at islam er en af de helt store udfordringer til kristen mission i fremtiden. Dette reflekterer DM's strategidokument, idet religionsmødet mellem islam og kristendommen opprioriteres og otte ud af 28 udsendinge arbejder direkte med dette.²³⁰ Desuden er fem medarbejdere ansat som tværkulturelle medarbejdere.²³¹ Det ses således, at udfordringer, strategi og geografisk prioritering følges ad.

LM opprioriterer som nævnt islammission i deres strategidokument, men der er ikke sket samme geografiske prioriteringer som hos DM, idet der endnu ikke er nogle udsendinge til muslimske lande. Dog ses der geografiske prioriteringer internt i eksempelvis Tanzania, hvor veletableret arbejde udfases til fordel for nye satsningsområder, bl.a. mission blandt nomadestammer. Dette er således en anden form for geografisk prioritering end DM. Hvor DM har tendens til at udfase arbejdet i gamle samarbejdskirker, så har LM tendens til at omprioritere

²³⁰ DM's strategidokument 2003 pkt. 4.1.4.

²³¹ Danmissions hjemmeside: <http://www.danmission.dk/Default.aspx?ID=353> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

missionsarbejdet således, at der fortsat er tilstedeværelse i landet, men at arbejdsopgaverne er nye. Derved bevares know how og relationer samt kendskab til landet, der kan bruges i de nye opgaver. Imidlertid er der et stykke vej fra LM's strategi om øget fokus på islammission til geografisk satsning. Dette kan bl.a. ses ud fra, at over 50 % af LM's missionærer arbejder i Tanzania, men ingen er beskæftiget fuld tid med islammission. Der er eksempelvis ingen missionærer på Zanzibar og Pemba, der har over 98 % muslimer, selv om disse lande er åbne for missionærer, hvilket DM's syv udsendinge bekræfter. Dog prioriteres islammission til en vis grad i Danmark, idet der er to fuldtidsansatte tværkulturelle konsulenter.²³² Udfordringen til mission i Vesten tages således op, og der ligger geografisk satsning bag strategien om mission i Europa.

I denne opgave har jeg i religiøs kontekst primært fokuseret på islam. Indenfor 10-40 vinduet findes buddhisme og hinduisme også i stor udstrækning. Arbejdet blandt hinduer i Indien er fra DM's side i en udfasningsproces, og der er ikke længere udsendinge i Indien. Derimod har både LM og DM udsendinge i Cambodja, hvor buddhisme er dominerende og er en stor udfordring for Kirken. På grund af opgavens omfang har jeg dog valgt at fokusere på islam frem for buddhisme og hinduisme, selv om disse religioner bestemt også repræsenterer udfordringer for det fremtidige missionsarbejde.

6.4. Sammenfatning

Jeg har i dette kapitel set på, hvorledes den geografiske satsning som DM og LM foretager, matcher deres strategidokumenter og fremtidens missionsudfordringer. DM's geografiske satsninger udtrykker villighed til at udfase arbejdet i gamle samarbejdskirker for at frigive ressourcer til nye fokusområder. Desuden ses nøje sammenhæng mellem den planlagte strategi og geografiske satsning, der desuden er i god overensstemmelse med de udfordringer, som fremtidens missionsarbejde indebærer.

LM's geografiske satsninger har en noget anden karakter, idet traditionelle missionslande stadig prioriteres højt. Dog sker der en glidende omprioritering i arbejdet, således at arbejdsopgaverne skifter, selv om der arbejdes i samme land. Der ses dog ikke helt samme konsekvens i LM's måde at følge dets strategidokument som hos DM. Dette ses bl.a. ud fra, at selv om islam nævnes som et prioriteringsområde, så er der endnu ingen udsendinge, der arbejder

²³² Luthersk Missions hjemmeside: <http://www.dlm.dk/Mission-i-Danmark/> (lokaliseret 20.05.2010 på World Wide Web).

direkte med islammission – dette på trods af en lang og massiv indsats i Tanzania, hvor østkysten og øerne Zanzibar og Pemba har markant muslimsk dominans.²³³

Der er både fordele og ulemper ved både DM's og LM's strategi. DM viser en omskiftelighed, der gør det muligt konstant at vurdere, hvor indsatsen er mest effektiv og hvilke udfordringer, der bør prioriteres her og nu. Dog er der også en fare ved det, idet den populære tendens til at fokusere på det nye og fremadrettede kan føre til, at lande forlades, idet arbejdet har foregået i mange år og måske ikke bringer så megen ny inspiration til baglandet.

LM's fokuserer i høj grad på de lande, der allerede arbejdes i. Selv om visse grene af arbejdet udfases, så påbegyndes nyt arbejde indenfor det enkelte lands grænser. Denne strategi betyder, at missionærer og missionselskabet bringer et know how med ind i de nye prioriteringsområder, der ville tage flere år at opbygge i andre lande. Faren ved denne strategi er dog en form for stagnation, hvor der ikke er villighed til at søge nye udfordringer og derved mindre mulighed for at svare på det 21. århundredes missionale udfordringer.

²³³ LM's strategidokument 2006 pkt. 4.1.

7. Elementer i den fremtidige missionsindsats

I opgaven har jeg ind til videre peget på nogle tendenser, der præger verden i dag og set på, hvilke missionale udfordringer den rummer for danske kirker og missionselskaber. Jeg har desuden analyseret to missionselskabers strategidokumenter og set på, hvorledes de prøver at svare på samtidens konkrete udfordringer. Videre har jeg set på missionselskaberne geografiske satsninger for at se, hvordan disse svarer til selskabernes egen strategi og fremtidens missionsudfordringer. I dette afsluttende kapitel vil jeg først give en vurdering af strategidokumenterne og vil siden bevæge mig ud over disse strategidokumenter og komme med et bud på nogle elementer, der kan indgå i fremadrettet mission og give et bud på fremtidens missionsudfordringer. Nogle af de elementer jeg fremhæver, er allerede kendte og brugt som værktøjer i missionsarbejdet, men jeg vil alligevel fremhæve dem, idet de rummer et potentiale og kan spille en væsentlig rolle i fremtidig mission.

7.1. Vurdering af strategier i henhold til almen kontekst

I kap. fire og fem har jeg analyseret DM's og LM's strategidokumenter for mission. Det har jeg gjort ved at se på, hvorledes strategierne tager højde for mission til en almen kontekst (kap 4) og en religiøs kontekst (kap 5). Når det gælder strategi, må man foretage valg. Det ligger i sagens natur, at der ikke kan favnes over det hele. Man kan ikke gøre alt for alle, men kan nå at gøre noget for nogen. Men *prioriteringerne* fortæller noget om, *hvad* der anses for vigtigt og hvad der anses for mindre vigtigt.

LM's og DM's strategi i henhold til almen kontekst rummer visse ligheder. Begge missionselskaber omtaler samarbejdskirker som partnere og gør derved op med den rangforskel, der let kan opstå i et samarbejde mellem rige og fattige kirker (jf. afsnit 4.3.1. og 4.3.2.). Begge selskaber satser desuden på udviklingsarbejde, der kan skabe velstand lokalt og derved bryde lidt af den økonomiske skævvridning, som globaliseringen fører med sig (afsnit 4.3.3.). Når det derimod kommer til sekulariseringen af samfundet og den markante afkristning, der sker i store dele af Europa inklusive Danmark, så foreligger der ikke megen strategi, hvilket viser, at det ikke har så høj prioritering som ydre mission. I sagens natur er DM da også et ydremissionselskab, og lægger arbejdet med at nå sekulære danskere hen til folkekirkens menigheder (afsnit 4.4.). LM er derimod et missionselskab, der både virker i Danmark og udlandet. Der er dog kun formuleret et egentligt strategidokument for ydremission, hvilket viser, at det har den højeste prioritet.

For nogen tid siden mødte jeg to tanzanianere fra Dar es Salaam. Selv om det ikke var i nogen kristen sammenhæng jeg mødte dem, spurgte jeg om de kendte Soma Biblia – LM's litteraturarbejde i Tanzania. De kunne begge bekræfte, at de ofte havde set LM's Toyota Landcruisere, der har ordene *Soma Biblia* påmalet ("Læs Bibelen" på swahili). Havde jeg spurgt tilfældige københavnere om de kendte LM, ville jeg nok skulle spørge flere end to mennesker for at få et positivt svar. LM er givetvis mere synlig blandt almindelige mennesker i Dar es Salaam end i Københavns gader. Hvis der var lige så mange medarbejdere i danske missionsselskaber, der var ansat som missionærer eller evangelister i Danmark som der er i ydre missionsarbejdet, ville kristendommen ganske givet være mere synlig i Danmark. Desuden kunne sådanne medarbejdere inspirere lokale menigheder – både indenfor folkekirken og andre kirkesamfund – til mission i lokalområderne. På den måde kunne der ske et frugtbart samarbejde mellem lokal og global mission – hvor folkekirken og andre menigheder i samarbejde med missionsselskaberne hjælper og inspirerer hinanden til at finde en balance i prioriteringen mellem det lokale og globale.

Netop nu hvor over 60 % af verdens kristne bor i Asien, Afrika og Latinamerika og mange europæiske lande oplever en tiltagende sekularisering og også en decideret afkristning, så er det tid på ny at revurdere prioriteringerne i missionsarbejdet. Ligesom disciplene var kaldet til at starte deres missionsgerning i Jerusalem (Luk 24,47) og derved begyndte lokalt, så har alle mennesker et lokalt udgangspunkt for mission. Netop fordi den lokale situation via sekulariseringen og postmodernismens relativisering af sandheden skaber en vanskeligt miljø for kristendommen, er det lokale ansvar for mission også større. Udfordringerne for dem, der vil drive mission i Danmark er store, idet mange mennesker har et radikalt anderledes verdensbillede end det, som kristendommen tegner. Derved opleves det kristne budskab let forældet eller fremmed for mennesker. Dog må danske kirker og menigheder ikke forsømme det lokale missionsarbejde. Folkekirken har et enormt missionspotentiale, idet ca. 80 % af befolkningen fremdeles er medlemmer af den og de fleste har én eller anden form for berøring med den gennem livet. Gennem Folkekirken kan der derfor nås ud til en meget stor del af befolkningen. Dette kræver dog at Folkekirken er sig sin opgave bevidst og forkynder det kristne budskab. Forkyndes budskabet, så drives der mission. Da Paulus prædikede på Areopagos kom nogle til tro, mens andre spottede (Apg 17). Således møder forkyndelsen også spot i dag, men det må ikke forhindre kirker og menigheder i at drive mission.

Kirker og menigheder i Danmark og missionsselskaber, der arbejder i udlandet, kan gensidigt inspirere og opmuntre hinanden. Menighederne i Danmark kan formidle kaldet til mission i Danmark videre til missionsselskaberne, og missionsselskaberne, med deres erfaringer fra udlandet, kan bidrage inspiration til, hvordan der bedst drives mission i Danmark. I en sådan syntese forsvinder skellet mellem ydre og indre mission. Kaldet er at nå alle mennesker med det kristne budskab. Enhver kristen kan betragte sig selv som missionær, hvor end vedkommende bor i verden.

7.2. Vurdering af strategidokumenterne i henhold til religiøs kontekst

Både LM og DM prioriterer islammission, der udgør en stor udfordring til kristen mission på verdensplan. Udfordringen fra islam giver anledning til at overveje missionens teologi, organisering og praksis. Mange muslimske lande giver ikke mulighed for traditionelt missionsarbejde med evangelisation, undervisning og udbredelse af litteratur. Derfor er det nødvendigt at overveje, hvordan denne opgave kan løses. DM bruger religionsdialogen som det primære værktøj i udførelsen af denne opgave. Jeg har behandlet elementer i interreligiøs dialog og brugen af denne (afsnit 5.3.1.). Selve den interreligiøs dialog giver anledning til at overveje, om ren tilstedeværelse blandt mennesker, der tilhører andre religioner, er mission. LM nævner ikke religionsdialog i sin strategi, idet forkyndelsen af evangeliet har højeste prioritet.²³⁴ Der er derfor en spænding mellem ønsket om tilstedeværelse i muslimske lande og ønsket om frit at kunne forkynde evangeliet. Tilstedeværelsens pris kan være nedprioritering af missionens direkte forkyndende elementer. Den nye satsning kræver en teologisk revurdering af forkyndelsens primat i missionsarbejdet. DM's arbejde med religionsdialog kan ses som udtryk for, at mission ikke kun ses som forkyndelse men også tilstedeværelse. Der er således et dobbelt mål med religionsdialogen, nemlig forsoning og fredelig sameksistens samt ønsket om at aflægge vidnesbyrdet om Jesus.²³⁵ LM udtrykker i sit strategidokument en mere ensidig satsning på forkyndelsen som bærende element i missionsarbejdet.²³⁶ Dog kan denne satsning betyde, at lande, hvor direkte forkyndelse ikke er en mulighed må vælges fra. Hvis der derimod ses en missional værdi i en kristen tilstedeværelse i en ikke-kristen kontekst, på trods af at direkte forkyndelse ikke er mulig, så er der bredere muligheder for at virke i mere eller mindre lukkede lande. Det betyder dog også, at missionsselskaber må arbejde med, hvordan det kristne budskab så bliver spredt, når traditionelle metoder ikke er

²³⁴ LM's strategidokument 2006 pkt. 3.

²³⁵ DM's strategidokument 2003 pkt. 5.2. og 5.3.

²³⁶ LM's strategidokument 2006 pkt. 3.

brugbare. Dette indebærer en nytænkning i både missionens praksis og organisering. Missionærer må lære at finde andre værktøjer til forkyndelse, så som gennem samtaler og livsstil at være et vidnesbyrd for andre. Også organisatorisk må der tænkes i nye baner, når det gælder mission i muslimske lande. Mission vil ofte foregå som teltmagermission, hvilket jeg vil udfolde i det følgende.

7.3. Teltmagermission

Flere lande er afvisende overfor fremmede missionærer og ønsker ikke at få dem ind i landet. Det gælder blandt andet en del lande, hvor islam er dominerende, og omvendelser fra islam til kristendommen ikke tolereres. Islam er en dør man kan gå ind af, men ikke gå ud af.²³⁷ Dog har Jesus givet kirken befaling om at gå til alle folkeslag. Det betyder, at der må tænkes i alternative missionsformer i de lande, der er lukket for traditionel mission.

En af disse metoder er teltmagermission. Navnet kommer fra Paulus måde at drive mission på. Da Paulus virkede i Korinth arbejdede han samtidig med at lave telte, idet det var hans håndværk (Apg 18,3). Teltmagermission er således mission, hvor den udsendte har et andet arbejde end at være missionær på fuld tid. Denne arbejdsmetode har både fordele og ulemper, men kan være eneste alternativ til slet ikke at drive mission i lukkede lande. *Ulempen* er selvfølgelig, at selve missionsarbejdet ikke kan fylde nær så meget som hos en fuldtidsmissionær. Der er et verdsligt arbejde der skal passes og missionsindsatsen må tilpasses derefter. Desuden må missionsindsatsen ofte være yderst diskret og kan i mange tilfælde begrænse sig til blot at bestå i opbakning til den lokale kirke, der ofte kun virker for de fremmede i landet, og ikke har betydelig berøring med de lokale. Ikke desto mindre er der også mange muligheder i denne missionsform. *Fordelen* er at teltmagermissionærer har et netværk af mennesker gennem deres arbejde og naboskab og kan fremstå med et tydelig kristent vidnesbyrd overfor disse gennem deres livsførelse. Dermed kan de skabe rum for dialog og verbalt kristent vidnesbyrd overfor dem de kender, sådan som kristne har gjort det til alle tider. I en globaliseret verden giver gode arbejdskvalifikationer adgang til flere lande, der normalt er lukkede for mission, men har en efterspørgsel efter know how. Dette betyder, at der kan åbnes døre til lande, der ellers er lukkede. Selv om åbenlys mission i mange lukkede lande er umulig, så kan evangeliet forkyndes i samtaler med andre og gennem en kristen livsførelse. Udover disse fordele er teltmagermission ofte billig eller næsten gratis at drive, idet

²³⁷ Ibid. p 194

teltmagermissionærerne lige som Paulus selv tjener til dagen og vejen. Dette betyder, at der ikke skal betales løn til missionærerne, og derved er én af de tungeste udgiftsposter for missionselskaberne skåret væk.

Teltmagermission kan både praktiseres således, at personer bevidst søger arbejde i lukkede lande og i dialog med missionselskaber laver en strategi for, hvordan de mest effektivt driver mission i det enkelte lukkede land. Missionselskaber kan også ud fra denne strategi søge efter teltmagermissionærer til specifikke opgaver i lukkede lande, hvor verdsligt arbejde og mission kan kombineres. På langt sigt ligger der en stor opgave for danske missionselskaber i at undersøge, hvordan man frugtbart kan drive teltmagermission og hvordan missionselskaberne på bedste måde støtter og kalder til denne opgave.

En anden strategi for teltmagermission tager udgangspunkt i de steder, hvor de kristne arbejdere befinder sig. Olieindustrien i flere mellemøstlige lande skaber efterspørgsel på f.eks. ingeniører, teknikere og andre eksperter udefra, og blandt disse ansatte er der også kristne. Således er der medarbejdere tilstede i lukkede lande primært på grund af arbejdet og ikke på grund af mission. Disse ansatte må bevidstgøres om og opmuntres til teltmagermission og støttes i dette arbejde. Eksempelvis anses kristne asiater, heriblandt filippinske olieingeniører, der arbejder i Saudi Arabien, for nogle af de mest effektive missionærer i dette land, der ellers er lukket for mange former for traditionel mission.²³⁸

7.4. Rige støtter fattige kirker

Jeg har tidligere behandlet den skæve fordelingen af ressourcer i verden i dag. De skandinaviske lande er nogle af verdens rigeste. Dette betyder, at danske kirker og missionselskaber på trods af øget sekularisering og faldende tilslutning, er i en økonomisk overlegen position i forhold til kirkerne i den tredje verden, hvor kristendommen oplever stor vækst. Dette giver også et særligt ansvar, idet der kan gøres et stort arbejde ude i verden for de midler, som kirker, missionselskaber og den enkelte kristne i Danmark er i besiddelse af.

Økonomisk støtte til fattige lande, både til kirker og regeringer generelt, er en tvetydig størrelse. Pengestrømmen fra nord til syd kan virke som en ny form for kolonisering og styring af de fattige lande, idet der sammen med pengene oftest følger krav eller betingelser, der får lande og kirker til at opføre sig sådan, som afsenderen ønsker det. Vestens ulandsbistand kan således være

²³⁸ Johnstone & Mandryk 2001 p 557

med til at styre fattige lande i en form for nykolonisering, hvorved modtagerens selvbestemmelsesret og suverænitæt i praksis sættes over styr. For de fattige kirker kan modtagelsen af økonomisk støtte være betinget fra afsenderens side af, at kirken accepterer og promoverer en særlig teologi eller særlige dogmer, som afsenderkirken ønsker det. Derved bliver kirken fastholdt i en afhængighed og det bliver sværere for kirken at blive selvstændig. Samtidig kan økonomisk støtte underminere de fattige kirkers initiativ til selv at gøre en indsats for at få økonomisk tunge projekter op at stå. Hvis eksempelvis en menighed gennem længere tid har samlet ind til at bygge en kirke, og der så kommer et missionsselskab ind i billedet og støtter kirkebygningen i en sådan grad, at de lokalt indsamlede penge kun udgør en brøkdel af den samlede omkostning, så kan det lokale initiativ let undermineres. Der er derfor brug for varsomhed, når det kommer til støtte fra rige til fattige kirker. Derfor er det særlig vigtigt – for at hindre en uheldig udvikling, både med henblik på at skabe ny afhængighed og vestlig dominans – behov for at regulere økonomisk støtte gennem bilaterale aftaler, hvor også kirkerne i syd må være med til at lægge præmisserne for et sådant samarbejde, så der kommer balance i det.

Ikke desto mindre åbner de økonomiske forskellige for store muligheder. Ansættelse og aflønning af lokale evangelister og andre medarbejdere koster kun en brøkdel af det, som er udgiften ved udsendelsen af vestlige missionærer. Desuden rummer ansættelsen af lokale flere fordele i form af kulturelt og sprogligt kendskab, som det vil tage vestlige missionærer lang tid at opbygge. Det ligger naturligt i forlængelse af nyere tids missionstænkning om partnerskab, at den lokale kirke deltager aktivt i den direkte mission i samarbejde og partnerskab med vestlige missionærer. Denne form for mission kan praktiseres på et utal af måder. Der kan laves en aftale om økonomisk støtte til en lokal kirkes missionsarbejde, der derefter selv bestemmer hvordan og hvorledes opgaven skal løses. På den anden side kan lokale ansættes i nært samarbejde med vestlige missionærer, som i samarbejde med den lokale kirke lægger missionsstrategien og er med til at definere og lave visioner for arbejdet. Denne form for syd - syd mission, hvor missionærer fra syd kaldes til at virke i syd, kan spille en væsentlig rolle for fremtidens missionsselskaber, idet den økonomiske ubalance i verden betyder, at der på denne måde kan gøres et stort arbejde for små midler i forhold til at vestlige missionærer skulle gøre det samme arbejde. Omvendt kan sådanne aftaler også indbefatte, at ressourcerne hos kirkerne i syd kan deles med og komme til anvendelse i kirkerne i nord. En sådan tænkning om partnerskab ligger til grund for økumeniske dokumenter om

partnerskab i mission.²³⁹ Eksempler på disse partnerskabsaftaler er også blevet gjort til genstand for konkrete studier i nyere tid.²⁴⁰

7.5. Storbymission

I dag bor ca. 45 % af verdens befolkning i storbyer. Jenkins estimerer, at det tal i år 2025 vil være vokset til 60 % og hele 66 % i 2050.²⁴¹ Dette forandrer i væsentlig grad billedet af den typiske moderne missionær, der kører i en firhjulstrækker på en stort set ikke eksisterende jordvej ude i ingenmandsland for at komme frem til en landsby og holde møde der. Når hele 66 % af verdens befolkning vil bo i storbyer – og endnu flere vil have berøring med storbyerne – så er disse et naturligt indsatsområde for fremtidig mission. Hiebert og Meneses stiller det således op: ”If the church captures the cities for Christ, it will grow. If it loses the cities, it will become a movement on the margins of modern life.”²⁴² Denne vurdering er egentlig ikke ny i den kristne kirke, selv om den er mindst lige aktuel idag. Allerede Paulus viste i sit missionsarbejde, at han tillagde byerne stor strategisk betydning med henblik på spredningen af evangeliet, i og med at han anvendte længere tid i storbyer som f.eks. Korint og Efesos (jf. Apg 18 og 20).

Undersøgelser viser, at mennesker i nordamerikanske metropoler i gennemsnit flytter en gang hvert femte år.²⁴³ Dette betyder at kirker i storbyen skal være indstillet på, at 20 % af dens medlemmer forsvinder om året. Dette stiller store krav til det at være kirke og være i mission i storbyen. Ikke desto mindre er folk, når de flytter fra ét sted til et andet, i en opbrudsfase, hvor de ofte udviser større åbenhed overfor kristendommen end mennesker, der allerede er etablerede på et sted. Derfor byder storbymission også på store muligheder for at forkynde det kristne budskab. Ligeså vil kristne som flytter til nye storbyer kunne bringe evangeliet til naboer, arbejdskolleger og venner, som flytningen bringer dem i kontakt med.

Storbyen har et mylder af liv og rummer uendelige tilbud og muligheder. Derfor er det vigtigt at være synlig i bybilledet, så andre bliver opmærksomme på ens eksistens. I København praktiseres dette ganske konkret af bevægelsen Scientology, der har en bygning nær Rådhuspladsen. Går man forbi bygningen, så ses et kontor med hyggelig belysning, reoler og bøger. Det er næsten

²³⁹ Se f. eks. LVF's udtalelse: http://www.lutheranworld.org/LWF_Documents/DMD-Mission-in-Context-low.pdf (lokaliseret 04.05.2010 på World Wide Web).

²⁴⁰ Se Due 2008 og Ishengoma 2009

²⁴¹ Jenkins 2007 p 107

²⁴² Hieber & Meneses 1995 p 325

²⁴³ Ibid p 335

som at gå forbi butiksvinduerne, hvor man ser efter varer, som man ønsker at købe. På samme måde fremstår Scientology som en tilbud til mennesker, der kommer forbi. Idet storbyen rummer så mange tilbud til mennesker, så kan tilbuddet om kristne arrangementer let forsvinde bort i mylderet af andre tilbud. I landsbymission kan missionærens blotte tilstedeværelse være nok til at samle mennesker, men opgaven må gribes helt anderledes an i storbyen. Mediemiission kommer let til at spille en fremherskende rolle i storbymission, og der er store muligheder for gennem radio og TV at drive missionerende arbejde. Men også synlige, åbne kirker, med et udadrettet tilbud, kan præsentere attraktive kristne miljøer som mennesker kan søge ind i. I Nordamerika er der eksempler på, at kinesiske kristne i visse storbyer ringer til mennesker med kinesiske navne for at invitere dem med i kirke.²⁴⁴ Også gennem socialt arbejde blandt fattige, narkomaner og andre marginaliserede kan kirken være i mission. Den kan række ud både til de marginaliserede selv, men er derved også et vidnesbyrd for andre mennesker i storbyen, der ser de kristnes omsorg for de svage og udstødte. Generelt kan det siges, at kampen for menneskers opmærksomhed er hård i storbyen, og derfor kræver mission en anderledes offensiv indsats end i landsbyområder og en strategi som tager hensyn til storbykulturen og dens forudsætninger, inklusive dens demografi, kommunikationsmønstre og samværsformer.

7.6. Mission udenfor døren

I begyndelsen af 1990'erne var en nigeriansk biskop på besøg i Danmark. Han fortalte ved en lejlighed et eventyr om en konge i et lille land. Han regerede sit kongedømme med stor dygtighed og var vellidt blandt sit folk. Landet blev rigt og mange folk i landet fik andel i landets rigdom. Kongen udrustede en stor hær og underlagde sig nye landområder. Han begav sig længere og længere væk fra sit palads og sin by på nye erobringstogter. Men på et tidspunkt blev han træt af at opholde sig så langt væk fra byen og besluttede sig for at drage hjem til regeringsbyen. Da hæren nærmere sig byen, så de røgen stige op. Og da de kom tæt på, gik en forfærdende sandhed op for dem. En fremmed hær havde netop indtaget byen, plyndret den for alle rigdomme og brændt den ned.²⁴⁵ Den nigerianske biskop brugte dette eventyr som billede på Danmark. Danmark har været involveret i mission gennem århundreder og missionen har resulteret i kristendommens udbredelse verden over, hvilket den nigerianske biskop var glad for. Ikke desto mindre er Danmark ved at blive

²⁴⁴ Ibid p 345

²⁴⁵ Gengivet efter Nissen 2008 p 82

overtaget af andre magter, mens kristne i Danmark har haft fokus på ydre mission. Biskoppen konkluderede: ”Nu er det her, I skal øve mission.”²⁴⁶

Biskoppens eventyr er meget fængende og har et klart budskab. Dog må det ikke glemmes, at folkekirken og andre menigheder har gjort et stort arbejde i Danmark parallelt med ydre missionsarbejdet. Dog har den øgede sekularisering, postmodernismens fremgang og tilstedeværelsen af andre religioner bevirket, at kristendommen er på retur i Danmark.²⁴⁷ I Luk 24,47 befaler Jesus efter sin opstandelse disciplene at begynde missionsarbejdet i Jerusalem. Udgangspunktet for mission er det land man er i. Som en del af det danske folk er danske kristne og missionselskaber i særlig grad kaldet til arbejdet i Danmark. Vigtigheden af det lokale udgangspunkt for mission bliver ikke mindre, når det kombineres med kristendommens udvikling i Danmark. Det understreger den nigerianske biskops ord: ”Nu er det her, I skal øve mission.” Uden at opgive mission i andre lande er tiden moden til, at mission i Danmark opprioriteres.

Som omtalt i afsnit 3.5. er islams tilstedeværelse i Danmark en kendsgerning. Dette kalder på dialog med og mission blandt muslimer. Mulighederne er mangfoldige og virkningerne kan være store, også i lyset af, at muslimer, der konverterer til kristendommen, kan bane vejen for kristendommen i lukkede muslimske lande. Ud over lokale initiativer, der kan spænde fra sociale sammenkomster til direkte evangelisation, er muligheden for at kalde kristne fra muslimske lande til arbejde blandt danske muslimer en oplagt mulighed for at nå disse mennesker.

Mission blandt etniske danskere rummer ligeledes store muligheder. Kristne organisationer indenfor diverse interessesfærer giver god mulighed for mission. Der findes eksempelvis kristne biker-klubber og kristne foreninger, der specifikt fokuserer på at være kristne i det nyreligiøse miljø i Danmark. Dog er der i Danmark en enorm kamp om menneskers opmærksomhed (se afsnit 7.5.) og mennesker lever med konstante tilbud på varer, tjenester og ideologier. Mission i Danmark indebærer en synliggørelse af kristendommen, så mennesker kommer i kontakt med den. Via medier, synlige kristne miljøer, diverse fremstød, evangelisering og anden form for offensiv mission må evangeliet forkyndes for mennesker. Der er dog konstant fare for, at kristendommen forsvinder i mylderet af andre tilbud. Derfor er det af stor betydning, at den enkelte kristne bevidstgøres i forhold til sin forpligtelse på at være et vidne om Jesus og opfordres til mission i vedkommendes egne netværk – mission både gennem ord og gerning. Gud vil, at

²⁴⁶ Nissen 2008 p 82

²⁴⁷ Jf. afsnit 1.4., 1.5. og 1.6.

ethvert menneske skal frelses (1 Tim 2,4) og derfor er det enhver kristens kald at leve i mission og bruge de muligheder for mission, som vedkommende får givet. Følgende eksempel viser klart betydningen den enkelte kristnes vidnesbyrd i dagligdagen. På Lausanne II i Manila spurgte en taler en aften: Hvor mange af jer er blevet kristne gennem evangeliserende fremstød? Nogle få rejste sig. Hvor mange af jer mødte evangeliet gennem radio og TV? 30-40 stykker rejste sig. Deriblandt en del fra lukkede lande. Hvor mange af jer har lært Jesus at kende på grund af en nær ven eller slægtning, der elskede jer og var der for jer, når I havde brug for det? Da var der omkring 3.000 deltagere, der rejste sig.²⁴⁸

7.7. Gateway people

Dette udtryk dækker over folkeslag, der delvist deler sprog og kultur med nabofolkene. Hvis et folkeslag hører det kristne budskab og mange konverterer, vil det være som en port til andre folk, idet den sproglige og kulturelle barriere mindskes, når folk med sprogligt og kulturelt fællesskab selv står for missionsarbejdet. Et stammefolk med selvstændigt sprog og begrænset berøring med andre folk vil have mindre potentiale til at sprede evangeliet end folk, hvor det sproglige og kulturelle overlap er stort med nabofolkene. Dette ses blandt andet i Østafrika, hvor langt de fleste mennesker taler sproget swahili, selv om det for mange stammers vedkommende ikke er modersmålet. At missionsarbejdet kan tage udgangspunkt i swahili og ikke den enkelte stammes modersmål gør missionsarbejdet lettere hvad angår kommunikation og formidling – og dette udelukker ikke, at der sidenhen arbejdes med at oversætte Bibelen og anden kristen litteratur til diverse stammesprog. Ligesom swahili gør missionærer i stand til at kommunikere med en stor del af Østafrikas befolkning, så findes der en række andre sprog verden over, der bliver talt på tværs af folkeslag. Hvis et folkeslag derfor nås med evangeliet vil det lette arbejdet med at formidle evangeliet videre til nabofolket, idet den sproglige barriere mindskes. Hvert af følgende ni sprog - engelsk, spansk, russisk, portugisisk, fransk, kinesisk (mandarin), arabisk, hindi og tyrkisk - tales således som første eller andet sprog af over 200 millioner mennesker.²⁴⁹ I alt taler 5,5 milliarder mennesker disse ni sprog, hvilket svarer til ca. 80 % af verdens befolkning. Det betyder, at det rent missionsstrategisk er værd at satse på disse og andre store sprog. Indenfor 10-40 vinduet er der blandt andet mange arabisk, tyrkisk, hindi, mandarin og russisktalende folkegrupper. Arbejde blandt

²⁴⁸ Kjær-Hansen & Skjøtt 1989 p 24

²⁴⁹ "World Language" p 1

folkegrupper med disse sprog kan med tiden åbne døren til store dele befolkningen indenfor 10-40 vinduet på grund af fælles sprog og til dels også fælles kultur.

7.8. Teologisk basis for mission

Denne opgave er præget af analyser af missiologiske udfordringer og forslag til løsninger på disse. Dette kan give en ydre ramme for, hvordan der kan drives mission i en given situation. Dog kan den teologiske basis for mission komme i baggrunden, når fokus ligger på *metoder* frem for *motivationen* eller dens *teologiske basis*. I stedet for at lave yderligere konklusioner på de enkelte delelementer i opgaven, vil jeg i stedet sammenfatte de vigtigste elementer i motivationen for missionen, hvorudfra strategier og metoder er udledt, hvilket vil konkludere opgaven. Berentsen, Engelsviken og Jørgensen argumenterer for, at mission både er Guds ja og Guds nej til verden.²⁵⁰ Guds ja består i, at Gud virker i denne verden – det er her, han handler til frelse. Han kalder til omvendelse, syndernes tilgivelse og tjeneste. På den anden side siger Gud nej til verden, idet evangeliet har Guds dom over synden som forudsætning. Mission kan derfor ikke primært handle om forbedring og fremgang i verden og kan derfor heller ikke identificeres med politiske og sociale bevægelser. En kirke, som alene er optaget af proklamationen af det kristne budskab, fornægter Guds ja til verden, mens en kirke, der vil leve i ubrudt kontinuitet mellem verden og Guds rige, fornægter Guds nej til syndefaldet og dets konsekvenser.²⁵¹ Både Berentsen, Engelsviken og Jørgensen og David Bosch har anvendt seks frelseshistoriske begivenheder til at vise, hvordan mission kan motiveres og hvad der er missionens profil.²⁵² Disse er Kristi inkarnation, hans død på korset, opstandelsen, himmelfarten, sendelsen af Helligånden pinsedag og hans genkomst. Jeg vil nu ganske kort se på den missiologiske betydning af disse begivenheder.

7.8.1. Inkarnationen

Det Nye Testamente fortæller, at Gud blev menneske i Jesus Kristus (Joh 1,1-14; jf. Fil 2,4-11; Kol 1,15ff), og mennesket Jesus vandrede rundt på Israels støvede veje, hvor han viste omsorg for de marginaliserede. Han talte de svages sag og kritiserede de rige (Luk 20,47). Jesus giver ikke blot et løfte om frelse, når det jordiske liv er slut, men involverer sig i samfundet, sørger for de svage og taler deres sag. Ligeledes kaldes hans efterfølgere til at efterligne ham i en sådan tjeneste for nødlidende medmennesker (Fil 2,4-11). Derfor må missionsarbejdet have fokus på de svage og

²⁵⁰ Berentsen, Engelsviken & Jørgensen 2004 p 456

²⁵¹ Ibid. p 456

²⁵² Berentsen, Engelsviken & Jørgensen 2004 p 456 & Bosch 1991 p 512-518

marginaliserede, både ved at tale de svages sag overfor magthavere, virke diakonalt blandt de fattige og marginaliserede og samtidig forkynde evangeliet om det evige liv (Mark 16,15-18; Jak 2,14-26).

7.8.2. Korset

Lige fra Jesu fødsel levede han et liv i afkald og tjeneste for andre (Fil 2,7). Et afkald og en tjeneste der førte til døden på korset. Han satte alt ind i tjenesten for mennesker – intet afkald kunne stoppe ham. Ligesom Jesus var sendt til at tjente andre, således sender han selv sine disciple ud i tjeneste (Joh 20,21). Mission er ydmyg tjeneste for andre. Samtidig repræsenterer hans korsdød en soning. Gud sendte Jesus til at være et offer, der bærer vores synder (1 Joh 4,10). På samme måde må betydningen af korsdøden forkyndes for mennesker, så de må komme til tro og få soning for deres synder. Men forkyndelsen må også virke forsoning mellem mennesker. Korset forkynder kærlighed og tilgivelse – også til ens fjender (jf. Luk 23,34).

7.8.3. Opstandelsen

Jesus er opstået fra de døde (Matt 28; Mark 16; Luk 24; Joh 20). Døden er overvundet og kan ikke længere binde mennesker. Det betyder, at der er håb. Selv den stærkeste fjende på jorden - døden – er overvundet og har mistet sin kraft, da Jesus døde og opstod. Der er frihed fra dødens byrde og frihed til at leve et nyt liv i evighedsperspektiv. Den kristne tro står og falder med opstandelsen (1 Kor 15). Samtidig er det den vigtigste motivation for at dele evangeliet med andre (Matt 28,18-20).

7.8.4. Himmelfarten

Jesus fór til himmels og er nu ved Faderens højre hånd (Apg 7,55). Jesus har fået givet al magt i himmelen og på jorden (Matt 28,18). Mission sker i tillid til Jesu almagt - det er Guds rige der udbredes, når mennesker kommer til tro. Missionen rummer både kors og kongemagt. Jesus er Guds offerlam, der nu regerer ved Guds højre hånd. Men menneskenes liv angår ham, ved at han går i forbøn for dem (Rom 8,34) og taler til dem gennem Helligånden (Joh 14,26). Ifølge John Stott "the radical values of the kingdom of God, which was inaugurated by Jesus Christ, confronts, challenges and changes the kingdom of men."²⁵³

²⁵³ Stott 2006 p 82

7.8.5. Pinsedag

Helligånden sendes til disciplene. Den bevirker, at de kan forkynde evangeliet med frimodighed på trods af modstand (Apg 4,31). Helligånden udruster til tjeneste og giver nådegaver til menighedens fælles gavn (1 Kor 12). Jesus opfordrer disciplene til ikke at miste modet på grund af forfølgelser, idet Helligånden selv vil lære dem, hvad der skal siges til deres forsvar (Luk 12,12). I missionsarbejdet virker den treenige Gud således selv gennem mennesker. Missionen er hans og Kirkens og dens medlemmer er instrumenter i denne Guds virksomhed.

7.8.6. Genkomsten

Verden som den er i dag vil få en ende. Jesus vil komme igen og gøre alting nyt (Åb 21,5). Livet er ikke begrænset til en kort tid her på jorden, men er evigt. Guds rige som allerede er iblandt os skal realiseres fuldt ud. Kampen mod verdens uretfærdighed vil Jesus én gang for alle vinde ved sin genkomst. Han vil tørre hver tåre af menneskers øjne og døden skal ikke være mere (Åb 21,4). Men netop fordi Jesus vil komme igen har missionen hast, idet missionsbefalingen er givet kirken i tiden frem til hans genkomst (Apg 1,6-8). Ingen kommer til Faderen uden ved Jesus (Joh 14,6). Kun ved tro på ham kan mennesker undgå fortabelsen. Som Paulus udtrykker det i Rom 10,14-15: ”Men hvordan skal de påkalde ham, som de ikke er kommet til tro på? Hvordan skal de tro på ham, som de ikke har hørt om? Hvordan skal de høre, uden at nogen prædiker? Og hvordan skal nogen prædike uden at være udsendt?” I forventning om Jesu genkomst må Guds rige udbredes til alle folkeslag på jord. I denne tid er de kristne kaldet til at være et helligt præsteskab (1 Pet 2,9) som både bærer verdens mennesker frem i bøn til Gud og kundgør Guds vilje og budskab til dem.

8. Litteraturliste

- Arendt, Niels Henrik, (2001). *Gud er stor!*, Frederiksberg: ANIS
- Andersen, H., Brante, T., & Korsnes, O., (2005). *Leksikon i sociologi*. København: Akademisk forlag.
- Bakke, A. (red.), & Opsal, J. (1994). *Mellom kors og halvmåne*. Oslo: Credo Forlag.
- Bauman, Zygmunt, (1999). *Globalisering: De menneskelige konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag
- Berentsen, J. (red.), Engelsviken, T. (red.) & Jørgensen, K. (red.) (2004). *Missiologi i dag*. 2. udg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bjerager, Erik (2006). *Gud bevare Danmark*. Danmark: Gyldendal.
- Bosch, D. J. (1991). *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*. New York: Orbis Books.
- Bugge, K.E., m. fl. (2005). *Det begyndte i København*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Butler, J. (red.) & Hoffman, T. (red.) (2008). *Gads leksikon om islam*. København: Gads forlag.
- Christiansen, Ole (2003). *Mission på vej*. København: Unitas Forlag i samarbejde med Danmission
- Christoffersen, Lisbet (red.) (2006). *Gudebilleder: Ytringsfrihed og religion i en globaliseret verden*. København: Tiderne Skifter Forlag.
- Clarke, Peter B. (red.) & Beyer, Peter (red.) (2009). *Globalization and Religion: The World's religions. Continuities and Transformations*. London: Routhledge.
- Cox, Harvey (1965). *The Secular City: Secularization and Urbanization in Theological Perspective*. New York: MacMillan.
- Cox, Harvey (1994). *Fire From Heaven: the Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-first Century*. Reading, Mass.: Addison-Wesley Publishing Company.

- Due, K. (2008). *Partnership in imbalance? An examination of structures in mission in partnership, with an emphasis on the historical and current cooperation of the Evangelical Lutheran Church in Tanzania and her partners*. Stavanger: Misjonshøgskolens forlag.
- Fibiger M. Q. (red.) & Smith G.G. (red.) (1999). *Gads Religionsleksikon*. København: Gads Forlag.
- Grane, Leif (1963). *Confessio Augustana*. København: Gyldendal.
- Haanes, V. L. (2004). "Mission til sekulariserte mennesker" i: Berentsen, J. (red.), Engelsviken, T. (red.) & Jørgensen, K. (red.) (2004). *Missiologi i dag*. 2. udg. Oslo: Universitetsforlaget. P 435-442
- Hansen, Finn Thorbjørn (2001). *Kunsten at navigere i kaos*. Vejle: Krogh's Forlag.
- Hiebert, Paul (1999). *Missiological Implications of Epistemological Shifts*. Harrisburg, Pennsylvania: Trinity Press International.
- Hiebert, Paul & Meneses, Eloise H. (1995). *Incarnational Ministry*. Grand Rapids: Baker Books.
- Højsgaard, M.T. (red.) & Iversen, H.R. (red.) (2005). *Gudstro i Danmark*. København: Anis.
- Ishengoma, E.M. (2009). *Participation in partnership: a study of contemporary partnership in mission, as understood by and practised in the Evangelical Lutheran Church of Tanzania, North Western diocese*. Stavanger: Misjonshøgskolens forlag.
- Iversen, H.R. (2006). "Religionsdialog, sameksistens og mission" i: Strandenæs, Thor (red.), *Misjon og kultur. Festskrift til Jan-Martin Berentsen*, Stavanger: Misjonshøgskolens forlag, 2006.
- Jenkins, Philip (2007). *The New Christendom: The Coming of Global Christianity*. New York: Oxford University Press.
- Johannes Paul II (1990). *Redemptoris Missio*. Rom.
- Johnstone, P. & Mandryk, J. (2001). *Operation World*. 6th ed. Carlisle, Cumbria: Paternoster Publishing.
- Kjær-Hansen, K. & Skjøtt, B. (1989). *Forkynd Kristus*. Århus: Forlaget OKAY-BOG i samarbejde med Den danske Lausanne-gruppe.
- Mortensen, V. (2008). "Religionens genkomst i et sekulariseret Europa" i: Schjørring, Jens Holger, (red.), & Bak, Torkild, (red.) (2008). *Fra modernitet til Pluralisme*. København: Anis. P 245-265.

- Møgedal, S, & Skjelmerud, A. (2004). "Misjon og diakoni" i: Berentsen, J. (red.), Engelsviken, T. (red.) & Jørgensen, K. (red.) (2004). *Missiologi i dag*. 2. udg. Oslo: Universitetsforlaget. P 327-355
- Nissen, Karsten (2008). *En gammel folkekirke i en ny tid*. Frederiksberg: Aros.
- Opsal, Jan (2004). "Misjon blant muslimer" i: Berentsen, J. (red.), Engelsviken, T. (red.) & Jørgensen, K. (red.) (2004). *Missiologi i dag*. 2. udg. Oslo: Universitetsforlaget. P 397-412.
- Opsal, Jan (2005). *Islam: lydighetens vei*. Oslo: Universitetsforlaget, 2 udg.
- Parratt, John (1995). *Reinventing Christianity: African Theology Today*. Grand Rapids, Mich./Cambridge, U.K.: William B. Eerdmens Publishing Company.
- Plass, Ewald M., (red.) (1986). *What Luther says*. St. Louis: Concordia House.
- Roswall, Samuel (1985). *En banebryder*. Hillerød: Dansk Luthersk Forlag.
- Schjørring, Jens Holger, (red.), & Bak, Torkild, (red.) (2008). *Fra modernitet til Pluralisme*. København: Anis.
- Simonsen, J. B. (red.) (2008). *Politikkens bog om Islam*. København: Politikens forlagshus.
- Stott, J. R.W. (1986). *Christian Mission in the Modern World*. Eastbourne: Kingsway Publications.
- Stott, J. R.W. (2006). *Issues facing Christians today*. 4. udg. Grand Rapids, Mich.: Zondervan.
- Strandenæs, Thor (red.), *Misjon og kultur. Festskrift til Jan-Martin Berentsen*, Stavanger: Misjonshøgskolens forlag, 2006.
- Valen-Sendstad, Aksel (1996). *Troens fundament*. Århus: Kolon.
- Vigilius, Mikkel (2005). *Kirken i kirken*. Hillerød: Logosmedia.
- Walls, Andrew F. (1999). "The Gospel as Prisoner and Liberator in Culture" i: Scherer, J. A., (red.) & Bevans S.B. (red.) (1999). *New directions in Mission and Evangelisation 3*. New York: Orbis Books.
- Westman, Knut B., m. fl. (1950). *Nordisk Missionshistorie*. København: De Unges Forlag.

Appendiks

Danmissions bestyrelse (2003). *På vej sammen – følgeskab i vidnesbyrd og tjeneste*. DM's strategidokument, vedtaget på generalforsamling i 2003. Vedlagt som appendiks 1 til opgaven.

Luthersk Missions bestyrelse (2006). *Strategi for Luthersk Missionsforenings Internationale Arbejde*. LM's strategidokument, godkendt af Luthersk Missions Landsstyrelse 2006. Vedlagt som appendiks 2 til opgaven.

Elektroniske dokumenter

"7 July London Bombings". http://en.wikipedia.org/wiki/7_July_2005_London_bombings#Profiles (lokaliseret 16.04. 2010 på World Wide Web).

CIA's hjemmeside. Lokaliseret 19. maj 2010 på World Wide Web:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tz.html>

Danmissions hjemmeside. www.danmission.dk (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

Jenkins, Simon (2010). "Kingsway International Christian Centre." http://www.ship-of-fools.com/mystery/specials/london_05/reports/1023.html (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

Luthersk Mission. "Vision og Målsætninger". http://www.dlm.dk/files/Dok_4-Vision_og_maalsaetninger-hoering.pdf (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

Luthersk Missions hjemmeside. www.dlm.dk (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

"Lumen Gentium". <http://www.katolsk.no/info/paul6/1g/> (lokaliseret 04.05.2010 på World Wide Web).

Michaletos, Ioannis (2007). "Den Islamiske Befolkningsbombe".
<http://ajnorge.0catch.com/Special/Befolkningsbombe.htm> (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

Mortensen, Viggo (red.) (2002). "Ny Mission 3: Globalisering og Mission". Udgivet af Dansk Missionsråd. http://dmr.org/index.php?option=com_sobi2&catid=10&Itemid= (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

"Pew Research Centre" (statistik herfra): <http://www.kentaurnet.dk/a-12/> (lokaliseret 21.05.2010).

Rasmussen, Lars Løkke (2009). "Tale ved Folketingets afslutningsdebat den 27. maj 2009". http://www.stm.dk/_p_12871.html (lokaliseret 16.04.2010 på World Wide Web).

"World Language". http://en.wikipedia.org/wiki/World_language (lokaliseret 19.04.2010 på World Wide Web).

Aviser

Benedictus, Leo (21.01.2005). *From the Day We're Born Till the Day We Die. The Guardian.*

Jensen, Merete Riis (26.3.2010). *Er islam en trussel eller en mulighed? Tro og Mission.*

Kristeligt Dagblad – statistisk materiale hentet fra datoerne 3.4.1999, 8.1.2000, 20.4.2000, 10.6.2000 og 15.6.2000. Dette statistiske materiale er gengivet på: <http://www.kentaurnet.dk/a-12/> (lokaliseret 19.04.2010 på World Wide Web).